

Nr 184.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar; given Stockholms slott den 7 mars 1929.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sven Lübeck

Förslag
till
Lag
om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Den, som jämlikt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete är försäkrad för skada till följd av sådant olycksfall, skall anses vara försäkrad jämväl för yrkessjukdom, som uteslutande eller till övervägande del framkallats genom inverkan av

arsenik eller förening därav,
bly eller legering eller förening därav,
kvicksilver eller amalgam eller förening därav,
fosfor eller förening därav,
strålände värme eller ljus,
röntgenstrålar eller radium,
mjältbrandssmitta.

Beträffande försäkringen i vad den avser dylika yrkessjukdomar skola bestämmelserna i nämnda lag äga motsvarande tillämpning, dock med iakttagande av vad nedan stadgas.

Arbete i verksamhet, där arbetarna äro utsatta för inverkan, som här avses, benämnes i denna lag farligt arbete.

2 §.

Vad enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete gäller angående dagen för olycksfallet skall, då fråga är om yrkessjukdom, avse dagen för sjukdomens yppande.

3 §.

Ersättning i anledning av yrkessjukdom skall icke utgå, med mindre arbetaren inom ett år eller vad angår yrkessjukdom, som framkallats genom inverkan av röntgenstrålar eller radium, inom tio år före dagen för sjukdomens yppande varit sysselsatt med arbete i verksamhet, där arbetarna äro utsatta för inverkan av den art, som framkallat sjukdomen.

4 §.

Finner försäkringsinrättning erforderligt, att där försäkrad arbetare, till förebyggande av att yrkessjukdom uppstår, återuppstår eller förvärras, under någon tid avhåller sig från det farliga arbetet, äger försäkringsinrättningen för den tid arbetaren för sådant ändamål avhåller sig från arbetet tillerkänna honom ersättning uppgående till högst hälften av hel sjukpenning.

5 §.

Ersättning i anledning av yrkessjukdom utbetalas av den försäkringsinrättning, där arbetaren vid tidpunkten för sjukdomens yppande är försäkrad jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete; dock skall, om arbetaren före nämnda tidpunkt upphört att vara anställd i farligt arbete, ersättningen utbetalas av den försäkringsinrättning, där arbetaren på grund av dylik anställning senast var försäkrad jämlikt berörda lag. Har arbetaren inom i 3 § angiven tidrymd varit på grund av anställning i farligt arbete jämlikt omförmälda lag försäkrad i mer än en försäkringsinrättning, skall — där ej annan överenskommelse träffats — kostnaden för ersättningen fördelas mellan försäkringsinrättningarna i förhållande till den tid försäkringen i envar av dem sålunda omfattat.

6 §.

Underrättelse enligt 20 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete skall i fråga om yrkessjukdom lämnas till den arbetsgivare, hos vilken arbetaren vid tidpunkten för sjukdomens yppande är anställd, eller till den, som å hans vägnar förestår arbetet; dock skall, om arbetaren före nämnda tidpunkt upphört att vara anställd i farligt arbete, underrättelsen lämnas till den arbetsgivare, hos vilken arbetaren senast var anställd i dylikt arbete. Rörande mottagen underrättelse skall arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren lämna skriftligt erkännande. Beträffande påföljd för underlåtenhet att lämna sådant erkännande gäller vad i 34 § första och fjärde styckena i omförmälda lag stadgas för där avsett fall.

Den i 21 § i nämnda lag föreskrivna anmälningsskyldigheten skall i fråga om yrkessjukdom fullgöras av arbetsgivare eller arbetsföreståndare, som nu sagts.

7 §.

Rätt till ersättning i anledning av yrkessjukdom är förfallen, därest icke inom två år från dagen för sjukdomens yppande eller, där sjukdomen inom samma tid föranlett arbetarens död, från dödsdagen underrättelse enligt 20 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete lämnats arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren eller framställning om ersättning i anledning av sjukdomen gjorts hos riksförsäkringsanstalten eller försäkringsrådet eller, där försäkringsbolag jämlikt 5 § första punkten är skyldigt att utbetala ersättningen, hos anstalten, rådet eller bolaget.

8 §.

Vad i 33 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete stadgas skall gälla jämväl beträffande ärenden rörande tillämpningen av de i denna lag givna bestämmelserna; dock må klagan icke föras över beslut av försäkringsinrättning i fråga, som avses i 4 §.

Beträffande försäkringsrådets behandling av ärenden, varmed försäkringsrådet sålunda har att taga befattning, skall gälla vad i 6 § i lagen den

29 juni 1917 om försäkringsrådet stadgas i fråga om där omförmälda ärenden.

9 §.

Till ledning vid bedömandet, huruvida yrkessjukdom, som avses i 1 §, är för handen, utfärdar Konungen en förteckning, upptagande *dels* de sjukdomsformer, vilka bruka framkallas genom sådan inverkan, som i nämnda paragraf sägs, *dels ock* de slag av verksamhet, vari dessa sjukdomsformer bruka framträda.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1930 men skall icke äga tillämpning i fråga om yrkessjukdom, som yppats före nämnda dag, och ej heller beträffande yrkessjukdom, som yppats senare, därest arbetaren icke efter lagens ikraftträdande varit sysselsatt med arbete i verksamhet, där arbetarna äro utsatta för inverkan av den art, som framkallat sjukdomen.

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholm slott den 1 februari 1929.*

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Lübeck, ett av socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och medicinalstyrelsen gemensamt den 21 april 1928 avgivet utlåtande med förslag rörande ersättning för yrkessjukdomar.

Härefter anför föredraganden:

Frågan om beredande av ersättning åt arbetare, som drabbas av yrkes- sjukdomar, har vid flera tillfällen varit föremål för övervägande.

I det förslag till lag om försäkring av sjöfolk, som den 15 november 1904 framlades av *den för utredning angående förbättrat pensioneringssätt för sjö- män tillsatta kommittén*, föreslogs bland annat, att lika med olycksfall skulle räknas, om försäkrad under anställning å fartyg insjuknade i sådan sjukdom, som kunde anses för sjömannen innebära särskild yrkesfara. Till stöd härför anförde kommittén i sin motivering, att sjömannen ofta nödgades i tjänsten besöka platser eller taga befattning med varor, som komme från platser, där vissa starkt smittosamma sjukdomar vore allmänt gängse, vilka alltså för honom innebure en alldeles särskild yrkesfara. Sådana sjukdomar vore till exempel asiatisk kolera, gula febern, böldpest, fläcktyfus, beriberi, klimatfeber med flera. Träffades sjömannen av dylik sjukdom, måste detta närmast vara att betrakta såsom ett olycksfall. — Kommitténs förslag lades icke till grund för lagstiftning i ämnet.

Ålderdomsförsäkringskommittén behandlade i sitt den 19 oktober 1915 av- givna betänkande med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete även frågan om yrkessjukdomarna. Därom anförde kommittén bland annat följande:

Under det att den äldre lagstiftningen på förevarande område uteslu- tande avsåge att bereda ersättning vid olycksfall i arbete, hade man i några lagar av senare datum utsträckt lagstiftningsområdet till så kallade yrkes- sjukdomar. Med yrkessjukdom förstode man då vanligen en sjukdom, som hade sin grund i arbetets natur eller de särskilda förhållanden, under vilka detsamma bedrevs. Orsakerna till berörda sjukdomar vore därför att söka i sådana omständigheter som arbetslokalernas hälsofarlighet, användandet vid arbetet av särskilt giftiga ämnen och dylikt. I motsats till olycksfallet,

Historik.

*Sjömans-
pensionerings-
kommittén
1904.*

*Ålderdoms-
försäkrings-
kommittén
1915.*

med vars begrepp förbundes föreställningen om en tilldragelse av plötslig eller omedelbar natur, avsåge yrkessjukdomens begrepp en verkan, som först efter hand uppträdde.

Vissa av nämnda sjukdomar, till exempel hastigt påkommande förgiftningsfall, en del infektioner med mera, kunde även karaktäriseras såsom olycksfall och behandlades numera vid lagstiftningens tillämpning ej sällan från berörda synpunkt. Några yrkessjukdomar, såsom kroniska bly-, fosfor- och arsenikförgiftningar, vissa särskilt hos glas- eller gruvarbetare uppträdande åkommor med mera, hade sin grund i själva yrkesdriftens beskaffenhet och kunde därför betecknas såsom specifika yrkessjukdomar. Till yrkessjukdomarnas kategori hänfördes understundom även under yrkesverksamheten framträdande sjukdomar i andedräftsorganen, reumatiska åkommor med mera, vilka visserligen även eljest allmänt förekomme men vilka i arbetsförhållandena inom vissa yrken hade en särskilt gynnsam jordmån för sin uppkomst eller utveckling.

Av vad sålunda i korthet anförts framginge, att flera av yrkessjukdomarna, i likhet med olycksfallen i arbetet, hade sin grund i arbetsförhållanden, för vilka arbetsgivaren syntes böra ansvara, och att således en utsträckning av arbetsgivarens ersättningsskyldighet till att omfatta jämväl yrkessjukdomar, åtminstone beträffande vissa av dem, utgjorde en följdriktig utvidgning av den egentliga olycksfallslagstiftningen.

Efter att hava redogjort för lagstiftningen på området i vissa främmande länder fortsatte kommittén:

Det vore således ännu tills vidare endast ett par utländska lagar, i vilka yrkessjukdomar med avseende å rätt till ersättning i avsevärd utsträckning likstälts med olycksfall i arbete. För kommittén hade uppstått frågan, i vad mån berörda sjukdomar borde omfattas av den lagstiftning, som utgjorde föremål för kommitténs arbete. Av vad redan anförts syntes åtminstone framgå, att de från många håll framställda yrkandena om att yrkessjukdomar av vissa slag borde falla under olycksfallslagstiftningen och att följaktligen de ersättningar, som i sådana fall skulle utgå, bestredes genom arbetsgivarnes försäkringsavgifter, i flera fall erkänts vara berättigade.

Under nuvarande förhållanden erhöles visserligen i vårt land en arbetare, som på grund av någon dylik sjukdom blivit invalid, ersättning i form av pension enligt lagen om allmän pensionsförsäkring. Beloppen av berörda pensioner vore emellertid, särskilt om rätten till pension inträdde vid tidigare ålder, ofta vida anspråkslösare än de belopp, som i motsvarande fall utginge enligt grunderna för olycksfallsförsäkringen, och kunde därför svårigen i tillräcklig mån tillgodose de behov i fråga om ersättningens storlek, som i nämnda hänseende med rätta gjort sig gällande. Därtill komme, att invalidpensionerna enligt pensionsförsäkringslagen utginge endast vid höggradig invaliditet och icke, såsom enligt olycksfallslagstiftningen, även vid mindre betydande nedsättning av arbetsförmågan. Under det stadium av sjukdomen, som föreginge inträdandet av invaliditet, ävensom vid övergående sjukdom erhöles i många fall, vad vårt land beträffade, ersättning endast där arbetaren vore medlem i någon av de på frivillighetens väg upprättade sjukförsäkringarna.

Såsom redan antytts hade även kommittén funnit sambandet mellan yrkessjukdomarna och de olycksfall, som omfattades av olycksfallslagstiftningen, i flera fall vara av den art, att vissa av nämnda sjukdomar i den ifrågasatta nya olycksfallslagstiftningen för vårt land borde jämföras med olycksfall. Kommittén hade i sådant syfte föreslagit, att nämnda lagstiftning, åtminstone tills vidare och innan ytterligare erfarenhet i berörda hänseende

vunnits, lämpligen borde omfatta sådana yrkessjukdomar, som förorsakades av särskilt giftiga, vid arbetet begagnade ämnen. I alla händelser skulle genom en sådan bestämmelse ett avsevärt antal yrkessjukdomar komma att falla under olycksfallslagen och särskilt, som det ville synas, väsentligen sådana sjukdomar, om vilkas karaktär av verkliga yrkessjukdomar minsta tvekan rådde.

Vidare yttrade kommittén, att den icke ansett erforderligt att i lagen uppräknade de ämnen, som vore att anse såsom särskilt giftiga. Det syntes kunna överlämnas åt riks försäkringsanstalten och således i sista hand åt försäkringsrådet att till ledning vid tillämpningen möjligast fullständigt ange de ämnen, som i vissa slag av rörelser eller vid viss användning vore att anse såsom särskilt giftiga i lagens mening.

I överensstämmelse med det anförda upptogs i kommitténs förslag en bestämmelse av innehåll, att såsom skada till följd av olycksfall i arbete skulle anses jämväl sjukdom, som förorsakats av särskilt giftiga, vid arbetet begagnade ämnen.

Över kommitténs betänkande avgåvos utlåtanden av åtskilliga myndigheter och enskilda sammanslutningar. Härvid yttrade *riks försäkringsanstalten* i utlåtande den 15 januari 1916 bland annat:

Riksförsäkringsanstalten
1916.

Det syntes ej kunna förnekas, att en arbetare, som till följd av en av yrkesarbetet föranledd sjukdom förlorat sin arbetsförmåga eller fått densamma nedsatt, borde vara berättigad till ersättning lika väl som den, vilken lidit sådan förlust eller nedsättning genom ett till följd av arbetet ådraget olycksfall. Likaledes syntes det vara klart, att den grundsats, på vilken den sociala olycksfallslagstiftningen vilade, nämligen att det tillkomme en yrkesverksamhet att bära alla de kostnader, som dess utövande medförde, måste gälla jämväl beträffande de av yrkesarbetet direkt och så gott som uteslutande framkallade sjukdomarna, samt att alltså kostnaden för den ersättning, som i anledning av sådan sjukdom skulle utgivas, borde i dess helhet bäras av arbetsgivaren. Riksförsäkringsanstalten ansåge sig därför böra instämma i kommitténs yttrande, att en utsträckning av arbetsgivarens ersättningsskyldighet till att omfatta åtminstone vissa yrkessjukdomar utgjorde en följdriktig utvidgning av den egentliga olycksfallslagstiftningen.

Kommittén hade angivit skälen, varför berörda ersättningsfrågor icke borde hänföras till ålderdoms- och invaliditetsförsäkringen. Såsom skäl för att de ej heller borde läggas under sjukförsäkringen, därest en obligatorisk sådan skulle komma till stånd, kunde anföras, att såsom redan nämnts det åläge arbetsgivarna att ensamma bära kostnaden för de ersättningar, som uti ifrågavarande avseende skulle utgå, samt att dylika sjukdomar ofta medförde invaliditet, vilken dessutom ej sällan framträdde under enahanda former som följderna av en olycksfallsskada.

Efter att hava framhållit, att åtskilliga grupper av kroppsskador, som stode på gränsen mellan olycksfallsskador och påföljder av sjukdom, betraktats såsom olycksfallsskador, fortsatte riks försäkringsanstalten:

Genom att i olycksfallsförsäkringslagen upptaga stadgande om ersättning jämväl vid yrkessjukdom trädde den svenska sociala olycksfallslagstiftningen in på ett nytt område. Visserligen hade på sätt kommittén angivit bestämmelser i dylikt avseende upptagits inom vissa utländska olycksfallsförsäkringslagar, men även därstädes syntes erfarenheten i berörda frågor ännu

icke vara synnerligen stor. Det syntes därför riks försäkringsanstalten vara nödvändigt att endast med största varsamhet framgå på nämnda nya väg. Anstalten kunde därför ej annat än finna det vara synnerligen välbetänkt att på sätt kommittén föreslagit i lagförslaget upptaga allenast vissa yrkesjukdomar och därvid företrädesvis dem, beträffande vilka det i varje fall jämförelsevis lätt kunde ådagaläggas, att sjukdomen uppkommit till följd av yrkesarbete.

En sådan grupp av yrkessjukdomar syntes först och främst utgöras av de av kommittén angivna sjukdomarna, som uppstode genom begagnandet i arbetet av särskilt giftiga ämnen. Men upptogs man i lagen nämnda grupp, syntes man enligt riks försäkringsanstaltens förmenande icke kunna undgå att upptaga jämväl den obetydliga grupp av sjukdomar — mjältbrand, koppor och rots — som kunde uppstå genom hanteringen eller blotta beröringen av själva arbetsmaterialet, och beträffande vilka sjukdomar det likaledes lätt kunde ådagaläggas, att sjukdomen uppkommit genom yrkesarbetet. Därigenom skulle också, vad mjältbrand anginge, undanröjas anledningen till en såsom det lätt kunde synas inkonsekvent behandling av dylika fall. Hade nämligen mjältbrandssmittan uppstått därigenom att vid behandlingen av till exempel huden efter ett i mjältbrand dött djur arbetaren ådragit sig ett skärsår eller ett föremål inträngt i arbetarens hand eller fot och mjältbrandssmittan därigenom inkommit i blodet, hade riks försäkringsanstalten beträffande de mera vanliga infektionerna eller de så kallade blodförgiftningarna ansett effekten i dess helhet såsom olycksfallsskada och ersatt densamma. Om däremot smitta överförts från arbetsmaterialet till arbetaren utan att någon sådan åverkan förekommit, som nyss angivits, eller något sår eller annan yttre skada kunnat upptäckas, hade riks försäkringsanstalten däremot funnit sig icke kunna bevilja ersättning för sjukdomens påföljder.

Riks försäkringsanstalten ansåge alltså, att ifrågavarande bestämmelse borde avse dels såsom kommittén föreslagit sjukdomar, som förorsakats av särskilt giftiga, vid arbetet begagnade ämnen, dels ock, enligt vad riks försäkringsanstalten sålunda anfört, vissa sjukdomar, som uppkommit genom smittoöverföring från i arbetet hanterat föremål.

Emellertid syntes den av kommittén föreslagna bestämmelsen med det därtill sålunda gjorda tillägget vara allt för svävande för att möjliggöra en enhetlig och rättvis tillämpning. Enda möjligheten därför syntes vara att, såsom i utländsk lagstiftning skett, förteckningar upprättades å de ämnen, som skulle anses såsom särskilt giftiga, jämte de därav föranledda sjukdomarna ävensom å de genom smittoöverföring ådragna sjukdomar, som skulle medföra rätt till ersättning. Att i lagen införa dylika förteckningar syntes dock vara mindre lämpligt, då utvecklingen och ändrade arbetsmetoder inom industrien allt emellanåt syntes föranleda förändring i berörda förteckningar. Lämpligast syntes därför vara, att det lämnades åt Kungl. Maj:t att i sagda avseende meddela bestämmelse.

Socialstyrelsen anförde i utlåtande den 31 januari 1916 bland annat:

Frågan om de så kallade yrkessjukdomarnas ställning till olycksfallsförsäkringen vore ännu i de allra flesta länder ett öppet spörsmål. Att det gaves alldeles specifika yrkessjukdomar, som med all rätt borde jämföras med olycksfall, syntes av ingen bestridas. En betydande svårighet mötte emellertid, när det gällde att uppdraga gränserna för det område av yrkessjukdomar, som borde inbegripas under försäkringen.

Med den jämförelsevis snäva begränsning, som givits åt begreppet yrkessjukdomar i kommitténs förslag, syntes några befogade anmärkningar mot

bestämmelsen ifråga icke kunna göras. Emellertid ville styrelsen framhålla, att uttrycket särskilt giftiga, vid arbetet begagnade ämnen icke vore fullt uttömmande. Det omfattade nämligen icke sådana fall, då de giftiga ämnena alstrades först under arbetets gång. För att undvika varje sken av godtycklighet syntes den erforderliga förteckningen över ifrågasvarande yrkessjukdomar ävensom eventuella ändringar i densamma böra utfärdas av Kungl. Maj:t och icke, såsom kommittén ifrågasatt, av riks-försäkringsanstalten eller försäkringsrådet.

Vid ärendets behandling inom socialstyrelsen var *socialfullmäktigen von Sydow* av skiljaktig mening och anförde, att då han ansåge, att så kallade yrkessjukdomar icke borde hänföras till olycksfallsförsäkringen utan till sjukförsäkringen, styrelsen enligt hans åsikt bort avstyrka bifall till förslaget om yrkessjukdomarnas upptagande i lagen.

I sitt yttrande, dagtecknat den 31 december 1915, erinrade *vattenfallsstyrelsen*, att förslaget omfattade endast sådana yrkessjukdomar, som förorsakades av vid arbetet begagnade särskilt giftiga ämnen. Det syntes emellertid styrelsen som om vissa akuta sjukdomar, som vore en direkt följd av de yttre förhållanden, varunder arbetet utförts, jämväl borde intaga samma ställning. Styrelsen tänkte därvid närmast på frostsador och sjukdomar på grund av förkylning, uppkomna under utförande till exempel av reparationsarbeten å kraftlinjer och i kanalled. Enligt gängse språkbruk kunde sådana åkommor icke hänföras till olycksfall, men enligt sin natur stode de dock dessa betydligt närmare än yrkessjukdom, förorsakad av giftiga ämnen.

Kommerskollegium, som inhämtat yttrande över betänkandet från åtskilliga sammanslutningar inom näringslivet, framhöll i utlåtande den 15 januari 1916, att från flera håll påyrkats, att med olycksfall i arbete skulle jämsställas vissa sjukdomar, för vilka sjöfolk ansåges särskilt utsatta, såsom gula febern, kolera, beriberi med flera. Då frågan om anordnande av obligatorisk sjukförsäkring av arbetare dämera blivit föremål för utredning av en av Kungl. Maj:t tillsatt kommitté, ansåge kollegium ej lämpligt att reglera följderna av vissa sjukdomar genom den föreslagna olycksfallsförsäkringslagstiftningen.

Liknande synpunkter anfördes av åtskilliga handelskammare och föreningar inom näringslivet. Sålunda yrkade de flesta av de *handelskammare*, som avgåvo yttranden, att bestämmelsen om yrkessjukdomar måtte utgå, då nämnda slag av sjukdomar rätteligen tillhörde sjukförsäkringen och en sträng begränsning borde göras mellan begreppen olycksfall och yrkessjukdom. Likaledes framhölls svårigheten att vid dylika förgiftningssjukdomar avgöra i vad mån sjukdomen föranletts av särskilt giftigt, vid arbetet begagnat ämne eller i större eller mindre grad av andra orsaker, såsom särskild predisposition, andra sjuklighetsstillstånd eller dylikt, i vilket fall arbetsgivaren icke ensam borde bära kostnaden för skadan. De ifrågasvarande förgiftningssjukdomarna voro dessutom synnerligen fåtaliga. *Svenska arbetsgivareföreningarnas förtroenderåd* framhöll, att sjukdomar, även om de förorsakats av förhållanden vid arbetet, hörde till sjukförsäkringen, och just att dylika sjukdomar hänfördes dit, vore en av anledningarna till att arbetsgivarna i länder, där obliga-

Vattenfallsstyrelsen
1915.

Kommerskollegium
1916.

Handelskammare
n. f. 1915-16.

torisk sjukförsäkring vore införd, finge bära en del av kostnaderna därför. Skulle så kallade yrkessjukdomar hänföras under olycksfallslagen riskerade man, att så småningom en mängd andra sjukdomar såsom tuberkulos med flera, vilka antoges hava uppkommit eller förvärrats genom förhållandena å arbetsplatsen, hänfördes till olycksfallsförsäkringen och sålunda komme att i försäkringshänseende vila uteslutande på arbetsgivaren. Även flera *länsstyrelser* anslöto sig till den åsikten att yrkessjukdomarna borde omfattas av sjukförsäkringen. Å andra sidan påyrkades från flera håll, att ännu flera yrkessjukdomar borde omfattas av olycksfallsförsäkringen särskilt i fråga om sjömän med avseende å de i deras yrke förekommande speciella sjukdomarna, såsom gula febern och dylikt.

*Proposition
1916.*

Vid ärendets behandling i statsrådet den 24 mars 1916 anförde *föredragande departementschefen, statsrådet von Sydow*, att under allt erkännande av det befogade i de motiv, som av ålderdomsförsäkringskommittén i dess betänkande och även från annat håll anförts för de ifrågavarande yrkessjukdomarnas medtagande i olycksfallsförsäkringen, syntes dock de skäl, som framhållits mot en dylik anordning, vara icke mindre beaktansvärda. Departementschefen ansåg därför lämpligast att tills vidare, och intill dess den då nyligen tillsatta sjukförsäkringskommittén förebragt ytterligare utredning i frågan, ej i lagen intaga någon bestämmelse i oförmålda syfte. Därigenom skulle således frågans lösning endast uppskjutas till en nära framtid.

I det förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete, som genom proposition (nr 111) framlades för 1916 års riksdag, intogs således icke någon bestämmelse om yrkessjukdomar.

*Motioner vid
1916 års
riksdag.*

Frågan om yrkessjukdomarnas inordnande under olycksfallsförsäkringen upptogs i två vid 1916 års riksdag väckta motioner.

I en motion i första kammaren (nr 109) av *herr Lindley* hemställdes, att i lagen måtte intagas bestämmelse att såsom skada till följd av olycksfall i arbete skulle anses jämväl sjukdom, som förorsakats av särskilt giftiga, vid arbetet begagnade ämnen, samt vid anställning å fartyg ådragna skador, såsom smittosamma och klimatiska sjukdomar, lastens avdunstning eller kolosförgiftning. Till stöd härför anförde motionären i huvudsak:

En stor anmärkning, som med fog kunde riktas mot det i propositionen framlagda lagförslaget, vore dess begränsning till att omfatta endast uppenbara olycksfall men icke medtagna — som kommittén föreslagit — jämväl sådana fall, där sjukdom förorsakats av särskilt giftiga, vid arbetet begagnade ämnen. Men icke ens den av kommittén föreslagna ordalydelsen täckte helt nämnda fråga, vad sjöfolkets skyddskrav beträffade. Många fall hade kommit till allmänhetens kännedom, där sjukdom — till och med dödsfall — inträffat ombord å fartyg genom farliga lasters avdunstningar och genom kolosförgiftningar till följd av olämpliga eldstäder med mera. Nog hade väl en sjöman, som genom sin arbetsgivares förvållande bleve utsatt för dylika faror till liv och hälsa, samma moraliska rätt till ersättning som den, vilken blivit skadad eller ljugit döden till följd av olycksfall i arbetet i vanlig mening. Detsamma vore förhållandet beträffande sådana sjukdomar som beriberi, malaria, gula febern, solstyg, kolera eller andra klimatsjukdomar, vilka sjöfolket kunde ådraga sig under utöandet av

sitt arbete i arbetsgivarens tjänst. Sjömännen stode dessutom i en sämre belägenhet än andra arbetare därunder att de icke hade någon möjlighet att undandraga sig dylika faror utan bleve med lagens och myndigheternas hjälp tvingade att medfölja fartyget och ikläda sig därmed förbundna risker. Att under dylika förhållanden utesluta sådana skador från försäkringskyddet vore en uppenbar orättvisa, vartill lagstiftaren icke borde medverka.

I en inom andra kammaren av *herr Eriksson i Grängesberg* med flera väckt motion (nr 275) hemställdes om intagande i lagen av stadgande att såsom skada till följd av olycksfall i arbete skulle anses jämväl sjukdom, som förorsakats av särskilt giftiga, vid arbetet begagnade ämnen eller som uppkommit genom överförande av smitta från i arbetet hanterat föremål. Det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, vilka ämnen skulle anses särskilt giftiga och vilka sjukdomar skulle medföra rätt till ersättning. Motionärerna anförde till stöd för denna hemställan, att efter deras uppfattning alla egentliga yrkessjukdomar borde betraktas och behandlas som olycksfall i arbete. Då emellertid ringa utsikt syntes föreligga att för det dåvarande få lagen avfattad i överensstämmelse med nämnda krav, hade motionärerna begränsat sitt yrkande till vad kommittén i berörda del föreslagit med den utvidgning, som riksförsäkringsanstalten påyrkat. Det förhållandet, att sjukförsäkringskommittén borde ägna nämnda spörsmål sin intresserade uppmärksamhet, syntes icke utgöra tillräckligt skäl, varför icke yrkessjukdomarna borde hänföras till den plats i socialförsäkringen, dit de rätteligen hörde.

Uti sitt med anledning av propositionen avgivna utlåtande (nr 1) framhöll *särskilda utskottet nr 1* bland annat:

*Särskilda
utskottet 1916.*

Utskottet hade icke kunnat dela de betänkligheter, som gjort sig gällande mot kommitténs förslag i omförmälda del. Från principiell synpunkt syntes utskottet intet vara att erinra mot att i fråga om vissa av yrkessjukdomarna, vilka i likhet med olycksfallen i arbetet hade sin grund i arbetsförhållanden, för vilka arbetsgivaren borde ansvara, arbetsgivarens ersättningsskyldighet utsträcktes till att omfatta jämväl dem, och därest man, såsom kommittén föreslagit, begränsade sig till sådana yrkessjukdomar, som förorsakades av särskilt giftiga, vid arbetet begagnade ämnen, syntes några svårigheter icke möta att ordna berörda ersättningsskyldighet i samband med den egentliga olycksfallslagstiftningen, dit den ock, såsom kommittén framhållit, i själva verket hörde.

Däremot hade utskottet icke ansett lämpligt att, såsom *herr Lindley* i sin motion föreslagit, för en viss kategori av arbetare förorda särskilda bestämmelser, på grund av vilka ersättning skulle utgå icke blott vid andra yrkessjukdomar än dem, som föranledde ersättning till andra arbetare, utan även vid sådana sjukdomar, som hade sin grund i förhållanden, för vilka arbetsgivaren icke kunde göras ansvarig. Vad särskilt anginge frågan om arbetares rätt till ersättning vid klimatsjukdomar och dylikt syntes densamma böra upptagas till behandling i sammanhang med sjukförsäkringen.

Utskottet hade ej heller ansett det av *herr Eriksson* med flera gjorda tillägget rörande yrkessjukdom, som uppkommit genom överförande av smitta från i arbetet hanterat föremål, böra upptagas i lagen, då nämligen stadgandet därigenom skulle komma att förlora den bestämda begränsning, som givits detsamma i kommitténs förslag, och i praktiken åt stadgandet givas en omfattning, som skulle vida överskrida de egentliga yrkessjukdomarnas område. Bestämmelsen skulle även lätt kunna giva anledning till tvister,

huruvida smittan i det särskilda fallet skulle kunna hänföras till något i arbetet hanterat föremål eller icke.

I likhet med kommittén hade utskottet icke ansett erforderligt att överlämna åt Kungl. Maj:t att förordna om vilka ämnen, som skulle anses såsom giftiga enligt lagen, utan syntes, på sätt kommittén tänkt sig, kunna överlämnas åt försäkringsrådet att till ledning vid tillämpningen möjligast fullständigt ange de ämnen, som i vissa slag av rörelser eller vid viss användning vore att anse som särskilt giftiga i lagens mening.

På grund av det anförda föreslog utskottet, att i lagen skulle upptagas bestämmelse att såsom skada till följd av olycksfall i arbete skulle anses jämväl sjukdom, som förorsakats av särskilt giftigt, vid arbetet begagnat ämne.

Vid utskottets utlåtande var fogad en reservation av *sju ledamöter*, vilka hemställde, att nyssnämnda bestämmelse måtte utgå. Till stöd härför anförde reservanterna, att ersättning för yrkessjukdomar enligt sakens natur hörde till sjukförsäkringen och icke till olycksfallsförsäkringen samt att man, om yrkessjukdomar hänfördes under olycksfallsförsäkringslagen, riskerade att så småningom stadgandet därom allt mer och mer utvidgades, så att åtskilliga sjukdomar, till exempel tuberkulos med flera, vilka antoges hava uppkommit eller förvärrats genom förhållandena å arbetsplatsen, efter hand skötes under olycksfallsförsäkringen och komme att i försäkringshänseende vila uteslutande på arbetsgivarna.

Riksdagen
1916.

Första kammaren anslöt sig med 72 röster mot 44 till reservationen, under det att andra kammaren utan votering biträdde utskottets förslag.

Med anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut uteslöts bestämmelsen om yrkessjukdomar i det lagförslag, som antogs av riksdagen, och i lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 (nr 235) upptogs således icke någon bestämmelse i detta ämne.

Socialförsäkringskommit-
tén 1919.

Den av departementschefen omnämnda kommittén — *socialförsäkringskommittén* — avgav den 14 oktober 1919 betänkande och förslag angående allmän sjukförsäkring. Förslaget, vilket avsåg införande av obligatorisk sjukförsäkring, omfattade även yrkessjukdomarna. I sådant hänseende stadgades, att i fråga om försäkrad, som användes till arbete för arbetsgivares räkning och för vilken, på grund av arbetets art eller de förhållanden, under vilket arbetet bedreves, sjukdomsrisk vore väsentligt ökad, skulle erläggas riskavgift, som skäligen motsvarade den ökade risken. Denna avgift skulle erläggas av arbetsgivaren. — Kommitténs förslag föranledde icke lagstiftning.

Internationella arbets-
konferensen
1925.

Vid den *internationella arbetskonferensens sjunde sammanträde* i Genève år 1925 antogs ett förslag till konvention angående ersättning för yrkessjukdomar. Enligt förslaget skulle varje medlem av den internationella arbetsorganisationen, som ratificerade konventionen, förbinda sig att tillförsäkra personer, som fölle offer för yrkessjukdomar, eller deras rättsinnehavare en ersättning, grundad på de allmänna principerna i den nationella lagstiftningen angående ersättning för olycksfall i arbete. Denna ersättning skulle icke vara lägre än den, som i den nationella lagstiftningen stadgades för skada

till följd av olycksfall i arbete. Med berörda förbehåll skulle det stå varje medlem fritt att vid fastställandet i den nationella lagstiftningen av de villkor, enligt vilka ersättning för dylika sjukdomar skulle betalas, och vid tillämpningen på sådana sjukdomar av sin lagstiftning om ersättning för olycksfall i arbete vidtaga sådana förändringar och anpassningar, som kunde anses tjänliga. Såsom yrkessjukdomar skulle anses de sjukdomar och förgiftningar, som framkallades av vissa i en vid konventionsförslaget fogad förteckning upptagna ämnen, då dessa sjukdomar eller förgiftningar drabbade arbetare tillhörande industrier eller yrken, som funnos upptagna på motstående plats i förteckningen, och då de härrörde från arbete i ett företag, som vore underkastat förut nämnda nationella lagstiftning. Förteckningen upptog förgiftningar genom bly, blylegeringar och blyföreningar, genom kvicksilver, kvicksilveramalgamer och kvicksilverföreningar samt direkta följder av sådana förgiftningar ävensom mjältbrandssmitta. Vid konferensen antogs jämväl en rekommendation angående ersättning för yrkessjukdomar, vari konferensen — med erkännande att det stode varje land fritt att i sin nationella lagstiftning upprätta en mer fullständig lista över sjukdomar än den, som bifogats konventionsförslaget -- hemställde, att medlemmarna måtte fastställa ett enkelt förfarande, där sådant icke redan förefunnes, medelst vilket förteckningen över de sjukdomar, som i den nationella lagstiftningen ansåges såsom yrkessjukdomar, kunde revideras.

Med anledning av ett frågeformulär, som före konferensens sammanträde utsänts av internationella arbetsbyrån, hade svenska regeringen påyrkat, att behandlingen av frågan om yrkessjukdomarna måtte till möjliggörande av en mer ingående prövning uppskjutas till ett senare konferenssammanträde.

I ett till socialstyrelsen den 17 november 1925 avgivet yttrande över konventionsförslaget anförde *riksförsäkringsanstalten* i huvudsak:

Riksförsäkringsanstalten
1925.

Frågan om samhällets skyldighet att sörja för att arbetare, som till följd av arbetets natur eller de förhållanden, varunder det bedreves, ådroge sig yrkessjukdomar, i erforderlig mån hölles skadeslösa därför hade i flera länder varit ett av skälen för införande av obligatorisk sjuk- och invaliditetsförsäkring för lönearbetare med skyldighet för arbetsgivaren att lämna särskilda bidrag till sådan försäkring. Även i vissa länder, där obligatorisk sjuk- och invaliditetsförsäkring med bidrag till kostnaden av vederbörande arbetsgivare funnes införd, hade emellertid en del särskilda sjukdomar ansetts böra utsöndras från nämnda försäkring såsom mera påtagligt varande av nyss nämnd beskaffenhet. I dylika fall hade det ansetts riktigt att, när det gällt att inordna dem under de olika grenarna av socialförsäkringen, likställa dem med olycksfall i arbetet. Förutsättningen för åvägbringande av en sådan likställighet, som innebure, att arbetsgivaren såsom vid olycksfall i arbete bleve ersättningskyldig eller i fall av försäkring ensam bure kostnaden för densamma, vore alltså, att sjukdomen till sin beskaffenhet vore sådan, att den i lika grad som förhållandet vore med inträffat olycksfall i arbete vore en följd av arbetet eller de med arbetet förbundna farorna.

Vid fastställande av vilka sjukdomar, som i sålunda nämnd mening skulle anses såsom yrkessjukdomar, mötte såsom erfarenheten från olika länder visade ej obetydliga svårigheter. I förslaget till konvention, avsedd att vinna anslutning från det stora antal olika stater med vitt skilda för-

hållanden, varom vore fråga, hade man ansett sig böra framgå med synnerlig försiktighet, något som inhämtades redan av en jämförelse mellan å ena sidan konventionsförslaget och å andra sidan den nationella lagstiftningen i flera av de länder, som godtagit principen om yrkessjukdomarnas likställande med olycksfall i arbete.

Emellertid hade man tillika utgått från att varje land, som biträdde konventionsförslaget, skulle vid sidan därav efter sina nationella förhållanden anpassa och komplettera sin lagstiftning. Detta hade kommit till uttryck bland annat i det vid konferensen antagna förslaget till rekommendation.

För genomförande därav och för att en lagstiftning av ifrågavarande slag för vårt lands vidkommande skulle kunna med hänsyn till sitt ändamål tillfredsställande fylla sin uppgift erfordrades givetvis ett sådant närmare övervägande, som framhållits i svenska regeringens svarsskrivelse med anledning av omförmälda frågecirklar.

Riksförsäkringsanstalten finge vidare erinra, att lagstiftningen på berörda område hade att beakta även ett flertal andra svårösta frågor än den nyss nämnda, om vilka sjukdomar, som med hänsyn till förhållanden och behov i vårt land — samt vår lagstiftning i övrigt om sjuk- och olycksfallsförsäkring — företrädesvis borde komma i fråga. Sådana vore bland annat frågorna om sättet för fastställande av det erforderliga sammanhanget mellan arbetet eller de förhållanden, varunder det bedreves, och sjukdomens uppkomst samt bevisning och antaganden därutinnan, om ansvarsförhållandet mellan olika arbetsgivare och olika försäkringsinrättningar beträffande arbetare, vilkas anställning och sysselsättning växlade under tiden för sjukdomens uppkomst och utveckling, om arbetsförtjänstens fastställande med mera.

I en del viktiga hänseenden syntes alltså, såsom i utlandet skett, innehållet i ifrågavarande lagstiftning böra göras beroende bland annat av försäkringspliktens omfattning, om den skulle gälla med eller utan viss karenstid, varunder omedelbar ersättningsplikt skulle åligga arbetsgivaren, samt av om blott en försäkringsinrättning skulle finnas eller om särskilda föreskrifter skulle meddelas för fall, när sjukdomen drabbade arbetare hos arbetsgivare, som under tiden för sjukdomens uppkomst och utveckling överginge från den ena till den andra försäkringsinrättningen, eller arbetare hos olika arbetsgivare, av vilka under samma tid en hade försäkring i den ena och en i annan försäkringsinrättning.

Enligt riksförsäkringsanstaltens mening borde med frågan om biträdande av konventionsförslaget anstå till dess närmare utredning vunnits i nyss angivna avseenden.

Med hänsyn till vikten av att frågan om ersättning för yrkessjukdomar snarast löstes tillåte sig riksförsäkringsanstalten emellertid föreslå, att socialstyrelsen ville hemställa om igångsättandet av sådan utredning.

Försäkrings-
rådet 1925.

Försäkringsrådet framhöll i ett till socialstyrelsen den 31 oktober 1925 avgivet yttrande rörande konventionsförslaget och rekommendationen, att det syntes erforderligt, att ytterligare utredning verkställdes i fråga om yrkessjukdomarna, då möjligen särskilt den till konventionsförslaget hörande förteckningen behövde givas annat innehåll med hänsyn till svenska förhållanden.

Medicinal-
styrelsen
1925.

Till socialstyrelsen avgavs yttrande jämväl av medicinalstyrelsen, som i utlåtande den 12 oktober 1925 — under förklaring, att styrelsen uteslutande ur medicinsk synpunkt granskat konventionsförslaget och rekommendationen —

meddelade, att styrelsen icke hade något att erinra med anledning av desamma.

Socialstyrelsen anförde i yttrande den 30 december 1925 bland annat följande:

*Social-
styrelsen
1925.*

Enligt styrelsens mening kunde det icke förnekas, att yrkessjukdomarna i fråga om arbetsgivarnas ersättningsskyldighet principiellt taget vore att jämställa med olycksfallen i arbete. I avseende å orsakssammanhang med arbetet framträdde emellertid nämnda sjukdomar väsentligen olika olycksfallen, och syntes i betraktande därav ersättningsskyldigheten för dem icke lämpligen kunna ordnas i samband med den för olycksfallen utan kräva särskild reglering — en åtgärd som med hänsyn till ämnets i flera avseenden ömtåliga och svårbehandlade beskaffenhet måste förutsätta omsorgsfull utredning. Även med begränsning av den nya ersättningsskyldigheten till de i konventionsförslaget upptagna sjukdomarna syntes berörda krav icke kunna eftersättas. Styrelsen biträdde givetvis förslaget att en utredning måtte igångsättas i omförmälda avseende. Enligt styrelsens mening vore det tydligt, att konventionsförslaget för det dåvarande icke kunde föranleda annan åtgärd än att frågan om lagstadgad ersättning för yrkessjukdomar upptogs till utredning.

Beträffande rekommendationen uttalade styrelsen, att nämnda beslut icke gärna kunde giva anledning till annan åtgärd än att det i rekommendationen åsyftade förfarandet inbegreps i den utredning, som förordats beträffande konventionsförslaget.

I det utkast till lag om försäkring för olycksfall i arbete, som under sommaren 1925 utarbetades av två inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga, upptogs icke någon bestämmelse om yrkessjukdomar.

*Propositioner
1926.*

Då nämnda utkast inom departementet granskades av särskilda därför tillkallade sakkunniga — *den så kallade granskningsnämnden* — framhöllo fem ledamöter av nämnden önskvärdheten av att frågan om yrkessjukdomarna snarast möjligt måtte bringas till sin lösning. Tillika anförde de, att full samstämmighet syntes råda därom att kostnaderna för yrkessjukdomarna borde bestridas av arbetsgivarna samt att starka skäl kunde anföras för att försäkringen mot yrkessjukdomar handhades av samma organ som olycksfallsförsäkringen.

Emellertid upptogs i det förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete, som genom proposition (nr 109) framlades för 1926 års riksdag, icke någon bestämmelse angående yrkessjukdomar. Vid förslagets behandling i statsrådet den 31 december 1925 erinrade *föredragande departementschefen, statsrådet Möller*, om vad som tidigare förekommit vid behandlingen av frågan om dylika åkommor samt anförde vidare:

Såsom framginge redan av den summariska översikt över behandlingen av frågan om yrkessjukdomarna, som sålunda lämnats, rådde meningsskiljaktighet om till vilket område av socialförsäkringen — sjuk- eller olycksfallsförsäkringen — yrkessjukdomarna rätteligen vore att hänföra. Å ena sidan syntes det visserligen uppenbart, att en lösning av frågan om ersättning i anledning av yrkessjukdomar skulle möjliggjorts genom antagande av socialförsäkringskommitténs förslag till allmän sjukförsäkring. Emellertid syntes det av ekonomiska skäl icke vara möjligt att inom en närmare framtid genomföra ett förslag om obligatorisk sjukförsäkring. Å andra sidan syntes

ock vara uppenbart, såväl att frågan om ersättning för yrkessjukdomarna svårligen kunde lösas inom ett system av frivillig sjukförsäkring som ock att — ehuru enligt departementschefens uppfattning starka skäl talade för att yrkessjukdomarna inbegreps under olycksfallsförsäkringen — frågan med hänsyn till svenska förhållanden icke kunde lösas genom en lagstiftning, som begränsades till de sjukdomar, vilka upptagits i den vid konventionsförslaget fogade förteckningen. Med hänsyn till frågans invecklade beskaffenhet och till stor del outredda skick hade det icke varit möjligt att medhinna den ytterligare undersökning, som måste föregå utarbetande av förslag i frågan. Departementschefen hade dock för avsikt att föranstalta om sådan utredning.

Det framlagda förslaget vann som bekant icke riksdagens bifall.

För samma riksdag framlades jämväl genom proposition (nr 118) nyssnämnda av internationella arbetsorganisationens konferens antagna konventionsförslag och rekommendation. Vid anmälan av ärendet i statsrådet den 25 februari 1926 erinrade *departementschefen* om sitt uttalande vid behandlingen av förslaget till lag om försäkring för olycksfall i arbete och framhöll, att då han på anförda skäl icke vore beredd att föreslå sådan ändrad lagstiftning, som utgjorde förutsättning för ratifikation av konventionsförslaget, han ansåge sig icke för det dåvarande kunna tillstyrka ratificering därav. Rörande rekommendationen uttalade departementschefen, att densamma icke för det dåvarande borde föranleda någon åtgärd. Däri upptagna önskemål komme antagligen att beaktas vid den tillämnade utredningen rörande frågan om yrkessjukdomar i dess helhet.

Särskilda
utskottet
1926.

I sitt med anledning av sistnämnda proposition avgivna utlåtande (nr 5) anförde *andra särskilda utskottet*, att såsom framginge av den översikt av frågan om yrkessjukdomarna, som lämnats, rådde meningsskiljaktighet om till vilket område av socialförsäkringen — sjuk- eller olycksfallsförsäkringen — yrkessjukdomarna rätteligen borde hänföras. Att vid sådant förhållande och utan avvaktande av resultatet av den utredning i frågan, som kunde komma att äga rum, taga bestämd ståndpunkt till de i konventionsförslaget och rekommendationen berörda spörsmålen läte sig tydligen icke göra. Något uttalande i frågan från riksdagens sida syntes utskottet sålunda icke vara erforderligt.

Riksdagen
1926.

Riksdagen, som godkände utskottets utlåtande, framhöll i avlåten skrivelse (nr 350), att Sverige för det dåvarande icke borde biträda konventionen. I fråga om rekommendationen hade riksdagen icke något att erinra mot vad departementschefen därutinnan anförde.

Med anledning av konventionsförslaget och rekommendationen uppdrog emellertid Kungl. Maj:t den 13 juli 1926 åt socialstyrelsen, riks-försäkringsanstalten och medicinalstyrelsen gemensamt att, med beaktande av vad konventionsförslaget och rekommendationen innehöle, verkställa utredning och avgiva förslag i frågan om ersättning för yrkessjukdomar.

Social-
styrelsen,
riksförsäkrings-
anstalten
och medicinal-
styrelsen
1928.

Till fullgörande av detta uppdrag hava ämbetsverken avlämnat det av mig inledningsvis omnämnda utlåtandet. Detsamma torde få såsom bilaga fogas vid protokollet i detta ärende (Bilaga B). Beträffande den av ämbetsverken förebragta utredningen och det av dem framlagda förslaget tillåter jag mig att hänvisa till utlåtandet.

Över ämbetsverkens förslag hava utlåtanden avgivits av försäkringsrådet, pensionsstyrelsen, försäkringsinspektionen och kommerskollegium, varjämte yttranden inkommit från svenska arbetsgivareföreningen, landssekreteriatet, Sveriges allmänna sjukasseförbund och de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening. Komerskollegium har vid sitt utlåtande fogat yttranden från Sveriges industriförbund, Sveriges kemiska industrikontor, fullmäktige i järnkontoret och svenska garveriidkareföreningen. I landssekreteriatets yttrande har redogörelse lämnats för vissa uttalanden av styrelserna för en del till landsorganisationen anslutna förbund. Rikssjukkassornas centralorganisation, som erhållit tillfälle att yttra sig i ärendet, har icke beagnat sig därav.

I detta sammanhang bör nämnas, att i en vid 1928 års riksdag inom andra kammaren väckt motion (nr 288) av herr *Sundström* hemställdes, att riksdagen måtte besluta sådant tillägg till lagen om försäkring för olycksfall i arbete, att arbetare, som ådragit sig muskelsträckning i ryggen, erhöles ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagens grunder, eller, om nämnda förslag icke bifölles, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning i ärendet samt förslag till nästa års riksdag. Motionen föranledde icke någon riksdagens åtgärd.

Uti flera främmande länder har man genom lagstiftning reglerat frågan om ersättning för yrkessjukdomar. Härvid har man i allmänhet beträffande vissa dylika sjukdomar uppställt samma eller liknande regler, som gälla för olycksfall i arbete. Jag tillåter mig att i detta avseende hänvisa till den vid ämbetsverkens utlåtande fogade redogörelsen. Emellertid vill jag tillägga, att i Norge genom Lov av 22 juni 1928 om forandring i lov om ulykkesförsikring for industriarbeidere m. v. av 13 august 1915 med tilleggslover i olycksfallsförsäkringslagen infogats en bestämmelse av innehåll att med olycksfall skola jämställas vissa yrkessjukdomar, varom konungen meddelar närmare bestämmelser. Genom resolution den 7 december 1928 har föreskrivits, att med olycksfall i nämnda lags mening skola likställas följande yrkessjukdomar, nämligen förgiftning genom bly, dess legeringar och föreningar, förgiftning genom kvicksilver, dess amalgamer och föreningar, förgiftning genom fosfor och dess föreningar samt mjältbrandssmitta.

Därjämte vill jag nämna, att enligt meddelande från internationella arbetsbyrån förberörda konvention ratificerats av Belgien, Kuba, Finland, Indien, Japan, Luxemburg, Nederländerna, Schweiz, Serbokroatoslovenska staten, Storbritannien och Irland, Tyska riket, Ungern och Österrike.

Ämbetsverken hava i sitt utlåtande framlagt ett förslag till lag angående tillämpning av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete å vissa yrkessjukdomar. Enligt förslagets huvudstadgande skall försäkring jämlikt olycksfallsförsäkringslagen jämväl avse yrkessjukdomar, som utslutande eller till övervägande del framkallas genom inverkan av arsenik och dess föreningar, bly samt dess legeringar och föreningar, kvicksilver samt dess amalgamer och föreningar, fosfor och dess föreningar, bensin, ben-

Främmande
rätt.

Allmänna
synpunkter.
Ämbets-
verken

sol och stenkolstjära, strålande värme och ljus, röntgenstrålar och radium samt mjältbrandssmitta. I fråga om dylika yrkessjukdomar skola bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen med iakttagande av vissa angivna föreskrifter äga motsvarande tillämpning.

På sätt framgår av det vid utlåtandet fogade protokollsutdraget har *socialfullmäktigen von Sydow*, vilken deltagit i ärendets behandling inom socialstyrelsen, på anförda skäl avstyrkt bifall till det av ämbetsverken framlagda förslaget.

Samtliga de hörda myndigheterna hava tillstyrkt ämbetsverkens förslag.

Försäkringsrådet. Sålunda har *försäkringsrådet* anført i huvudsak följande:

I likhet med ämbetsverken ansåge försäkringsrådet, att yrkessjukdomarna principiellt borde i ersättningshänseende likställas med skador till följd av olycksfall i arbete.

Huruvida yrkessjukdomarna administrativt borde sammanföras med sjukförsäkringen eller med olycksfallsförsäkringen vore ett spörsmål, som kunde diskuteras. Med hänsyn bland annat till sjukförsäkringsfrågans läge för närvarande hos oss och då det syntes vara av betydelse, att en lagstiftning om ersättning i anledning av yrkessjukdomar snarast komme till stånd, hade försäkringsrådet intet att erinra mot ämbetsverkens förslag att sammanföra yrkessjukdomarna med olycksfallsförsäkringen.

I förslaget hade angivits de sjukdomsorsaker, som ansetts till en början böra komma i betraktande. Förslaget innebure i berörda avseende någon utvidgning av vad Genèvekonventionen anbefalldes i nämnda avseende, men naturligtvis kunde från olika håll göras gällande, att begränsningen i alla fall gjorts för snäv. Försäkringsrådet ville emellertid icke för sin del framställa någon vidare erinran mot förslaget i berörda del men förutsatte, att en sådan undersökning om yrkessjukdomars förekomst i vårt land, som ämbetsverken förordade, komme att företagas. Försäkringsrådet ville emellertid framhålla, att rådet haft under prövning några fall, där arbetare ådragit sig frätsår eller brännsår vid hanterande av gödningsämnet kalksalpeter. Efter inhämtande av yttrande från sakkunnig hade rådet funnit dessa skador icke kunna rubriceras såsom olycksfallsskador.

Av lagförslagets formulering och av motiveringen till detsamma syntes framgå, att avsett vore, att ersättning i anledning av yrkessjukdom skulle utgå endast i det fall, att sjukdomen ådragits i verksamhet, där i allmänhet arbetarna vore utsatta för sådan inverkan, som omförmäldes i lagförslaget. Rätt till ersättning skulle således ej medgivas, där i förslaget angivet giftämne med mera tillfalligt använts. Det syntes ock vara lämpligt att åtminstone till en början fasthålla därvid, särskilt med hänsyn till de sjukdomar av mera allmän karaktär, som kunde ifrågakomma.

Försäkringsrådet har för sin del tillstyrkt, att ämbetsverkens förslag lades till grund för lagstiftning i ämnet.

Mot rådets beslut har reservation anmälts av *ledamöterna Wallenius och Almström*, vilka anført:

Då de så kallade yrkessjukdomarna vore av sådan art, att de borde hänföras till den sociala sjukförsäkringen, varom man hittills varit ense, ansåge nämnda ledamöter det principiellt oriktigt att nu söka överflytta dem till olycksfallsförsäkringen. Sjukförsäkringsfrågans läge för närvarande borde icke få giva anledning till yrkessjukdomarnas hänförande till en för dem ej lämplig gren av socialförsäkringen. De syntes ej heller vara av så stor omfattning inom vårt land, att ett rubbande av deras samhörighet med sjukförsäkringen borde ifrågasättas. En dylik åtgärd skulle på samma grunder

— sjukförsäkringsfrågans läge — kunna snart följas av förslag att till olycksfallsförsäkringen överföra även andra, dit ej hörande sjukdomar, vilket antagligen skulle ytterligare fördröja sjukförsäkringsfrågans lösning. Den skada, som yrkessjukdomarna åstadkomme, torde redan nu ersättas av befintliga sjukkassor, vadan ett dröjsmål med deras överförande till en kommande obligatorisk sjukförsäkring ej spelade någon roll.

Oavsett nämnda principiella ståndpunkt, syntes frågan om yrkessjukdomarna ej vara tillräckligt utredd, varken beträffande beräkningarna av premier för den nya risken eller angående de sjukdomsorsaker, vilka vid föreslagna försäkring borde komma i betraktande. I berörda fall syntes det vara nödvändigt att verkställa en noggrannare undersökning av i vårt land förekommande sjukdomar av nämnda slag för att kunna ungefärligt beräkna de skaderegleringskostnader, som vid lagens tillämpning komme att drabba försäkringsinrättningarna.

Vad åter beträffade i försäkringsrådets utlåtande berörda fall, där arbetare ådragit sig frätsår eller brännsår vid hanterande av det inom jordbruket använda gödselmedlet kalksalpeter, vore dessa fall allt för få för att i föreliggande försäkringsfråga kunna bli föremål för beaktande. Dessutom vore dylika skador, där de förekomme, mera beroende på försummande att iakttaga de föreskrifter, som gällde vid hanterande av kalksalpeter. Nämnda gödselmedel vore numera genom särskild behandling vid tillverkningen oskadliggjort.

På grund av det anförda kunde nämnda ledamöter icke biträda försäkringsrådets utlåtande.

Ledamöterna Carlsson och Tengdahl, vilka tillstyrkt den ifrågasatta lagstiftningen, hava i särskilt yttrande anført följande:

Såsom anfördes uti den förebragta utredningen talade samma skäl, som föranlett samhället att vidtaga särskilda åtgärder i syfte att bereda en till följd av olycksfall i arbetet skadad arbetare ersättning för honom därigenom tillskyndad ekonomisk förlust, också för ett liknande ingripande från samhällets sida till förmån för arbetare, som till följd av en av yrkesarbetet föranledd sjukdom förlorat sin arbetsförmåga eller fått den nedsatt.

Genom åtgärder, vilka i berörda syfte vidtagits uti olika länder, som ock genom omförmälda förslag till konvention och rekommendation syntes frågan i princip kunna sägas vara godtagen.

Då emellertid arbets- och yrkesförhållandena, tekniskt och industriellt sett, läge på avsevärt olika plan uti olika länder, borde givetvis den nationella lagstiftningen anpassas därtill för att nå det med lagstiftningen avsedda syftet. Utkastet till förteckning över yrkessjukdomar och verksamheter ävensom de i lagförslaget upptagna ämnena medtog en hel del på det beträffande området men uteslöte å andra sidan en rad av fall, vilka borde komma under lagen och som vid prövning av olycksfall jämlikt 1916 års lag avvisades som yrkessjukdomar. Så bleve exempelvis fallet med skador, som uppstode vid behandling och arbete med kalk och cement, samt skador, som företrädesvis uppstode vid jordbruksarbete vid behandling av norges-salpeter och andra därmed jämförliga gödningsämnen. Skador som inte så sällan förekomme.

Erfarenheten från Schweiz visade också svårigheten vid begränsningen till vissa i lagen angivna sjukdomar och ämnen, vadan man där allt sedan 1918 försöksvis överskridit de i lagen angivna gränserna för vad som skulle anses som yrkessjukdom.

Villkor därför syntes vara bland annat, att insjuknandet föranletts av vissa ämnen, för vilkas påverkan den försäkrade varit utsatt i arbetet. Med

yrkessjukdomar i denna vidare bemärkelse avsåges i synnerhet eksem, handrispor och hudsprickor samt bindhinneinflammationer, framkallade genom kalk, cement, kalciumkarbid samt dålig olja med mera. Vidare utgaves försöksvis ersättning åt arbetare, som blivit arbetsförmögna på grund av skada, som uppkommit genom arbetet utan inverkan av skadliga ämnen, när skadorna med bestämdhet kunde härledas ur arbetet.

Då det framlagda förslaget med däri upptagna ämnen, sjukdomsformer och verksamheter komme att medföra en allt för snäv begränsning av lagen, hade nämnda ledamöter i anslutning till den schweiziska tillämpningen velat hemställa, att man uti lagen gäve uttryck åt, att samma förfarande som i Schweiz måtte komma i tillämpning, och att prövningen därvid måtte ankomma på försäkringsrådet.

Pensionsstyrelsen.

Pensionsstyrelsen har yttrat bland annat:

Det sätt, på vilket det för närvarande vore sörjt för en arbetare, vilken på grund av yrkessjukdom blivit urståndsatt att försörja sig med sitt arbete, kunde icke anses tillfredsställande. Det finnes visserligen möjlighet för en sådan arbetare att i vissa fall erhålla pension enligt lagen om allmän pensionsförsäkring eller, om han vore medlem av sjukkassa, bidrag från dylik kassa, men det föreläge icke någon allmän, lagstadgad rätt till ersättning, som kunde skapa önskvärd trygghet för arbetaren själv eller de personer, som för sitt uppehälle vore beroende av honom.

I likhet med ämbetsverken funne pensionsstyrelsen starka skäl tala för att i ersättningshänseende likställa vissa yrkessjukdomar med olycksfalls-skador. Det förefölle styrelsen också principiellt riktigt, att frågan om ersättning för sådana sjukdomar löstes genom lämplig anknytning till försäkringen för olycksfall i arbete. Styrelsen hade icke något att erinra mot de allmänna grunder, varpå det framlagda lagförslaget vilade.

Försäkringsinspektionen.

Likaså har *försäkringsinspektionen* framhållit, att enligt dess mening finnes ur organisatorisk och försäkringsteknisk synpunkt intet att invända mot att obligatorisk försäkring mot vissa yrkessjukdomar sammansloges med försäkring för olycksfall i arbete, under förutsättning att yrkessjukdomarnas område avgränsades på sådant sätt, att den av arbetsgivarna sålunda bekostade sjukförsäkringen ej komme att bliva mera omfattande än skäligt vore. Då det framlagda förslaget syntes tillfredsställande ur berörda synpunkt, hade försäkringsinspektionen ingen principiell erinran att göra mot detsamma.

Kommerskollegium.

Kommerskollegium har anfört bland annat, att kollegium funne den till grund för förslaget liggande uppfattningen — att det tillkomme en yrkesverksamhet att bära alla de kostnader, som dess utövande medförde — principiellt riktig även beträffande de av yrkesarbete, utan arbetarens eget direkta vållande, framkallade yrkessjukdomarna. Efter att hava berört de svårigheter, som uppkomme till följd av frånvaron av tillräckliga statistiska uppgifter rörande i vårt land förekommande yrkessjukdomar, har kollegium framhållit, att det dock vore svårt att, sedan man godtagit själva principen rörande ersättningsskyldighet för arbetsgivare vid pavisad yrkessjukdom, icke taga konsekvenserna därav i de fall, där tvekan knappast kunde råda angående yrkessjukdomars förekomst liksom om deras direkta samband med respektive yrken. Däremot har kollegium ansett övervägande skäl tala för uteslutande, i varje fall tills vidare, av alla sådana yrken och industrigrenar, där före-

komsten av speciella yrkessjukdomar för närvarande vore omstridd eller i allt fall ej kunnat med säkerhet påvisas i vårt land. Kollegium har därefter behandlat frågan, vilka sjukdomar borde omfattas av försäkringen, samt har vidare anfört:

Vad åter anginge svårigheten att fastställa rättvisa försäkringspremiesatser för de olika yrkena med hänsyn till därför felande statistiskt underlag, syntes nämnda svårighet icke av riks-försäkringsanstalten hava tillmätts någon avgörande vikt. Kollegium kunde ej heller finna densamma innebära tillräckligt bärande skäl för ett uppskov med hela frågan, särskilt som ett sådant uppskov i sina verkningar skulle komma att gå ut över enskilda, av yrkessjukdom drabbade, vilkas rätt till åtnjutande av understöd i likhet med vid olycksfall man likväl i princip erkänt.

Skulle man anse försäkringsprincipen icke tillämplig med hänsyn till svårigheten att fastställa premiernas belopp, skulle ju visserligen under angivna förutsättningar skäl kunna anföras för ersättningsfrågans ordnande genom tillämpning av samma princip, varpå den hos oss före 1916 gällande olycksfallslagstiftningen — 1901 års lag om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete — varit byggd, nämligen principen om arbetsgivares direkta ersättningsskyldighet. Att i förevarande fall återgå till nämnda, vad olycksfallslagstiftningen beträffade, numera övergivna form för ersättningsfrågans ordnande syntes emellertid, enligt kollegiums mening, icke behöva komma i fråga.

Den obligatoriska försäkringen måste nämligen anses såsom en mycket mera praktisk form för fullgörande av ersättningsplikten och syntes dessutom för arbetsgivaren i själva verket i tillämpningen verka mindre betungande. Den beredde även större trygghet för arbetaren, vilken för sin ersättning icke bleve beroende av arbetsgivarens solvens.

Kollegium ville icke förneka det berättigade i invändningen att det i avsaknad av inhemskt statistiskt material på området måhända icke kunde bliva möjligt att redan från början fullt rättvist avvåga premier för de nya risker försäkringsanstalterna kunde komma att ikläda sig genom förslagets realiserande. Men då det sannolikt komme att röra sig om relativt mindre betydande belopp, syntes den eventuella förlust, som, intill dess erforderlig reglering hunne vidtagas, skulle kunna drabba arbetsgivaren, om premien beräknades för högt, eller försäkringsanstalten, om den sattes för lågt, bliva alltför ringa, för att nämnda olägenhet finge anses i och för sig utslagsgivande.

Erinras finge vidare, att även enligt gällande olycksfallsförsäkringslag — enligt vilken envar arbetare, med vissa angivna undantag, vore försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbete — det givetvis kunde inträffa, att premierna för vissa grupper av yrkesarbetare blivit något för högt eller för lågt beräknade. Det kunde även inträffa, att arbetsgivares försäkringsplikt försumrades, i vilket fall riks-försäkringsanstalten kunde åsamkas viss förlust. Berörda omständigheter hade dock ej ansetts utgöra hinder för tillämpning av försäkringsprincipen.

Med hänsyn till vad sålunda anförts ansåge sig kollegium böra ansluta sig till den i lagförslaget angivna försäkringsprincipen i fråga om yrkessjukdomar.

Efter att hava framställt en del detaljanmärkingar har kommerskollegium tillstyrkt, att det utarbetade förslaget, sedan däri vidtagits vissa ändringar, förelades riksdagen.

Ämbetsverkens förslag har tillstyrkts även av *fullmäktige i järnkantoret, Järnkantoret*, som — under framhållande att fullmäktige hade att yttra sig endast från järnhanterings synpunkt — anfört bland annat:

Ämbetsverken framhölle i sitt utlåtande, att det syntes vara klart, att den grundsats, på vilken den sociala olycksfallslagstiftningen vilade, nämligen att det tillkommer en yrkesverksamhet att bära alla kostnader, som dess utövande medförde, även måste gälla beträffande de av yrkesarbetet utslutande eller till övervägande del framkallade sjukdomarna, och att i den mån ersättning funnes böra utgå i anledning av sådan sjukdom, kostnaden för densamma i sin helhet borde bäras av arbetsgivaren.

Fullmäktige hade icke något att i princip anföra mot det på berörda uppfattning tillkomna lagförslaget. Ej heller hade fullmäktige något att erinra mot att de yrkessjukdomar, som skulle berättiga till ersättning, angäves i en särskild på administrativ väg utfärdad förteckning, utan funne en sådan anordning lämplig för att därigenom möjliggöra en smidigare anpassning efter förändrade förhållanden. Även ämbetsverkens åtgörande att i själva lagförslaget uppräknade de sjukdomsorsaker, som kunde komma i fråga, funne fullmäktige välbetänt.

För att emellertid det ansvar, som efter den nyss angivna principen borde bäras av arbetsgivaren, icke skulle bli större än som vore skäligt, finge givetvis i lagen icke upptagas andra orsaker än sådana, som brukade framkalla yrkessjukdomar vid arbetets bedrivande i enlighet med givna föreskrifter, och en uttrycklig bestämmelse borde också införas i förslaget, att sjukersättning icke skulle utgå, om arbetaren genom åsidosättande av anbefallda säkerhetsåtgärder eller eljest själv varit vållande till yrkessjukdom.

Förslaget har tillstyrkts jämväl av *landssekreterariatet*, som efter att hava redogjort för omförmälda uttalanden av styrelserna för en del till landsorganisationen anslutna fackförbund framhållit i huvudsak följande:

Genom förenämnda konvention angående ersättning för yrkessjukdomar hade berörda fråga införts i internationell rätt. Landssekreterariatet hälsade därför med glädje ämbetsverkens förslag, som syntes vara ett allvarligt försök att i svensk lag få infört erkännande av att även de, som i sitt arbete ådroge sig yrkessjukdomar, skulle komma i åtnjutande av ersättning som för olycksfall. Emellertid syntes förslaget till lag och åtföljande utkast utsluta en rad sjukdomsfall, som rättvisligen borde medtagas. Landssekreterariatet förstode, att anledningen därtill varit, att man velat gå försiktigt fram och i första hand medtaga endast sådana fall, som ej vore omstridda. Men rätten till ersättning borde dock inom en ej allt för avlägsen framtid utsträckas till att omfatta alla arbetare, som bleve arbetsoförmögna på grund av skada, som uppkommit genom arbetet, oavsett vad som förorsakat skadan, då denna mera bestämt kunde härledas ur arbetet.

Landssekreterariatet framhölle även önskvärdheten av att förteckningen å ämnen och sjukdomsformer samt verksamheter, för vilka ersättning enligt lagförslaget skulle utgå, borde kunna kompletteras med hänsyn till gjorda erfarenheter, utan att därför skulle behöva företagas lagändring i varje särskilt fall. Berörda önskemål syntes vara ganska allmänt omfattat i skilda länder att döma av att internationella arbetskonferensen nästan enhälligt godkänt förenämnda rekommendation.

Landssekreterariatet ifrågasatte därför om det ej vore lämpligare, att den förteckning å ämnen, som framkallade yrkessjukdomar, vilken inginge i lagförslaget, utginge därur, och att det överlättes till Kungl. Maj:t att fastställa och vid behov utöka nämnda förteckning.

I anslutning till det anförda har landssekreterariatet hemställt om bifall till lagstiftning i huvudsaklig överensstämmelse med ämbetsverkens förslag, sedan däri vidtagits vissa förändringar och tillägg.

Å andra sidan har förslaget avstyrkts av vissa av de hörda sammanslutningarna. Salunda har *svenska arbetsgivareföreningen* — efter att hava erinrat, att förslag om olycksfallsförsäkringens utvidgande till yrkessjukdomarna framförts av såväl alderdomsförsäkringskommittén som vissa motionärer vid 1916 års riksdag utan att majoritet därför kunnat erhållas — yttrat bland annat:

Da denna fråga anyo upptagits till behandling och föranlett ett förslag, vilket i huvudsak vore av samma innehåll som alderdomsförsäkringskommitténs, skulle man kunnat vänta, att under tiden efter det frågan sist varit under prövning några omständigheter inträffat, som kunde anses hava bragt den i ett förändrat skick, eller att åtminstone genom en utredning hade konstaterats, att yrkessjukdomar, orsakade av giftiga ämnen, inom den svenska industrien förekomme i en sådan omfattning, att lagbestämmelser om dem kunde anses vara av behovet pakallade. Detta hade icke skett. Man svävade därför i ovisshet om, huruvida verkligen den ifrågasatta lagstiftningen kunde i realiteten anses vara påkallad. Med den kändedom föreningen ägde om dit hörande förhållanden inom den svenska industrien ansage föreningen, att fall av förgiftningssjukdomar hos oss vore mycket sällsynta. Enligt ämbetsverkens uppgift hade i Tyskland, där en lag av ungefär samma innehåll, som nu för oss föreslagits, varit gällande från den 1 juli 1925, under första året av lagens tillämpning omkring 90 % av alla anmälda fall av yrkessjukdomar, vilka medfört ersättning, varit härledda av bly eller blyföreningar. I Frankrike, där ungefär enahanda lagstiftning syntes vara gällande, hade under år 1926 av 1,513 anmälda fall av yrkessjukdomar 1,505 härlett sig från blyförgiftning. Det ville alltså synas som om blyförgiftningssjukdomarna skulle spela den dominerande rollen bland de sjukdomar, om vilka vore fråga. Föreningen vore av den uppfattningen, att fall av sjukdomar till följd av blyförgiftning vore sällsynta i den svenska industrien, så sällsynta, att något behov av en lagstiftning om dem icke förefunnnes. Skulle emellertid en verkställd utredning giva vid handen, att nämnda uppfattning vore oriktig, komme naturligtvis frågan i ett annat läge, och i sådant fall kunde åtminstone en praktisk grund för införande av en lagstiftning i ämnet anses föreligga.

För den händelse, att en lagstiftning i frågan ansåges böra genomföras, vore därmed icke sagt, att den skulle ske på det sätt, som ämbetsverken föreslagit. Den sociala försäkringslagstiftningen hade tre delar, olycksfallsförsäkring, sjukförsäkring samt alderdoms- och invaliditetsförsäkring. Berörda uppdelning av den sociala försäkringen grundade sig på förhållandena inom socialförsäkringsområdet, vilka medförde, att särskilda rättsregler och anordningar borde genomföras för olika delar därav. Att frågan om ersättningsplikt för yrkessjukdomar i och för sig hörde till sjukförsäkringen, låge i sakens natur, och skulle en lagstiftning i ämnet genomföras, borde den sålunda ske på nämnda område av socialförsäkringen. Att genomföra rättsreglerna för olycksfallsförsäkringen på ifrågavarande område skulle medföra avsevärda svårigheter och olägenheter. Enligt förslaget skulle ersättningsrätt inträda vid yrkessjukdomar, som uteslutande eller till övervägande delen framkallades genom inverkan av vissa i lagtexten angivna ämnen. Att diagnosticeringen och klarläggandet av samband mellan arbete och sjukdom vore förenat med stora svårigheter och förutsatte särskilda fackkunskaper kunde icke förnekas, och de försäkringsinrättningar, som handhade den sociala olycksfallsförsäkringen, vore knappast organiserade så, att de med sakkunskap kunde träffa avgörande i dylika fall. Vid olycksfallsförsäkring inträdde den skadades ersättningsrätt från tiden för olycksfallets inträffande, vilken tid vore lätt att angiva. En motsvarande regel kunde icke tillämpas i fråga om yrkessjukdomar. Enligt olycksfallsförsäkringslagen skulle avgift

för försäkring enligt lagen av försäkringsinrättningen bestämmas till belopp, som med hänsyn till arbetets farlighet i allmänhet och till de särskilda förhållanden, under vilka det bedreves, efter försäkringstekniska grunder prövades vara erforderligt för täckande av risken. Huru försäkringsinrättningarna i saknad av varje statistiskt underlag skulle kunna verkställa en rättvis tarifiering för den föreslagna nya försäkringsgrenen syntes svårt att förstå.

Det vore anmärkningsvärt, att lagförslaget icke åtföljdes av någon beräkning av kostnaderna för dess genomförande. I fall uppfattningen att de yrkessjukdomar, som avsåges i lagförslaget, endast i mycket ringa utsträckning förekomme här i landet, vore riktig, följde emellertid därav, att den föreslagna lagen ekonomiskt sett skulle bli föga betungande för arbetsgivarna. Emellertid vore att märka, att om man väl beträtt den vägen att hänföra vissa yrkessjukdomar under olycksfallsförsäkringen, det vore risk för att man ginge vidare därå och inom kort komme till bestämmelser i ämnet, som bleve mycket kostsamma för arbetsgivarna. Erfarenheten hade visat, att det vore mycket lätt att åstadkomma utvidgningar av olycksfallsförsäkringslagen — kostnaderna för sådana utvidgningar drabbade icke det allmänna utan arbetsgivarna. Genom ändringar av 1916 års lag hade den tunga, som genom densamma lagts å arbetsgivarna, blivit ökad med cirka två tredjedelar. Man kunde med dylika förhållanden för ögonen förstå, att arbetsgivarna hyste betänkligheter mot varje ny utsträckning av olycksfallsförsäkringslagens tillämplighetsområde, även om den till en början syntes vara mindre betydelsefull.

Med hänsyn till det anförda har föreningen avstyrkt bifall till det framlagda lagförslaget.

Sveriges industriförbund.

Avstyrkande utlåtande har avgivits även av *Sveriges industriförbund*, som anförde:

Såsom en allmän regel syntes redan nu gälla, att arbetsgivarna, oaktat någon laglig skyldighet därtill ej föreläge, bisprunge arbetare, vilka oförskyllt drabbats av sådana sjukdomar, som hade sin grund i arbetsförhållandena.

För sin del hade förbundet i princip ingenting att invända emot, att genom lag fastställdes rätt för arbetare till ersättning för skada till följd av yrkessjukdom och skyldighet för arbetsgivarna att försäkra dessa risker. Därmed bereddtes större trygghet åt de arbetare, vilka kunde utsättas för dylika sjukdomar, medan det organiserade försäkringsväsendets utvidgning till nämnda område underlättade arbetsgivarnas riskfördelning.

Ej heller ansåge sig förbundet böra ställa sig avvisande till förslaget att principerna för ifrågavarande ersättningsskyldighet skulle bli i huvudsak desamma som för ersättning för skador, vållade av olycksfall i arbete. Visserligen talade principiella skäl för att försäkring mot yrkessjukdomar inordnades under den allmänna sjukförsäkringen och icke under den sociala olycksfallsförsäkringen. Men vid tillämpningen av olycksfallsförsäkringslagen hade gränsen mellan olycksfallsskada och skada såsom påföljd av sjukdom i praktiken blivit så obestämd, att yrkessjukdomarnas inordning under olycksfallsförsäkringslagen icke kunde anses innebära någon olägenhet.

Huruvida frågan jämlikt det framlagda förslaget skulle erhålla en lämplig och rättvis lösning, ansåge förbundet emellertid icke möjligt att på grundval av den verkställda utredningen tillförlitligt avgöra. Det viktigaste spörsmålet vid genomförandet av en lagstiftning på området vore att bestämma, vilka sjukdomar som borde omfattas av den tilltänkta försäkringsverksamheten. Men för avgörandet av berörda fråga hade ämbetsverken saknat bestämda utgångspunkter. Någon inhemsk statistik, som därvidlag kunnat tjäna till ledning, funnes nämligen icke, och ämbetsverken hade för den skull också själva ifrågasatt, huruvida icke lagstiftningen borde anstå någon

tid, tills erforderligt material kunnat införskaffas. Efter övervägande hade man emellertid avstått därifrån och i stället, närmast med ledning av yrkesinspektörernas erfarenhet, sökt avgöra vilka yrkessjukdomar, som skulle omfattas av lagstiftningen. Den förteckning över yrkessjukdomar, som för sådant ändamål upprättats av yrkesinspektörerna, hade emellertid sedermera vid förslaget utarbetande icke oförändrad följts, utan vissa av yrkesinspektörerna angivna sjukdomar hade uteslutits och ett par andra tillagts. Av lagförslaget frånginge icke efter vilka grundsatser de verkställda förändringarna vidtagits, men det förefölle som om man därvid sökt ledning av statistiken från vissa främmande länder, där lagstiftning på området redan funnes. Av utländsk statistik kunde emellertid för vår del inga tillförlitliga slutsatser dragas, då lagstiftningen på berörda område givetvis måste troget ansluta sig till de nationella förhållandena på det industriella området. Det kunde i berörda sammanhang framhållas, hurusom, just med hänsyn till de växlande förhållandena i olika länder, det förenämnda förslaget till konvention endast omfattade ett fåtal yrkessjukdomar, huvudsakligen förgiftning genom bly och kvicksilver. De länder, som genomfört en lagstiftning på området, hade också i fråga om urvalet av sjukdomar tillämpat högst olika principer. Ett par, Frankrike och Belgien, stadgade rätt till ersättning för ett betydligt mindre antal sjukdomar än förhållandet skulle bliva hos oss jämligt det framlagda förslaget.

Enligt förbundets uppfattning vore alltså den utredning, som på ifrågasvarande punkt verkställdes, icke av den uttömmande och tillförlitliga art, att, med hänsyn till spörsmålets stora vikt, en lagstiftning kunde byggas därpå. Lagförslaget omfattade visserligen ett mindre antal yrkessjukdomar än jämligt yrkesinspektörernas förslag men syntes likväl vara allt för vidlyftigt.

Förbundet berörde därefter frågan, vilka sjukdomar borde omfattas av den föreslagna försäkringen, samt framhöll, att en annan olägenhet, som vore förbunden med bristen på inhemsk statistik och som också talade för ett uppskov med frågans lösning, vore svårigheten att under för handen varande förhållanden fixera rättvisa och lämpliga premiesatser.

På grund av det anförda har förbundet hemställt, att förslaget i befintligt skick icke måtte föreläggas riksdagen.

Liknande synpunkter hava anförts av *de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening*, som yttrat bland annat:

De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening.

Ämbetsverkens principuttalande att det tillkomme en yrkesverksamhet att bära alla de kostnader, som dess utövande medförde, vore enligt föreningens mening grundat på en sund nationalekonomisk uppfattning, som numera allmänt godkändes. Därav följde emellertid icke med nödvändighet, att de så kallade yrkessjukdomarna skulle likställas med olycksfall.

Många skäl talade snarast för yrkessjukdomarnas inordnande under sjukförsäkringen, såsom föreslagits av socialförsäkringskommittén. Det starkaste av nämnda skäl vore svårigheten att avgöra, huruvida ett sjukdomstillstånd vore att hänföra till i arbete för viss arbetsgivares räkning ådragen yrkessjukdom eller icke. Med den begränsning av begreppet yrkessjukdom, som av ämbetsverken föreslagits, framträdde berörda olägenhet icke så skarpt, ehuru den dock aldrig syntes kunna helt uteslutas. Vid det framtida utvidgande av den föreslagna lagens giltighetsområde, som av ämbetsverken förutsattes, komme måhända att finnas lämpligt att som yrkessjukdomar upptaga åkommor — exempelvis tuberkulos — vilkas samband med yrkesutövningen i de enskilda fallen komme att bliva tvivelaktigt. Dylika åkommor borde självfallet inordnas under en blivande allmän sjukförsäkring. Med hänsyn till svårigheten att rationellt avgränsa de av olycksfall icke

försakade åkommor, som kunde anses helt beroende av yrkesverksamheten, syntes då av praktiska skäl lämpligast, att vid alla yrkessjukdomar ersättning utginge från organen från sjukförsäkringen.

Ämbetsverken hade framhållit, att redan nu kroppsskador, som stode på gränsen mellan olycksfallsskador och påföljder av sjukdom, i åtskilliga fall betraktades som olycksfallsskador. Föreningen ville icke bestrida, att så vore förhållandet och att olycksfallsförsäkringslagen i stor utsträckning givits en för av sjukdom drabbade personer gynnsammare tolkning än av lagstiftarna måhända avsetts. Den praxis, som i berörda avseenden utbildats, vore dock numera så fast, att vid skadebedömningen tvekan sällan behöfde uppstå. I dylikt avseende förekommande gränsfall syntes för öfrigt icke omfattas av lagförslaget, varför deras förefintlighet saknade betydelse för frågans bedömande.

Det viktigaste spörsmålet vid fastställande av lag om försäkring för yrkessjukdomar vore att bestämma, vilka sjukdomar som borde omfattas av försäkringen. Det av ämbetsverken avgivna betänkandet lämnade icke för bedömandet härav erforderliga hållpunkter. På svensk statistik grundad utredning vore icke verkställd, och de bärande skäl, som möjligen förelegat för att bland sjukdomsalstrande ämnen och fysiska fenomen upptaga just dem, som återfunnes i lagförslaget, vore icke anförda.

En brist i utredningen, som för de försäkringsinrättningar, som skulle handhava försäkringen, vore av största betydelse, vore saknaden av varje beräkning över de skaderegleringskostnader, som vid lagens tillämpning kunde vara att förvänta. Ett allmänt uttalande gjordes, att nämnda kostnader komme att röra sig om ett föga betydande belopp. Föreningen hade ingen anledning betvivla, att nämnda uppfattning i stort sett vore riktig, men trodde dock, att för enskilda, med hänsyn till risken för yrkessjukdomar särskilt farliga yrken kostnaderna kunde komma att motsvara en väsentlig del av utgifterna på grund av gällande olycksfallsförsäkringslag.

Föreningen har slutligen hemställt, att proposition i ämnet icke måtte avlätas innan fullständigare utredning verkställts.

Sveriges kemiska industrikontor har anført:

*Sveriges
kemiska
industri-
kontor.*

Så vitt det kommit till kontorets kännedom vore yrkessjukdomar ytterst sällsynta inom den svenska kemiska industrien och närbesläktade industrigrenar. Och i de få fall dylika sjukdomar förekommit hade nog som regel arbetsgivarna, även om skyldighet därtill ej förelegat, likväl ansett sig böra lämna arbetaren ekonomiskt stöd under sjukdomstiden. Även om arbetarna sålunda redan vore tillräckligt skyddade mot verkningarna av yrkessjukdomar och lagförslaget för den skull kunde anses icke vara av behovet påkallat, hade kontoret dock för sin del ej anledning motsätta sig, att ifrågasvarande förhållanden bleve reglerade genom lag.

Innan en dylik lagstiftning genomfördes, borde emellertid enligt kontorets bestämda uppfattning en inhemsk statistisk uppgöres över vilka yrkessjukdomar, som förekomme inom var industri. Dylik statistik föreläge nämligen ej för närvarande, och det förefölle kontoret för den skull, att lagförslaget i nämnda hänseende byggde på allt för lösa grunder. Exempelvis hade bensin, bensol och stenkolstjara, som nämndes i förslaget, kontoret veterligt aldrig här i landet försakat någon yrkessjukdom. Utan tillgång till dylik statistik syntes det kontoret även omöjligt att fastställandet av premiesatserna skulle kunna ske på ett rättvist sätt.

På i viss mån andra skäl har förslaget avstyrkts av *Sveriges allmänna sjukkasseförbund*, som anført:

*Sveriges
allmänna
sjukkasse-
förbund.*

Beträffande först frågan sedd från principiell ståndpunkt måste förbundet bestämt hävda den uppfattningen att en försäkring för vissa yrkessjukdomar

borde hänföras till sjukförsäkringen och utformas i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som angivits av socialförsäkringskommittén. Genom en sådan anordning skulle givetvis arbetsgivarnas bidrag för nämnda ändamål ingå till sjukkassorna.

I samband därmed kunde föreningen icke underlåta att fästa uppmärksamheten på det förhållandet, att de registrerade sjukkassorna hitintills utan någon inskränkning lämnat sjukersättning samt jämväl fortfarande oavbrutet utbetalade sjukpenning även till medlemmar, som till följd av yrkes sjukdom blivit oförmögna till arbete, utan att från det allmänna därför erhålla någon särskild kompensation i form av utgående högre bidrag samt jämväl utan att arbetsgivarna i regel lämnade något som helst bidrag till sjukkassorna för ändamålet.

Såsom förhållandena i vårt land utvecklats hade de registrerade sjukkassorna sålunda lämnat understöd åt medlemmar, som drabbats av yrkes sjukdomar, utan att därför hava kommit i åtnjutande av bidrag i erforderlig omfattning. Förbundet medgäve villigt, att under den splittring, som i organisatoriskt avseende vore rådande inom vårt lands sjukkasserörelse, svarigheter föreläge att utforma lämpliga bestämmelser för en rättvis bidragsnorm till sjukkassorna för utbetald sjukpenning till av yrkessjukdom drabbade medlemmar.

Genom de föreslagna lagbestämmelsernas ikraftträdande och med stöd av 18 § i sjukkasselagen ifråga om rätt till inskränkning av sjukhjälp för medlem, som ägde uppbara sjukunderstöd av annan, kunde givetvis de registrerade sjukkassorna vidtaga sådan ändring i sina stadgar, som verkade ekonomiskt reglerande med avseende å understödsskyldigheten vid fall av yrkes sjukdomar, men då hitintills endast ett ringa fåtal sjukkassor begagnat sig av denna inskränkingsrätt, vore det ganska problematiskt, om sjukkassorna under nuvarande osäkerhetstillstånd beträffande omorganisationen av sjukkasseväsendet skulle komma att vidtaga åtgärder i dylik riktning. Dessutom hade erfarenheten visat, att flera av de sjukkassor, som begagnat sig av rätten att inskränka sjukhjälp, då olycksfallsersättning utginge, sedermera beslutat upphäva denna begränsning under motivering av koakurrens från kassor, som ej beslutat sådan inskränkning. Den önskvärda tillämpningen av inskränkingsrätten, som varit avsedd att förhindra överförsäkring med utbetalning från två håll, hade i stort sett blivit illusorisk.

En plausibel lösning av frågan under nuvarande förhållanden kunde måhända genomföras genom att sjukkassorna lade huvudvikten för understödande vid fall av yrkessjukdomar på den sjukvårdande försäkringsformen. Då emellertid av olika anledningar nämnda försäkringsform endast i ringa omfattning vunnit tillämpning — endast cirka 15 % av de registrerade sjukkassornas medlemmar vore sådan förmån tillförsäkrad — och då statsbidraget för berörda ändamål, högst 1 krona per år och medlem, måste anses alltför knappt tillmätt för att kunna stimulera till kraftigare utveckling av denna, för sjukförsäkringens framtida gestaltning så betydelsefulla försäkringsform, förefölle alla bemödanden att nå nöjaktigt resultat tills vidare hava små utsikter för sig.

En rationell lösning av den föreliggande frågan kunde, enligt förbundets mening, ske endast i samband med en enhetlig socialförsäkringsreforms genomförande, varvid en för vårt land lämpad organisation av sjukförsäkringen vore av den allra största betydelse.

I anslutning till vad sålunda anförts, ville förbundet bestämt vidhålla, att nämnda försäkringsangelägenhet bäst handhades av väl organiserade sjukkassor, till vilka arbetsgivarna rättvisligen borde lämna skäligt bidrag. Och frågans genomförande syntes kunna anstå till dess en enhetlig socialför-

säkringsreform föreläge. Men om det åter skulle lappas på den sociala försäkringsbyggnaden utan att medelst en rationellt ordnad sjukförsäkring skapa en verkligt hållbar grund för densamma, ansåge förbundet sig med tvekan kunna tillstyrka det förslag ämbetsverken avgivit, dock under förutsättning att bestämmelserna endast komme att gälla såsom övergångsform intill dess sjukförsäkringsfrågan erhållit en nöjaktig lösning.

Departements-
chefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår synes enighet numera råda därom att arbetare, som träffats av yrkessjukdom, eller — i händelse av dödsfall — hans efterlevande böra erhålla skäligen ersättning. Det torde även vara en allmän uppfattning, att kostnaden för denna gottgörelse bör bestridas av arbetsgivaren. Ett fastslående härav innebär endast en tillämpning av den grundsats, på vilken den sociala olycksfallsförsäkringen vilar, nämligen att varje yrkesverksamhet bör bära av dess utövande föranledda kostnader.

Redan nu torde visserligen i många fall arbetsgivare frivilligt bistå arbetare, som utan eget förvållande angripits av sjukdom, vilken ostridigt har sin grund i arbetet eller de förhållanden, varunder det bedrivs. Emellertid är arbetaren i dylikt fall helt beroende av arbetsgivarens goda vilja, och hans möjlighet att utfä ersättning kommer att i sista hand bliva avhängig av arbetsgivarens solvens. Det torde vara önskvärt att bereda arbetaren ökad trygghet.

Därest man önskar uppehålla principen, att kostnaden för ersättning på grund av yrkessjukdom bör gäldas av arbetsgivaren, kan man naturligen icke hänvisa en av yrkessjukdom angripen arbetare till den invaliditetsförsäkring, som innefattas i den allmänna pensionsförsäkringen i dess nuvarande form. Kostnaderna för denna försäkring bäras nämligen — i den mån de icke bestridas av det allmänna — av de försäkrade själva. En utvidgning av pensionsförsäkringen till att omfatta fall av yrkessjukdom, även då sjukdomen icke medfört invaliditet, skulle för övrigt innebära en fullständig omläggning av de principer, på vilka nämnda försäkringsgren vilar, och synes icke böra komma i fråga. Därtill kommer, såsom ämbetsverken framhållit, att de förmåner, som vid fall av invaliditet genom yrkessjukdom utgå på grund av pensionsförsäkringen, äro avsevärt lägre än de ersättningar, som i händelse av olycksfall skola utgivas enligt olycksfallsförsäkringslagen. Det har icke heller från något håll föreslagits, att särbestämmelser rörande yrkessjukdomarna skulle givas inom pensionsförsäkringens ram.

Däremot har från en del håll med styrka gjorts gällande, att nämnda sjukdomar borde hänföras till sjukförsäkringen. Naturligen kunna vissa såväl principiella som praktiska skäl anföras till stöd för denna uppfattning. Emellertid bör märkas, att frågan om yrkessjukdomarna knappast kan på ett tillfredsställande sätt lösas inom ramen för en frivillig sjukförsäkring. Huruvida vid en blivande omorganisation av sjukförsäkringen i vårt land denna kommer att byggas på frivillighetens grund eller övergång ske till något system med obligatorisk försäkring kan för närvarande icke bedömas. Tydligt är dock, att om statsmakterna skulle ansluta sig till tanken på anordnande av en obligatorisk sjukförsäkring, genomförandet av en dylik komme

att taga en avsevärd tid i anspråk. Erinras bör, att då statsmakterna år 1916 togo ställning till spørgsmålet om yrkessjukdomarna, anledning förelåg till antagande, att en obligatorisk sjukförsäkring skulle komma till stånd inom jämförelsevis kort tid.

Vid nu angivna förhållanden och då det synes önskvärt, att frågan om ersättning för yrkessjukdomar icke längre undanskjutes, torde övervägande skäl tala för att denna fråga, i den mån det är möjligt, löses i anslutning till gällande regler beträffande ersättning för olycksfall i arbete. Ett jämställande av vissa yrkessjukdomar med dylika olycksfall synes även av flera skäl berättigat. Egentliga yrkessjukdomar hava i viss mån sin grund i samma förhållanden som olycksfall i arbete, och såsom jag redan berört böra de ekonomiska verkningarna av yrkessjukdom — liksom av olycksfall — bäras av arbetsgivaren. Det synes då naturligt, att dessa företeelser behandlas på enahanda sätt. Därtill kommer, att — såsom ämbetsverken närmare utvecklat — i åtskilliga fall skador, som stå på gränsen mellan olycksfallsskador och följder av sjukdom, i praxis hänföras till olycksfallsskador. Även om dessa fall företrädesvis avse sjukdomar, som icke skulle komma att omfattas av den utvidgning av olycksfallsförsäkringen, som nu ifrågasättes, torde en utsträckning av densamma till att omfatta även vissa yrkessjukdomar kunna ske på ett naturligt sätt. För arbetsgivare, vilka redan nu frivilligt hjälpa arbetare, som ådragit sig yrkessjukdom, torde det erbjuda en fördel att kunna genom försäkring skydda sig mot förefintlig risk.

I ett av de inkomna yttrandena har gjorts gällande, att frågan om yrkessjukdomarna borde anstå i avbidan på genomförande av en enhetlig socialförsäkringsreform. Till stöd för ett dylikt uppskov kan visserligen anföras, att spørgsmålet om yrkessjukdomarna är av mycket begränsad räckvidd och att ett uppskov med dess lösande därför icke kan medföra några större olägenheter. Häremot bör emellertid framhållas, att ett likställande av yrkessjukdomar i den omfattning, varom nu är fråga, med olycksfall i arbete icke kan anses innebära något föregripande av det arbete för ett rationellt ordnande av socialförsäkringen i dess helhet, som för närvarande synes påkallat. Billigheten torde ock kräva, att sedan man i princip medgivit, att arbetare, som träffats av yrkessjukdom, böra erhålla gottgörelse härför, dylika arbetare snarast möjligt komma i åtnjutande av denna förmån.

En fråga, som emellertid icke får förbises vid behandlingen av nu föreliggande spørsmål, är den med bristen på enhetlighet i socialförsäkringen sammanhängande förekomsten av dubbelersättning. I regel torde sjukkasorna icke begagna dem tillkommande möjlighet att begränsa sjukhjälpen, då ersättning utgår från annat håll, och i följd härav kommer en arbetare, som är medlem av sjukkassa, att vid olycksfall erhålla gottgörelse från såväl olycksfallsförsäkringen som sjukkassan. Detta missförhållande kommer naturligen att ökas, därest nu en grupp av sjukdomar, som ej föranletts av olycksfall, inordnas under olycksfallsförsäkringen. Berörda olägenhet synes emellertid knappast vara av den vikt, att den bör förhindra olycksfallsförsäkringens utvidgning till yrkessjukdomarna. Frågan om undvikande av

dubbelförsäkring har varit under övervägande vid flera tillfällen och senast vid behandlingen av det för 1928 års riksdag framlagda förslaget om borttagande av den så kallade karenstiden beträffande olycksfallsförsäkringen. Därvid framhölls, att frågan i viss mån sammanhängde med spørsmålet om statens understödjande av sjukkasserörelsen, och att den ifrågasatta lagändringen rörande karenstiden icke utgjorde tillräcklig grund för utbrytande till särskild behandling av en enstaka punkt av berörda spørsmål. Det samma torde i än högre grad gälla beträffande nu föreliggande förslag, vars omfattning är så väsentligt mycket mindre. Det synes uppenbart, att frågan om förhindrande av dubbelförsäkring bör lösas i sammanhang med frågan om statens ställning till sjukkasseeväsendet.

Mot den föreslagna lagstiftningen har anförts, att något statistiskt material rörande yrkessjukdomarnas förekomst i vårt land icke finnes. Härav följde, att det ej vore möjligt att för närvarande bedöma, huruvida behov föreläge av bestämmelser rörande yrkessjukdomar, samt att stora svårigheter mötte såväl vid uppgörande av tariffer för den utvidgade försäkringen som vid beräkning av dess ekonomiska verkningar. Emellertid torde tillgång till inhemsk statistik i ämnet icke vara en nödvändig förutsättning för upptagande av frågan om yrkessjukdomarna till slutlig behandling. Enligt vunnit erfarenhet förekomma fall av dylika sjukdomar i vårt land, och det måste anses rimligt, att de arbetare, som drabbas av sådan sjukdom — även om de äro få till antalet — erhålla skäligen hjälp. Å andra sidan kan med säkerhet antagas, att yrkessjukdomarna här äro jämförelsevis sällsynta. Till följd härav kan man utan vidare räkna med att kostnaderna för den ifrågasatta utvidgningen komma att för såväl arbetsgivarna som statsverket stanna vid föga betydande belopp. Givetvis måste vissa svårigheter möta, då det gäller att bestämma premietariffer för den utvidgade försäkringen, men dessa svårigheter torde dock kunna övervinnas. Antagligen komma för de företag, där inom viss avdelning mera avsevärd risk för yrkessjukdomar föreligger, att upprättas specialtariffer innebärande någon — förmodligen obetydlig — premieförhöjning. I fråga om större arbetsgivare plägar även vid utgången av varje försäkringsår verkställas en omprövning av premiesatserna för det kommande året med hänsyn till den dittills vunna erfarenheten om riskens storlek. Liknande problem torde för övrigt uppstå i andra fall, då fråga är om anordnande av försäkring för nya risker. Naturligen hade det dock varit önskvärdt att, innan lagfrågan upptoges, en svensk statistik i ämnet funnits tillgänglig. Emellertid bör märkas, att en dylik statistik för att vara av värde måste omfatta en jämförelsevis lång tid och att insamlandet därav skulle komma att medföra ett avsevärt uppskov med frågans lösning. Det kan även ifrågasättas, huruvida det är möjligt att utan allt för stora svårigheter erhålla en statistik av större värde annat än i samband med en genomförd försäkringsverksamhet. En dylik statistik bör omfatta icke blott antalet fall av olika slag av yrkessjukdomar utan även sjukdomstidens längd med mera. Till följd härav torde det icke vara lämpligt att i avbidan på anskaffande av statistik uppskjuta behandlingen av den föreliggande frågan.

Såsom skäl mot yrkessjukdomarnas inordnande under olycksfallsförsäkringen har även framhållits, att det — bland annat på grund av bristen på inhemskt statistiskt material — skulle vara svårt att bestämma, vilka sjukdomar borde omfattas av försäkringen. Denna svårighet bör dock icke över-skattas. Vid fastställande av försäkringens omfattning synes man böra utgå från att densamma skall avse endast sådana sjukdomar, vilkas uppkomst lätt kan ledas tillbaka till arbetet eller de omständigheter, varunder det-samma bedrives. Av stor betydelse är därför, att såsom ämbetsverken anført försäkringen begränsas till sådana sjukdomar, där diagnosticeringen och klarläggandet av samband mellan arbete och sjukdom icke erbjuda allt för stora svårigheter. Ett övervägande härutinnan synes kunna ske redan på grundval av nu föreliggande material. Till frågan om de sjukdomar, som böra sålunda upptagas, vill jag återkomma i det följande. Med anledning av de uttalade farhågorna, att försäkringen skulle komma att obehörigen utvidgas, kan emellertid i detta sammanhang framhållas, att det naturligen icke bör ifrågakomma att utvidga försäkringen till sådana sjukdomar — till exempel tuberkulos och reumatiska åkommor — vilkas samband med yrkes-utövningen i de enskilda fallen kommer att bli tvivelaktigt. Dylika sjukdomar kunna icke betraktas såsom yrkessjukdomar i den mening, varom nu är fråga.

Ej heller kan avgörande vikt tilläggas invändningen, att, även om nyss angivna begränsning iakttages, stora svårigheter möta då det gäller att i det enskilda fallet avgöra, huruvida ett förefintligt sjukdomstillstånd har sin grund i en under arbetet ådragen yrkessjukdom eller härrör från annan orsak. Även om det understundom kan vara vanskligt att diagnosticera en förelig-gande sjukdom och att bedöma, huruvida samband föreligger mellan denna och arbetet, torde dessa svårigheter icke vara större än de som i vissa fall kunna uppstå vid tillämpningen av den gällande olycksfallsförsäkringen.

Av nu anförda skäl har jag funnit mig böra tillstyrka, att vissa yrkes-sjukdomar i ersättningshänseende jämföras med skador på grund av olycksfall i arbete. Detta syfte kan vinnas genom att för ändamålet erforderliga bestämmelser antingen infogas i olycksfallsförsäkringslagen eller meddelas i form av särskild lag. I likhet med ämbetsverken finner jag den sistnämnda utvägen vara att föredraga. På grund av de olikheter, som föreligga mellan yrkessjukdomar och olycksfall, kunna olycksfallsförsäkringslagens regler icke utan vidare tillämpas på yrkessjukdomarna. Med hänsyn till dessa erfordras vissa särbestämmelser. Det torde för vinnande av reda och överskådlighet vara lämpligt, att dessa bestämmelser sammanföras i en särskild lag. Ett in-arbetande av desamma i olycksfallsförsäkringslagen skulle ofördelaktigt in-verka på nämnda lags överskådlighet.

Jämväl beträffande den föreslagna lagstiftningens detaljer kan jag i huvud-sak ansluta mig till ämbetsverkens förslag. På vissa punkter har jag emel-lertid ansett mig böra föreslå ändringar i detsamma. För dessa vill jag redogöra under de särskilda paragrafer, till vilka ändringarna hänföra sig.

1 §.

Ämbets-
verkens
förslag.

Yrkesinspektörerna hava i den av dem uppgjorda listan å sjukdomsalstrande ämnen eller fysiska fenomen, som borde omfattas av den föreslagna lagstiftningen, upptagit bland annat koloxid, bensol och terpentin samt strålände värme och ljus ävensom mjältbrandssmitta. Därvid hava inspektörerna framhållit, att koloxid förekomme i ökad utsträckning i samband med användning av motorfordon. I stora doser verkade nämnda gas omedelbart dödande (olycksfall), men då även kroniska följsjukdomar förekomme till och med med dödlig utgång, hade man ansett, att ämnet borde medtagas. Beträffande bensol och terpentin hava inspektörerna anført, att nämnda vätskor ej användes i så stor utsträckning som bensin, men att de av bensol och terpentin förorsakade yrkessjukdomarna vore värda mer uppmärksamhet. Såsom skäl för att bensin och stenkoltjärä ej upptagits i förteckningen hava inspektörerna framhållit, att dessa ämnen visserligen förekomme i stor utsträckning men att i allmänhet sådana anordningar vore vidtagna, att någon fara för yrkessjukdom ej föreläge.

Såsom jag redan berört hava i det av ämbetsverken framlagda förslaget upptagits såväl strålände värme och ljus samt mjältbrandssmitta som ock bensin, bensol och stenkoltjärä. Till stöd för medtagandet av sistnämnda tre ämnen hava ämbetsverken anført, att dessa ämnen användes i stor utsträckning, särskilt bensin, samt att de förorsakade blodsjukdom, dermatit, hudkräfta och konjunktivit. Däremot hava koloxid och terpentin uteslutits. I fråga om koloxid hava ämbetsverken uttalat, att de förgiftningar, som förekomme, i regel vore akuta och ersattes såsom olycksfall. Yttringarna av kronisk förgiftning visade så allmänna sjukdomssymptom, att deras beroende av koloxidförgiftning knappast kunde med någon större grad av säkerhet konstateras.

Yttranden
över ämbets-
verkens
förslag.

Industriförbundet har ifrågasatt, huruvida yrkessjukdomar, som framkallades genom bensin, bensol och stenkoltjärä, borde omfattas av lagstiftningen, då berörda ämnen här i landet icke vore föremål för industriell användning eller framställning i sådan omfattning, att några yrkessjukdomar därav behöfve uppstå. Även syntes berättigade invändningar kunna framställas mot att i lagen skulle inbegripas yrkessjukdomar, som framkallades genom inverkan av strålände värme och ljus. Jämväl *fullmäktige i järnkotoret* hava påyrkat, att strålände värme och ljus måtte uteslutas, då någon yrkessjukdom här rörande från dylik orsak icke behöfve ifrågakomma om de skyddsmedel, som arbetsgivaren vore skyldig att ställa till arbetarens förfogande, komme till användning. *Kommerskollegium* har biträtt dessa anmärkningar. *Kemiska industrikotoret* har såsom jag redan berört uppgivit, att bensin, bensol och stenkoltjärä kotoret veterligt aldrig här i landet förorsakat någon yrkessjukdom, och *styrelsen för svenska garveriädkareföreningen* har meddelat, att såvitt styrelsen hade sig bekant mjältbrandssmitta eller andra smittosamma sjukdomar, förorsakade av yrkesarbetet inom garverinäringen, icke förekommit. *Arbetsgivareföreningen* har gjort gällande, att det ville synas som om flera anmärkningar kunde med fog framställas mot den uppgjorda förteck-

ningen, och att den, ifall den ifrågasatta lagstiftningen skulle komma till stånd, borde undergå en noggrann granskning.

Å andra sidan har från arbetarhåll gjorts gällande, att den i lagen intagna förteckningen ej vore tillräckligt omfattande. Sålunda har *styrelsen för svenska livsmedelsarbetareförbundet* anfört bland annat:

Styrelsen ville betona, att den tillämnade lagstiftningen skulle komma att lida av en betänklig begränsning, om den inskränktes till att avse endast sådana yrkessjukdomar, vilka orsakades av förgiftningar i en eller annan form. I lagförslaget hade ämbetsverken tydligen redan från början gått in för berörda inskränkning. Styrelsen ansåge detta mindre lyckligt och ville erinra, att det funnes yrkessjukdomar, som icke framkallades av de giftiga, frätande, smittande eller strålände ämnen, som angivits i förslaget, utan av vissa andra skadliga yrkesförhållanden, stundom av rent mekanisk art. Icke desto mindre kunde verkningarna därav för den utsatte arbetaren bliva lika ödesdigra, ja till och med svårare än de, som vållades av i förslaget upptagna gifter eller skadeorsaker. Det syntes styrelsen som om till de orsaker, vilka framkallade yrkessjukdomar, borde hänföras även arbete vid intensivt skakande, vibrerande, bullrande eller på annat sätt oavlätligt irriterande maskiner, krampaktig muskel- eller fingeransträngning, dagligt lyftande och bärande av för tunga bördor, ihållande, ensidigt stillastående arbete eller arbete under mer eller mindre onaturliga kroppsställningar, vistelse i dragiga, ständigt fuktmeätade eller dammfyllda arbetslokaler samt i starkt komprimerad, förtunnad eller för betydande och hastiga temperaturväxlingar utsatt luft.

Efter att hava redogjort för lagstiftningen på förevarande område i vissa främmande länder har styrelsen fortsatt:

Det syntes styrelsen påtagligt, att om en svensk lagstiftning skulle genomföras med den inskränkning, som vidlåde ämbetsverkens lagförslag, skulle en hel del yrken och däribland även de, som företrädde inom livsmedelsarbetareförbundet, falla utanför lagens tillämpningsområde. Ett dylikt förhållande kunde styrelsen icke finna rättvist och försvarligt, då erfarenheten visat, att just inom nämnda yrken sjukdomar uppträtt och alltjämt uppträdde, som röjde en omisskännlig yrkeskaraktär. Sålunda hade av gammalt bageri- och konditorierkets arbetare varit utsatta för eksem och andra hudåkommor, av vilka den svåraste arten, den så kallade bagarskabben, numera på grund av de sanitära förbättringarna inom yrket vore mera sällsynt men dock likväl förekomme. De övriga formerna av hudåkommor uppträdde alltjämt sporadiskt och vore i regel synnerligen långvariga och svårbotliga. Därtill komme, att en arbetare inom livsmedelsbranschen av hygieniska skäl ej gärna efter en dylik åkomma kunde återinträda i arbete, förr än han vore fullt återställd. Vidare vore såväl bageri- och konditori- som kvarnarbetarne utsatta för de yrkesrisker, som härleddes av arbetet i dragiga och dammfyllda arbetslokaler med starka och hastiga temperaturväxlingar. Nämnda risk bleve särskilt för bageri- och konditoriarbetarnas vidkommande ökad därigenom att de året om nödgades vara synnerligen tunnklädda. Detsamma gällde, med någon modifikation, även om slakteri- och charkuteri- samt choklad- och karamellindustriens arbetare. Därjämte hade såväl bageri-, kvarn-, slakteri- och charkuteriarbetare den yrkesrisken gemensam, att de i det dagliga arbetet nödgades lyfta tunga bördor i form av mjölsäckar, degkassar, brödplank eller djurkroppar, varför dessa ansträngningar — i förening med trötande gående eller stillastående — stundom förorsakade svårartade ben-, led- och ryggsador samt åderbräck. På grund av anförda klädsel och tempera-

turförhållanden vore förkylningssjukdomar samt reumatiska åkommor tämligen vanliga bland livsmedelsindustriens arbetare, och de finge i viss utsträckning kronisk och bestående karaktär. Jästindustriens personal hade att göra med ämnen och kemikalier, som utan att vara direkt giftiga kunde utöva en skadlig inverkan å vissa arbetares organism. Slutligen kunde nämnas, att charkuteriarbetarna vid hanterandet av styckade slaktkroppar lätt utsattes för risken att såras av skarpa ben eller skärvor därutav, med åtföljande varbildning eller blodförgiftning. Anförda skäl ansåge styrelsen obetingat tala för en utvidgning av lagförslaget i antydd riktning.

Styrelsen för skandinaviska sadelmakare- och tapetserareförbundet har ansett, att ersättning borde utgå även till dem, som på grund av inandning av damm med mera, som förorsakades av deras arbete, ådroge sig tuberkulossjukdomar. För sadelmakare- och tapetserarefacket kunde lungtuberkulos anses vara en yrkessjukdom.

Styrelsen för svenska transportarbetareförbundet har anmärkt, att man icke medtagit sådana yrkessjukdomar, som uppstode genom obekvämt ställning — till exempel för chaufförer genom trånga förareplatser — kylskador, överansträngning, muskelbristningar eller bärande av tunga bördor. Bland de uppräknade skadliga ämnena saknades dessutom koloxid, som speciellt för chaufförer utgjorde ett stort riskmoment.

Styrelsen för svenska typografförbundet har anført bland annat:

I förslaget hade icke såsom yrkessjukdom upptagits sjukdom, förorsakad av alkaliska rengöringsmedel, såsom olika sorters lut, soda och dylikt. Det vore ej ovanligt att tryckare, iläggare och hjälparbetare i tryckerier genom användning av hälsofarliga rengöringsmedel vid vaskning av satsformar ådroge sig hudsjukdomar, som av läkare specificerades som yrkeseksem. Även handsättare hade råkat ut för likartad sjukdom genom att satsformen efter vaskningen varit dåligt sköljd. Vid sådant förhållande stannade vaskmedlet kvar på formen. När sedan formen anfuktades vid avläggning upplöstes vaskmedlet och åstadkomme yrkeseksem. Det vore därför önskvärt, att i förslaget upptoges en ny rubrik, till exempel alkaliska ämnen och deras föreningar.

Såsom yrkesjukdom saknades i förslaget tuberkulos eller lungtuberkulos. De inom tryckeriindustrien sysselsatta arbetarna vore i hög grad utsatta för nämnda sjukdom. Därtill bidroge en hel del samverkande orsaker, såsom mindre lämpliga och orenliga arbetslokaler, dålig ventilation och dammiga stilkaster. Dessutom torde för handsättarnas vidkommande de karaktäristiska armrörelserna vara en bidragande orsak till sjukdomens utbredning inom nämnda yrkesgrupp. Då emellertid för bedömandet av i vilken omfattning tuberkulosen vore att hänföra till yrkessjukdom en ingående undersökning först måste verkställas, yrkade styrelsen ej på att berörda sjukdom nu upptoges såsom yrkessjukdom. Detta för att ej försena eller försvåra lagens antagande. Styrelsen skulle dock önska, att en undersökning med det snaraste igångsattes för att utröna, i vilken omfattning och för vilka yrken tuberkulosen borde hänföras till yrkessjukdom.

Styrelsen för svenska järnvägsmannaförbundet har anført bland annat:

Vid statens järnvägsverkstäder hade för några år sedan förekommit, att vissa målare blivit svårt angripna av eksem, förorsakat av att de vid målningsarbeten använt svensk terpentin. Sjukdomen hade såvitt styrelsen hade sig bekant varit obotlig och tillika av sådan beskaffenhet, att läkarna ej med bestämdhet kunnat angiva eksemets art och i följd därav ej heller haft möjlighet att ställa någon bestämd diagnos för sjukdomens botande.

En annan sak, som styrelsen ville framhålla, vore, att vid omnämnda verkstäder under de senaste månaderna igångsatts målning av järnvägsvagnar med spruta — så kallad sprutmålning — och att vissa arbetare efter en tids arbete därmed klagat över magsmärtor och yrsel. Huruvida några egentliga yrkessjukdomar komme att uppstå i nämnda arbete eller ej, kunde styrelsen ej med bestämdhet yttra sig om, emedan arbetet pågått allt för kort tid för att man skulle kunna rätt bedöma saken. Att så komme att ske, kunde dock antagas, enär färgstoffet, som under sprutningen blandade sig med luften i arbetslokalen, vore av sådan gasartad beskaffenhet, att det icke hitintills, trots mycket kostsamma försök med skyddsanordningar, varit möjligt förhindra färgstoffets inträngande i andningsorganen hos dem som sysselsattes med arbetet eller hade sitt arbete i dess omedelbara närhet.

Styrelsen har hemställt, att i lagförslaget måtte intagas jämväl terpentin och färgstoff av alla slag.

Även *styrelsen för svenska måleriarbetareförbundet* har ansett, att terpentin borde upptagas bland de ämnen, som medförde risk för yrkessjukdomar. Till stöd härför har styrelsen åberopat, att yrkesinspektörerna i sin förteckning upptagit nämnda vätska, samt att ett trettiotal fall av skador till följd av sulfatterpentin anmälts till förbundsexpeditionen. En utsträckning till terpentin vore så mycket mera av behovet påkallad, som det på senare tid förekommit terpentinsorter, vilka vore bemängda med mera skadliga ingredienser än vad tidigare varit fallet.

Därjämte hava flera förbundsstyrelser framställt anmärkningar mot det av ämbetsverken uppgjorda utkastet till förteckning över sjukdomsformer med mera.

Landssekreterariatet har hemställt, att de av förbundsstyrelserna anförda synpunkterna måtte vinna beaktande vid lagförslagets utformande.

Vid bestämmande av de sjukdomar, som skola omfattas av den föreslagna lagen, bör såsom jag redan berört strängt fasthållas, att denna bör avse endast sådana sjukdomar, vilkas uppkomst utan större svårighet kan ledas tillbaka till arbetet eller därmed sammanhängande förhållanden. Med hänsyn härtill böra alla sådana åkommor utmönstras, beträffande vilka — även om de genom arbetet eller därmed förbundna omständigheter kunna främjas i sin uppkomst eller utveckling — det icke kan antagas för visst, att de hava sin grund i själva arbetet eller vad därmed har samband. Nödvändigt är därför, att försäkringen begränsas till sådana yrkessjukdomar, som i regel kunna tydligt skiljas från andra åkommor. Såsom ämbetsverken anført är detta förhållandet framför allt med vissa förgiftningar genom oorganiska ämnen, särskilt metaller. Det synes därför lämpligt, att försäkringen i första hand omfattar dylika förgiftningsåkommor. Vad angår andra sjukdomar böra de medtagas, endast därest de kunna anses uppfylla nyssnämnda förutsättningar.

Såsom redan berörts kan detta icke anses vara fallet med tuberkulos eller reumatiska åkommor. Ej heller böra klimatsjukdomar omfattas av försäkringen. Vad angår åkommor, som bero på arbete vid skakande maskiner,

*Departements-
chefen.*

bärandet av tunga bördor, obekväma kroppsställning, överansträngning och dylikt torde de i regel icke förete sådana symptom, att en karaktäristisk sjukdomsbild uppstår. De av styrelsen för livsmedelsarbetareförbundet omförmälda fallen, då charkuteriarbetare såras av skarpa ben eller benskärvor och i följd därav ådraga sig varbildning eller blodförgiftning, torde i praxis betraktas såsom olycksfall. Detsamma läser gälla de av typograf-förbundets styrelse omnämnda skadorna genom alkaliska vaskmedel. Vad angår koloxid, som omnämnts av styrelsen för transportarbetareförbundet, bör framhållas, att såsom ämbetsverken anfört akuta koloxidförgiftningar i regel ersättas såsom olycksfall, och att kroniska förgiftningar med samma ämne förete sådana symptom, att de icke med säkerhet kunna diagnosticeras. Sjukdomar, som uppkomma vid arbete med terpentin, bensin, bensol och stenkols-tjära lära — i den mån de icke hava karaktär av olycksfall — ej med säkerhet kunna ledas tillbaka till arbetet. Beträffande de åkommor, som förorsakas av så kallad sprutmålning, torde för närvarande icke föreligga sådan erfarenhet, att de med säkerhet kunna hänföras till yrkessjukdomarna. Däremot synas bland sjukdomsorsakerna böra upptagas jämväl strålände värme och ljus. Den omständigheten att skador av nämnda fenomen i regel kunna undvikas genom användande av sedvanliga skyddsmedel synes ej utesluta, att desamma böra inbegripas i försäkringen. Vidkommande slutligen mjältbrandssmitta bör märkas, att fall av mjältbrand till följd av arbete i garverier och slakterier visserligen äro sällsynta, men denna omständighet bör dock icke utgöra skäl för uteslutande av nämnda sjukdomsorsak, vilken upptagits i förenämnda konvention. Med hänsyn till den ringa förekomsten av mjältbrandsfall bland människor ävensom av skador till följd av strålände värme eller ljus torde upptagande av nämnda sjukdomsorsaker komma att medföra endast obetydlig ökning av kostnaderna för försäkringens genomförande.

Såsom av det nu anförda framgår bör den ifrågasatta försäkringen enligt min mening omfatta de i ämbetsverkens förslag angivna sjukdomsorsakerna med undantag av bensin, bensol och stenkols-tjära. Mot den sålunda föreslagna begränsningen torde möjligen göras gällande, att densamma är allt för snäv. Emellertid vill jag framhålla, att försäkringen dock skulle komma att gälla de yrkessjukdomar, som enligt den utländska statistiken hava den största betydelsen. Inom försäkringen skulle falla flertalet av de sjukdomar, som stå olycksfallen närmast och beträffande vilkas hänförande till yrkessjukdomarna någon egentlig tvekan ej råder. Märkas bör även, att försäkringen skulle bliva mera omfattande än motsvarande försäkring i vissa främmande länder och erhålla större räckvidd än som föreskrives i omförmälda konvention.

Det har från vissa håll gjorts gällande, att förteckningen å sjukdomsorsaker icke borde givas i lag utan i administrativ ordning. Härigenom skulle det bliva möjligt att lättare anpassa densamma efter ändrade förhållanden. Detta förslag kan jag emellertid icke biträda. Frågan om försäkringens om-

fattning är nämligen av så väsentlig betydelse, att den bör lösas genom lag, och då uppräknningen avser sjukdomsorsakerna, icke de yrken eller hanteringar, där sjukdomarna skola hava ådragits, torde någon olägenhet icke vållas härav. På sätt ämbetsverken framhållit synes det lämpligt, att Kungl. Maj:t till ledning vid bedömandet, huruvida yrkessjukdom föreligger, utfärdar en förteckning å de sjukdomsformer, varom här är fråga, och de slag av verksamhet, vari dessa sjukdomsformer bruka framträda. Denna förteckning — som naturligen icke begränsar försäkringsorganens prövningsrätt — bör i huvudsak ansluta sig till ämbetsverkens utkast. Vid förteckningens utarbetande skall naturligen hänsyn tagas till de ändringsförslag, som framställts i de inkomna yttrandena.

För att än tydligare framhäva, att yrkessjukdomar, varom nu är fråga, skola helt jämställas med olycksfall i arbete, synes det lämpligt, att giva en något ändrad avfattning åt 1 § i ämbetsverkens förslag. Av den formulering jag sålunda förordar torde följä såväl att insjuknande i yrkessjukdom skall anses såsom olycksfall i arbete som att alla de bestämmelser, vilka enligt olycksfallsförsäkringslagen och dess följdförfattningar gälla beträffande olycksfall, skola, såvitt annat icke särskilt stadgas, tillämpas även i fråga om yrkessjukdom.

2 §.

I 2 § av ämbetsverkens förslag har upptagits bestämmelse, att vad i olycksfallsförsäkringslagen sägs angående dagen för olycksfallet skall beträffande yrkessjukdom avse tidpunkten för sjukdomens yppande. Uti motiveringen framhålles, att denna tidpunkt i regel komme att sammanfalla med dagen för läkarens konstaterande av sjukdomen, men att fall kunde tänkas, då sjukdomens yppande bevisligen låge längre tillbaka i tiden.

Mot denna bestämmelse har *industriförbundet* anmärkt, att förbundet ansåge det ur flera synpunkter ändamålsenligt att på sätt som skett i tysk lagstiftning i stället anknyta till den dag, då läkarbehandling eller läkemedel först objektivt visade sig erforderliga eller då arbetsoförmåga inträdde. En dylik bestämmelse vore uppenbarligen ägnad att medföra enklare och klarare rättsförhållanden än den av ämbetsverken föreslagna, vilken för övrigt icke motiverats med annat än att man på ett närstående område, nämligen i förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, reglerat förhållandet på motsvarande sätt. *Kommerskollegium* har delat industriförbundets uppfattning. *Arbetsgivareföreningen* har ansett, att de av ämbetsverken angivna tolkningsreglerna vore allt för svävande. Med hänsyn till nödvändigheten att få en fixerad tidpunkt för ersättningsrättens inträdande och att såvitt möjligt undvika, att den sjuke uppbure ersättning även för tid, då han arbetade mot full arbetslön, ansåge föreningen det vara riktigare, om till utgångspunkt toges den dag, då arbetaren på grund av sjukdomen måst avbryta eller minska sitt arbete.

Den för uppkomsten av ett anspråk på ersättning för olycksfall i arbete avgörande tidpunkten är enligt olycksfallsförsäkringslagen dagen för olycks-

Ämbetsverkens förslag.

Yttranden över ämbetsverkens förslag.

Departementschefen.

fallet. Naturligen möta vissa svårigheter, då det gäller att beträffande yrkesjukdomar bestämma en motsvarande tidpunkt. Uppkomsten av en yrkesjukdom kan i regel icke — såsom inträffandet av ett olycksfall — fastställas till ett visst tidsmoment. Sjukdomen börjar ofta smygande och är i motsats till olycksfallet resultatet av en fortgående inverkan av för organismen skadliga faktorer. Olika utvägar kunna också tänkas för bestämmande av den relevanta tidpunkten. Att i detta hänseende taga till utgångspunkt den dag, då förlust eller nedsättning av arbetsförmågan inträdde, torde icke vara lämpligt. En arbetare, som drabbats av yrkessjukdom, bör nämligen i likhet med den, som skadats till följd av olycksfall, vara berättigad till läkarvård och läkemedel med mera under hela sjukdomstiden. Vad angår sjukpenning torde, även om tiden räknas från tidigare dag än den nyss nämnda, någon risk icke föreligga, att den sjuke skall uppbära sådan ersättning även under tid, då han arbetar mot full lön. Enligt olycksfallsförsäkringslagen utgår nämligen sjukpenning endast för tid, under vilken arbetsförmågan varit nedsatt med minst en fjärdedel. Det har även ifrågasatts att till utgångspunkt taga antingen den dag, då den sjuke för sin åkomma sökte läkarhjälp, eller den dag, då enligt läkares intyg sjukdomen var för handen. Även dessa förslag synas emellertid vara förenade med vissa olägenheter. Det torde i många fall vara för den sjuke obilligt att knyta ersättningsrättens inträde till den omständigheten att han sökt läkarvård, även då det kan styrkas, att han tidigare angripits av den ifrågavarande sjukdomen. Och enligt det senare alternativet skulle läkaren understundom nödgas att utfärda intyg rörande omständigheter, som han icke varit i tillfälle att iakttaga och beträffande vilkas förekomst han i regel kan stödja sig endast på den sjukens uppgifter. Vid nu angivna förhållanden finner jag i likhet med ämbetsverken lämpligast, att avgörande vikt lägges vid tiden för sjukdomens yppande. Oftast torde denna tidpunkt komma att sammanfalla med den dag, då läkaren finner sjukdomen vara för handen. Skulle emellertid kunna styrkas, att sjukdomen förelegat redan å tidigare dag, bör denna dag vara avgörande. Jag har sålunda ansett mig böra tillstyrka förslagets förevarande bestämmelse i sak oförändrad. Emellertid synes det lämpligt, att uttrycket »tidpunkten för sjukdomens yppande» utbytes mot det mera bestämda »dagen för sjukdomens yppande». Härav följa redaktionella ändringar i vissa andra paragrafer.

3 §.

För vinnande av förenkling i lagtexten synes det lämpligt att beträffande arbete i verksamhet, där arbetarna äro utsatta för inverkan, som avses i 1 §, införa en särskild term, exempelvis »farligt arbete».

4 §.

Ämbets-
verkens för-
slag.

I förevarande paragraf i ämbetsverkens förslag stadgas, att därest försäkringsinrättning finner erforderligt, att där försäkrad arbetare, till förebyggande av att yrkessjukdom uppstår, återuppstår eller försämras, under någon tid avhåller sig från arbete i verksamhet, varom här är fråga, försäkringsinrättningen äger för sådan tid tillerkänna honom en övergångsersättning, uppgående till högst hälften av hel sjukpenning.

Styrelsen för svenska kommunalarbetareförbundet har beträffande detta stadgande anfört, att styrelsen funne det uppenbart, att arbetare, som på angivet sätt toges från sitt arbete, lät vara för sin egen hälsas skull, drabbades synnerligen kämbart i ekonomiskt avseende och därför rättvisligen borde vara berättigad till någon ersättning. Enligt förslaget föreläge ingen sådan ovillkorlig rätt, utan finge han ersättning blott om försäkringsinrättningen funne det erforderligt. Styrelsen kunde med hänsyn till det förhållandevis ringa belopp, som skulle komma att utgå till arbetare i sådana fall, ej dela ämbetsverkens mening, att missbruk skulle kunna uppstå, därest ovillkorlig rätt till ersättning skulle införas. Styrelsen föresloge alltså sådan ändring i förslaget, att arbetare, som till förebyggande av yrkessjukdom toges från sitt arbete, skall äga ovillkorlig rätt till ersättning. *Landssekreterariatet* har anslutit sig till denna uppfattning.

Yttranden
öfver ämbets-
verkens för-
slag.

Det sålunda framställda ändringsförslaget kan jag icke biträda. Med-
givandet av en ovillkorlig rätt för arbetare, som avhåller sig från farligt
arbete, att härför erhålla gottgörelse från försäkringsinrättningen skulle kunna
föranleda till missbruk och skulle kunna medföra, att arbetaren finge ersätt-
ning även då han erhållit eller kunde erhålla lika väl avlönat arbete av
annat slag. På sätt ämbetsverken anfört torde man emellertid kunna utgå
från, att försäkringsinrättningarna komma att lämna ersättning i alla fall, då
ett verkligt behov föreligger. Med anledning av uttryckssättet i nyss åter-
givna yttrande vill jag framhålla, att förevarande paragraf icke ger försäkrings-
inrättning någon befogenhet att hindra en försäkrad arbetare att börja eller
fortsätta med farligt arbete. Stadgandet innebär endast, att för den händelse
arbetaren enligt inrättningens anvisning avhåller sig från dylikt arbete,
inrättningen skall kunna tillerkänna honom ersättning för den tid han sålunda
avhåller sig från det ifrågakvarande arbetet.

Departements-
chefen.

6 §.

Med hänsyn till den i 7 § föreslagna preskriptionsbestämmelsen hava ämbetsverken i förevarande paragraf intagit stadgande, att arbetsgivare eller arbetsföreståndare, som mottager underrättelse enligt 20 § i olycksfallsförsäkringslagen, att arbetare insjuknat i yrkessjukdom, skall lämna skriftligt erkännande om mottagandet. Då en dylik regel synes böra vara åtföljd av straffgaranti, torde det vara lämpligt att för underlåtenhet att lämna sådant erkännande stadga samma påföljd — böter — som föreskrives för uraktlåtenhet att göra anmälan enligt 21 § i olycksfallsförsäkringslagen.

7 §.

Enligt 7 § i ämbetsverkens förslag gäller, att rätt till ersättning i anledning av yrkessjukdom är förverkad, därest icke inom ett år från tidpunkten för sjukdomens yppande eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde, underrättelse jämlikt olycksfallsförsäkringslagen lämnats arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren eller framställning om

Ämbets-
verkens för-
slag.

ersättning gjorts hos riks försäkringsanstalten eller den enskilda försäkringsinrättning, som det åligger att utgiva ersättning.

Yttrande
över ämbets-
verkens för-
slag.

Försäkringsrådet har yttrat, att då det kunde inträffa, att personer, som ansåge sig hava ersättningsanspråk att framställa, vände sig direkt eller i första hand till försäkringsrådet, rådet ville ifrågasätta, om det icke med hänsyn till den föreslagna, relativt korta preskriptionstiden vore lämpligt föreskriva, att rätten till ersättning bevarades jämväl om framställning om ersättning gjordes till försäkringsrådet inom den stadgade tiden.

Departements-
chefen.

Då det av försäkringsrådet föreslagna tillägget synes motiverat, anser jag mig böra tillstyrka, att erforderlig ändring vidtages i förevarande paragraf. I samband därmed torde en omredigering böra ske av paragrafens senare del.

8 §.

Ämbets-
verkens för-
slag.

Denna paragraf i ämbetsverkens förslag, vilken innehåller bestämmelser om rätt till klagan över beslut av riks försäkringsanstalten eller försäkringsbolag, stadgar bland annat, att dylik rätt icke föreligger beträffande beslut av försäkringsinrättning i fråga, som avses i 4 §.

Yttranden
över ämbets-
verkens för-
slag.

I anslutning till det yrkande, som av styrelsen för svenska kommunalarbetareförbundet framstälts vid 4 §, har styrelsen, med instämmande av landssekretariatet, hemställt om sådan ändring i förevarande paragraf, att talan finge föras jämväl mot beslut, som nyss nämnts.

Departements-
chefen.

Såsom jag redan framhållit har jag ansett mig icke böra biträda det vid 4 § gjorda ändringsyrkandet. Med hänsyn härtill bör det vid förevarande paragraf framställda förslaget icke föranleda någon ändring i ämbetsverkens förslag.

Yttranden
över ämbets-
verkens för-
slag.

Järnkantoret har såsom jag redan berört ansett, att i förslaget borde införas uttrycklig bestämmelse, att ersättning för yrkessjukdom icke skulle utgå, om arbetaren genom åsidosättande av anbefallda säkerhetsåtgärder eller eljest själv varit vållande till sjukdomen. *Kommerskollegium* har i anslutning till detta yttrande ansett, att i enlighet med vad som stadgas i 24 och 25 §§ i olycksfallsförsäkringslagen rörande bortfallande av ersättning i de fall, då olycksfall uppsåtligen förorsakats av den skadade själv, eller rörande skälig nedsättning av ersättningen, därest den skadade varit vållande till skadan genom underlåtenhet att ställa sig till efterrättelse givna säkerhetsföreskrifter, motsvarande, efter de särskilda förhållanden, som föreläge beträffande skyddsåtgärder mot yrkessjukdomar, lämpligt avpassade bestämmelser borde införas i den nu föreslagna lagen.

Departements-
chefen.

Såsom kommerskollegium framhållit torde det vara riktigt, att arbetare, som uppsåtligen förorsakat, att han angripits av yrkessjukdom, icke bör erhålla någon gottgörelse på grund av sjukdomen, samt att skälig nedsättning däri bör äga rum, då arbetaren gjort sig skyldig till grov vårdslöshet genom att ej ställa sig till efterrättelse gällande säkerhetsföreskrifter. Någon sär-

skild föreskrift härom synes emellertid icke erforderlig. Av den i 1 § i lagförslaget givna regeln, att vid tillämpningen av olycksfallsförsäkringslagen, yrkessjukdom skall anses lika med skada till följd av olycksfall, följer nämligen att 24 och 25 §§ i nämnda lag erhålla motsvarande tillämpning beträffande yrkessjukdomar.

Övergångsbestämmelsen.

Enligt den av ämbetsverken föreslagna övergångsbestämmelsen skulle lagen träda i kraft den 1 januari 1930 men icke äga tillämpning i fråga om yrkessjukdom, som yppats före nämnda dag.

Ämbets-
verkens
förslag.

Härom har försäkringsinspektionen anfört, att då försäkring för olycksfall i arbete hittills icke omfattade ifrågavarande sjukförsäkring, hade arbetsgivarna hittills icke erlagt för sistnämnda försäkring erforderliga tilläggspremier. Försäkringsinrättningarna borde därför icke åläggas ansvar för yrkessjukdomar, som väl yppade sig först efter lagens ikraftträdande men som befundes vara förorsakade under anställning före nämnda tidpunkt. Så skulle emellertid ske enligt ämbetsverkens förslag. Försäkringsinspektionen ansåge, att om ersättning skulle utgå i sådana fall, staten borde åtaga sig kostnaden därför. Den övergångsbestämmelse, som fordrades därför, borde stadga, att om arbetare före lagens ikraftträdande varit sysselsatt med arbete i verksamhet, där han varit utsatt för inverkan, som i 1 § omnämndes, inom den i 3 § angivna tiden före sjukdomens yppande, vid tillämpning av vad i 5 § stadgades angående ersättningskostnadens fördelning skall så anses, att han före lagens ikraftträdande varit sjukförsäkrad i riksförsäkringsanstalten, och att anstalten skall äga att av statsverket erhålla åter vad den på grund därav fått utgiva i ersättning. *Industriförbundet* har ansett, att övergångsstadgandet tarvade förtydligande, varvid hänsyn borde tagas till stadgandena i 3 och 5 §§. Om en arbetare varit försäkrad i flera försäkringsinrättningar under den tid, då sjukdomen kunde anses förvärvad, vilken tidsperiod jämlikt 3 § skulle utgöra de sista tolv månaderna före sjukdomens yppande, skulle ersättningsskyldigheten fördelas mellan försäkringsinrättningarna i förhållande till den tid arbetaren varit försäkrad i var och en av dem. Konsekvensen fordrade då uppenbarligen, att för yrkessjukdom, som yppade sig under år 1930, ersättningen reducerades med hänsyn till den del av de sista tolv månaderna före sjukdomens yppande, som infölle före den 1 januari 1930. *Kommerskollegium* har upptagit industriförbundets anmärkning samt anfört, att då det vore förenat med vissa principiella betänkligheter att mot enskilda försäkringsinrättningar giva lagen i viss mån retroaktiv verkan, förordade kollegium, att nödig hänsyn till den anförda invändningen toges vid utformande av förslaget, så att i de fall, där arbetare, som under år 1930 drabbades av yrkessjukdom, under tiden före den 1 januari 1930 varit försäkrad i annan försäkringsanstalt än då sjukdomen yppades, sjukersättning ej finge utkrävas av den tidigare försäkringsgivaren. *De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening* har ansett, att stadgandet rörande lagens ikraftträdande icke gäve klart uttryck för den logiska över-

Yttranden
över ämbets-
verkens
förslag.

ensstämmelse, som borde förefinnas mellan detta stadgande samt 3 och 5 §§ i lagen.

Departements-
chefen.

Då på sätt försäkringsinspektionen framhållit arbetsgivarna icke för tiden före den 1 januari 1930 erlagt tilläggspremier, som i vissa fall må betingas av olycksfallsförsäkringens utsträckande till yrkessjukdomarna, synes det oriktigt, att försäkringsinrättningarna dock skola ansvara för sjukdomar, som förorsakats under anställning före nämnda tidpunkt. Att med hänsyn härtill föreskriva skyldighet för statsverket att bära kostnaden för uppkommen sjukdom, i den mån den kan antagas hava sin grund i arbete under dylik tid, synes dock icke lämpligt. Då arbetaren under anställning före lagens ikraftträdande icke varit försäkrad mot den risk, varom här är fråga, synes det icke obilligt, att han icke heller erhåller gottgörelse för sjukdomen, till den del den hänför sig till nämnda anställning. Med tillämpning av den princip, som ligger till grund för stadgandet i 5 §, skulle härav följa, att arbetaren bör erhålla endast så stor del av den normala ersättningen, som motsvarar den del av hans anställningstid inom den i 3 § angivna relevanta tidsperioden, som infaller efter lagens ikraftträdande. Den sålunda utgående ersättningen bör naturligen — därest arbetaren varit försäkrad i olika försäkringsinrättningar — bäras endast av de inrättningar, där han varit försäkrad efter angivna tidpunkt. Av regeln i 5 § följer, att mellan sistnämnda försäkringsinrättningar kostnaden för den utgående ersättningen skall fördelas i förhållande till den tid försäkringen i envar av dem omfattat. Ett tillägg av nu angivet innehåll synes böra göras till den av ämbetsverken föreslagna övergångsbestämmelsen.

I överensstämmelse med nu anförda synpunkter har jag låtit inom departementet överarbeta det av ämbetsverken framlagda förslaget. Därvid hava även vidtagits vissa jämkningar av redaktionell art, för vilka någon motivering icke torde erfordras. Tillika har åt lagen givits en något enklare rubrik.

Såsom ämbetsverken framhållit lära, därest den föreslagna lagen antages, erfordras vissa ändringar i följd författningarna till olycksfallsförsäkringslagen. Till dessa ändringar, vilka icke fordra riksdagens medverkan, vill jag återkomma i annat sammanhang.

Föredraganden uppläser härefter det sålunda omarbetade förslaget till *lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar*, av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar (Bilaga A), samt hemställer, att lagrådets yttrande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Erik Swartling.

Bilaga A.

Förslag
till
Lag
om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Lika med skada till följd av olycksfall i arbete skall vid tillämpning av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete anses yrkessjukdom, som uteslutande eller till övervägande del framkallats genom inverkan av

arsenik eller förening därav,
bly eller legering eller förening därav,
kvicksilver eller amalgam eller förening därav,
fosfor eller förening därav,
strålade värme eller ljus,
röntgenstrålar eller radium,
mjältbrandssmitta.

I fråga om dylik yrkessjukdom skola dock gälla de särskilda bestämmelser, som nedan stadgas.

2 §.

Vad i lagen om försäkring för olycksfall i arbete sägs angående dagen för olycksfallet skall beträffande yrkessjukdom avse dagen för sjukdomens yppande.

3 §.

Ersättning i anledning av yrkessjukdom skall icke utgå, med mindre arbetaren inom ett år eller vad angår yrkessjukdom, som framkallats genom inverkan av röntgenstrålar eller radium, inom tio år före dagen för sjukdomens yppande varit sysselsatt med arbete i verksamhet, där arbetarna äro utsatta för sådan inverkan, som omförmäles i 1 §, (*farligt arbete*).

4 §.

Finner försäkringsinrättning erforderligt, att där försäkrad arbetare, till förebyggande av att yrkessjukdom uppstår, återuppstår eller förvärras, under någon tid avhåller sig från farligt arbete, äger försäkringsinrättningen för den tid arbetaren för sådant ändamål avhåller sig från dylikt arbete tillerkänna honom ersättning uppgående till högst hälften av hel sjukpenning.

5 §.

Ersättning i anledning av yrkessjukdom utgives av den försäkringsinrättning, där arbetaren vid tidpunkten för sjukdomens yppande är försäkrad

jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete; dock skall, om arbetaren före nämnda tidpunkt upphört att vara anställd i farligt arbete, ersättningen utgivas av den försäkringsinrättning, där arbetaren på grund av dylik anställning senast var försäkrad jämlikt berörda lag. Har arbetaren inom i 3 § angiven tidrymd varit på grund av anställning i farligt arbete jämlikt omförmälda lag försäkrad i mer än en försäkringsinrättning, skall — där ej annan överenskommelse träffats — kostnaden för ersättningen fördelas mellan försäkringsinrättningarna i förhållande till den tid försäkringen i envar av dem sålunda omfattat.

6 §.

Underrättelse enligt 20 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete skall i fråga om yrkessjukdom lämnas till den arbetsgivare, hos vilken arbetaren vid tidpunkten för sjukdomens yppande är anställd, eller till den, som å hans vägnar förestår arbetet; dock skall, om arbetaren före nämnda tidpunkt upphört att vara anställd i farligt arbete, underrättelsen lämnas till den arbetsgivare, hos vilken arbetaren senast var anställd i dylikt arbete. Rörande mottagen underrättelse skall arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren lämna skriftligt erkännande. Beträffande påföljd för underlåtenhet att lämna sådant erkännande gäller vad i 34 § första och fjärde styckena i omförmälda lag stadgas för där avsett fall.

Den i 21 § i nämnda lag föreskrivna anmälningsskyldigheten skall i fråga om yrkessjukdom fullgöras av arbetsgivare eller arbetsföreståndare, som nu sagts.

7 §.

Rätt till ersättning i anledning av yrkessjukdom är förfallen, därest icke inom ett år från dagen för sjukdomens yppande eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från dödsdagen underrättelse enligt 20 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete lämnats arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren eller framställning om ersättning i anledning av sjukdomen gjorts hos riks-försäkringsanstalten eller försäkringsrådet eller, där försäkringsbolag jämlikt 5 § första punkten är skyldigt utgiva ersättningen, hos bolaget.

8 §.

Vad i 33 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete stadgas skall gälla jämväl beträffande ärende rörande tillämpningen av de i denna lag givna bestämmelserna; dock må klagan icke föras över beslut av försäkringsinrättning i fråga, som avses i 4 §.

Med avseende å försäkringsrådets behandling av ärende, varmed försäkringsrådet sålunda har att taga befattning, skall gälla vad i 6 § i lagen den 29 juni 1917 (nr 466) om försäkringsrådet stadgas.

9 §.

Till ledning vid bedömandet, huruvida yrkessjukdom, som avses i 1 §, är för handen, utfärdar Konungen en förteckning, upptagande *dels* de sjukdomsformer, vilka bruka framkallas genom sådan inverkan, som i nämnda paragraf sägs, *dels ock* de slag av verksamhet, vari dessa sjukdomsformer bruka framträda.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1930 men skall icke äga tillämpning i fråga om yrkessjukdom, som yppats före nämnda dag.

För yrkessjukdom, som yppats före den 1 januari 1931 eller vad angår yrkessjukdom, som framkallats genom inverkan av röntgenstrålar eller radium, före den 1 januari 1940, äger arbetaren erhålla allenast så stor del av ersättningen, som motsvarar förhållandet mellan den tid från och med den 1 januari 1930, under vilken han varit anställd i farligt arbete, och hela den tid inom i 3 § angiven tidrymd, under vilken han varit anställd i sådant arbete. Skyldighet att utgiva ersättning, som sålunda skall utgå, åligger endast försäkringsinrättningar, i vilka arbetaren varit försäkrad under tiden från och med den 1 januari 1930.

TILL KONUNGEN.

Jämlikt nådigt beslut den 13 juli 1926 har åt socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och medicinalstyrelsen gemensamt uppdragits att verkställa utredning och avgiva förslag i frågan om ersättning för yrkessjukdomar.

Socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och medicinalstyrelsen med utlåtande och förslag i frågan om ersättning för yrkessjukdomar.

Till fullgörande av sitt uppdrag få ämbetsverken, som anlitat biträde av dåvarande professorn i praktisk medicin vid Lunds universitet K. A. Petréns och efter dennes den 16 oktober 1927 timade frånfalle av professorn i samma ämne vid Uppsala universitet G. Bergmark, härmed i underdånighet överlämna utlåtande och förslag i frågan om ersättning för yrkessjukdomar.

I handläggningen av detta ärende hava, förutom undertecknade, deltagit för socialstyrelsen: byråchefen J. A. E. Molin, för riksförsäkringsanstalten: byråchefen E. E:son Ödelstierna samt för medicinalstyrelsen: medicinalrådet F. E. A. Block.

Protokollsutdrag, utvisande vid ärendets behandling inom socialstyrelsen uttalad särskild mening, bifogas.

Stockholm den 21 april 1928.

Underdånigst:

GUNNAR HUSS.

KARL LEVINSON.

B. BUHRE.

W. STENHOLM.

H. v. SCHULZENHEIM.

FREDR. BISSMARK.

Utländsk lagstiftning i ämnet.

I ett flertal europeiska länder äro arbetare tillförsäkrade rätt till ersättning för yrkessjukdomar. En inom riksförsäkringsanstalten utarbetad redogörelse för lagstiftningen på området i vissa av dessa länder fogas vid detta utlåtande, och tillåta sig ämbetsverken att, i den mån nämnda lagstiftning icke i det följande närmare beröres, med avseende å innehållet av densamma hänvisa till sagda redogörelse.

Tidigare behandling i Sverige av frågan om ersättning för yrkessjukdomar.

I *sjömanspensionseringskommitténs* den 15 november 1904 avgivna betänkande med förslag till bland annat lag om försäkring av sjöfolk föreslogs, att lika med olycksfall skulle enligt lagen räknas, om försäkrad under anställning å fartyg insjuknade i sådan sjukdom, som kunde anses för sjömannen innebära särskild yrkesfara. Kommitténs förslag förelades emellertid aldrig riksdagen.

I det betänkande, som låg till grund för nu gällande olycksfallsförsäkringslag, framhöll *ålderdomsförsäkringskommittén* (V. Betänkande och förslag angående försäkring för olycksfall i arbete sid. 66 och ff.), att flera av yrkessjukdomarna i likhet med olycksfallen i arbetet hade sin grund i arbetsförhållanden, för vilka arbetsgivaren syntes bära ansvaret, och att således en utsträckning av arbetsgivarens ersättningsskyldighet till att omfatta jämväl yrkessjukdomar, åtminstone beträffande vissa av dem, utgjorde en följdriktig utvidgning av den egentliga olycksfallslagstiftningen.

Efter att hava i korthet redogjort för vissa bestämmelser i den utländska lagstiftningen på området och sedan arbetarens ställning med hänsyn till lagen om allmän pensionsförsäkring berörts, föreslog kommittén, att den nya olycksfallslagstiftningen, åtminstone tills vidare och innan ytterligare erfarenhet i förevarande hänseende vunnits, lämpligen borde omfatta sådana yrkessjukdomar, som *försakats av särskilt giftiga, vid arbetet begagnade ämnen*. Att i lagen uppräknade de ämnen, som vore att anse såsom särskilt giftiga, ansåg kommittén (sid. 119) icke erforderligt eller lämpligt. I analogi med förhållandet i Schweiz, borde det kunna överlämnas åt riksförsäkringsanstalten och således i sista hand försäkringsrådet att, till ledning vid tillämpningen, möjligast fullständigt angiva de ämnen, som i vissa slag av rörelser eller vid viss användning vore att anse som särskilt giftiga i lagens mening.

I sitt över kommitténs betänkande avgivna yttrande (Bilaga till nåd. propositionen nr 111 till 1916 års riksdag sid. 15 o. ff.) anslöt sig *riksförsäkringsanstalten* till kommittéförslaget med det tillägget att i försäkringen borde inbegripas även vissa sjukdomar, som uppkommit genom smittoöverföring från i arbetet hanterat föremål. Detta tillägg avsåg att medgiva rätt till ersättning åt personer, som drabbats av mjältbrand, kopper och rots.

Riksförsäkringsanstalten fann nödigt att, såsom i utländsk lagstiftning skett, förteckning upprättades å de ämnen, som skulle anses såsom särskilt giftiga, jämte de därav föranledda sjukdomarna, ävensom å de genom smittoöverföring ådragna sjukdomar, som skulle medföra rätt till ersättning. För-

teckningen borde ej införas i lagen, utan syntes det böra lämnas åt Konungen att meddela bestämmelser i ämnet.

Även *socialstyrelsen* (sid. 83 i bilagan) uttalade sig för att den erforderliga förteckningen borde utfärdas av Konungen.

Från skilda håll restes mot förslaget den invändningen, att ifrågasvarande sjukdomar rätteligen tillhörde sjukförsäkringen, varför de icke borde upptagas i olycksfallslagstiftningen.

I *Kungl. Maj:ts proposition nr 111 till 1916 års riksdag* uteslötos yrkessjukdomarna. Departementschefen (sid. 74) fann visserligen de motiv, som anförts av alderdomsförsäkringskommittén, befogade, men ansåg å andra sidan de skäl, som framhållits mot yrkessjukdomarnas inordnande under olycksfallsförsäkringen vara icke mindre beaktansvärda. Tills vidare och intill dess den då nyligen tillsatta sjukförsäkringskommittén förebragt ytterligare utredning i frågan, vore därför icke lämpligt i olycksfallsförsäkringslagen intaga någon bestämmelse i förevarande syfte.

Särskilda utskottet nr 1 (utl. nr 1 sid. 23) kunde icke dela de betänkligheter, som gjort sig gällande mot kommitténs ifrågasvarande förslag, och hemställde med anledning av vissa motioner i ämnet om intagande i lagen av en med kommitténs förslag i huvudsak lika lydande bestämmelse. Utskottet uttalade, att det syntes kunna överlämnas åt försäkringsrådet att till ledning vid tillämpningen möjligast fullständigt angiva de ämnen, som i vissa slag av rörelser eller vid viss användning vore att anse som särskilt giftiga i lagens mening.

På grund av kamrarnas skiljaktiga beslut förföll emellertid utskottets förslag i angivna del.

Socialförsäkringskommitténs den 14 oktober 1919 avgivna betänkande och förslag angående allmän sjukförsäkring omfattade jämväl yrkessjukdomarna. Med hänsyn till dessa upptog förslaget en bestämmelse av innehåll, att för försäkrad, som användes till arbete för arbetsgivares räkning och för vilken arbetet på grund av sin art eller de förhållanden, under vilka det bedreves, medförde en väsentligt ökad sjukdomsrisk, särskild *riskavgift*, som skäligen motsvarade den ökade risken, skulle *erläggas av arbetsgivaren*.

Socialförsäkringskommitténs förslag har som bekant icke lagts till grund för lagstiftning.

Vid den *internationella arbetsorganisationens konferens* i Genève maj—juni 1925 antogs ett förslag till *konvention angående ersättning för yrkessjukdomar*, enligt vilket varje medlem av internationella arbetsorganisationen, som ratificerade konventionen, skulle förbinda sig att tillförsäkra personer, som fölle offer för yrkessjukdomar, eller deras rättsinnehavare en ersättning, grundad på de allmänna principerna i den nationella lagstiftningen angående ersättning för olycksfall i arbete. Såsom yrkessjukdomar skulle enligt konventionen anses de sjukdomar och förgiftningar, som framkallades av de i efterföljande, i konventionsförslaget intagna förteckning upptagna ämnena, då dessa sjukdomar eller förgiftningar drabbade arbetare, tillhörande industrier eller yrken, som funnes upptagna på motstående plats i förteckningen, och då desamma hörde från arbete i ett företag, som vore underkastat förut nämnda nationella lagstiftning.

Förteckning.

<i>Sjukdomar och giftiga ämnen:</i>	<i>Motsvarande industrier eller yrken:</i>
Förgiftning genom bly, blylegeringar och blyföreningar samt direkta följder av sådan förgiftning.	Handhavande av mineral, innehållande bly, inbegripet blyhaltig aska från zinkhyttor.

Sjukdomar och giftiga ämnen:

Motsvarande industrier och yrken:

	Smältning av gammalt zink och bly i tackor.
	Tillverkning av föremål av gjutet bly eller blyhaltiga legeringar.
	Grafiska industrier.
	Tillverkning av blyföreningar.
	Tillverkning och reparation av elektriska ackumulatorer.
	Beredning och användning av emaljer, innehållande bly.
	Polering med hjälp av blyfilspån eller blyhaltig tennaska.
	Måleriarbete, innefattande beredning eller behandling av täckande ämnen kitt eller färgämnen, innehållande blypigment.
Förgiftning genom kvicksilver, kvicksilveramalgamer och kvicksilverföreningar samt direkta följder av sådan förgiftning.	Handhavande av kvicksilvermineral. Tillverkning av kvicksilverföreningar. Tillverkning av mätnings- eller laboratorieapparater. Beredning av råämnen för tillverkning av hattar. Brännförgyllning. Användning av kvicksilverpumpar vid tillverkning av glödlampor. Knallhattstillverkning av knallkviksilver.
Mjältbrandssmitta.	Arbete, som medför beröring med mjältbrandssmittade djur. Handhavande av kvarlevor av djur, inbegripet hudar, klövar, hovar och horn. Lastning och lossning eller transport av varor.

I anledning av ett frågeformulär, som före konferensens sammanträde utsänts av internationella arbetsbyrån, hade svenska regeringen för sin del påyrkat uppskov med behandling av frågan om yrkessjukdomarna till ett framtida konferenssammanträde.

Vid ovannämnda konferens antogs jämväl en *rekommendation*, angående ersättning för yrkessjukdomar, vari konferensen hemställde, att staterna måtte fastställa ett enkelt förfarande, där sådant icke redan förefunnes, medelst vilket förteckningen över de sjukdomar, som i den nationella lagstiftningen ansåges såsom yrkessjukdomar, kunde revideras.

I fråga om konventionsförslaget anförde *riksförsäkringsanstalten* i till socialstyrelsen avgivet utlåtande:

»Frågan om samhällets skyldighet att sörja för att arbetare, som till följd av arbetets natur eller de förhållanden, varunder det bedrives, ådraga sig vissa sjukdomar, s. k. yrkessjukdomar, i erforderlig mån hållas skadelösa härför, har i flera länder varit ett av skälen för införande av obligatorisk sjuk- och invaliditetsförsäkring för lönarbetare med skyldighet för arbetsgivaren att lämna särskilda bidrag till sådan försäkring. Även i vissa länder,

där obligatorisk sjuk- och invaliditetsförsäkring med bidrag till kostnaden av vederbörande arbetsgivare finnes införd, hava emellertid en del särskilda sjukdomar ansetts böra utsöndras från denna försäkring såsom mera påtagligt varande av nyss nämnd beskaffenhet. I dylika fall har det ansetts riktigt att, när det gäller att inordna dem under de olika grenarna av socialförsäkringen, likställa dem med olycksfall i arbetet. Förutsättningen för åvägabringande av en sådan likställighet, som innebär, att arbetsgivaren såsom vid olycksfall i arbete blir ersättningsskyldig eller i fall av försäkring ensam bär kostnaden för densamma, är alltså, att sjukdomen till sin beskaffenhet är sådan, att den i lika grad, som förhållandet är med inträffat olycksfall i arbete, är en följd av arbetet eller de med arbetet förbundna faror.

Vid fastställande av vilka sjukdomar, som i nu nämnd mening skola anses såsom yrkessjukdomar, möta, såsom erfarenheten från olika länder visar, ej obetydliga svårigheter. I det nu föreliggande förslaget till en konvention, avsedd att vinna anslutning från det stora antal olika stater med vitt skilda förhållanden, varom här är fråga, har man ansett sig böra framgå med synnerlig försiktighet, något som inhämtas redan av en jämförelse mellan å ena sidan det nu föreliggande konventionsförslaget och å andra sidan den nationella lagstiftningen i flera av de länder, som godtagit principen om de s. k. yrkessjukdomarnas likställande med olycksfall i arbete (England, Schweiz, Frankrike, Finland, flera amerikanska stater m. fl. länder).

Emellertid har man tillika utgått från, att varje land, som biträder konventionsförslaget, skulle vid sidan därav efter sina nationella förhållanden anpassa och komplettera sin lagstiftning. Detta har kommit till uttryck bland annat i det vid konferensen antagna särskilda förslaget till rekommendation angående ersättning för yrkessjukdomar.

För genomförande härav och för att en lagstiftning av ifrågavarande slag för vårt lands vidkommande skall kunna med hänsyn till sitt ändamål tillfredsställande fylla sin uppgift, erfordras givetvis ett sådant närmare övervägande, som framhölls i svenska regeringens svarsskrivelse till internationella arbetsbyrån den 30 december 1924 i anledning av byråns då föreliggande frågecirkulär bland annat rörande yrkessjukdomars likställande med olycksfall i arbete.

Riksförsäkringsanstalten får vidare i detta sammanhang erinra om, att lagstiftningen på detta område har att beakta även ett flertal andra svårlösta frågor än den ovan nämnda, om vilka sjukdomar, som med hänsyn till förhållanden och behov i vårt land — samt vår lagstiftning i övrigt om sjuk- och olycksfallsförsäkring — företrädesvis böra komma ifråga. Sådana äro bland annat frågorna om sättet för fastställande av det erforderliga sammanhanget mellan arbetet eller de förhållanden, varunder de bedrivs, och sjukdomens uppkomst samt bevisning och antaganden härutinnan, om ansvarsförhållandet mellan olika arbetsgivare och olika försäkringsinrättningar beträffande arbetare, vilkas anställning och sysselsättning växla under tiden för sjukdomens uppkomst och utveckling, om arbetsförtjänstens fastställande m. m.

I en del viktiga hänseenden synes alltså, såsom i utlandet skett, innehållet i ifrågavarande lagstiftning böra göras beroende bland annat av försäkringspliktens omfattning, om den skall gälla med eller utan viss karenstid, varunder omedelbar ersättningsplikt skall åligga arbetsgivaren, samt av om blott en försäkringsinrättning skall finnas eller om särskilda föreskrifter skola meddelas för fall, när sjukdom drabbar arbetare hos arbetsgivare, som under tiden för sjukdomens uppkomst och utveckling övergår från den ena till den andra försäkringsinrättningen, eller arbetare hos olika arbetsgivare,

av vilka under samma tid en har försäkring i den ena och en i en annan försäkringsinrättning.

Enligt riks-försäkringsanstaltens mening bör med frågan om biträdande av ifrågavarande konventionsförslag anstå, till dess närmare utredning vunnits i ovan angivna avseenden.

Med hänsyn till vikten av att frågan om ersättning för yrkessjukdomar snarast löses, tillåter sig riks-försäkringsanstalten emellertid föreslå, att socialstyrelsen ville hemställa om igångsättandet av sådan utredning.»

Försäkringsrådet förklarade, att det syntes erforderligt, att ytterligare utredning verkställdes i frågan, då möjligen särskilt den till förslaget hörande förteckningen behövde givas ett annat innehåll med hänsyn till svenska förhållanden.

Medicinalstyrelsen, som förklarade sig hava uteslutande ur medicinsk synpunkt granskat konventionsförslaget, meddelade, att styrelsen icke hade något att erinra med anledning av detsamma.

Socialstyrelsen anförde i huvudsak följande:

»Enligt styrelsens mening lär det icke kunna förnekas, att yrkessjukdomarna ifråga om arbetsgivarnas ersättningsskyldighet principiellt taget äro att jämställa med olycksfallen i arbete. I avseende å orsakssammanhang med arbetet framtråda emellertid nämnda sjukdomar väsentligen olika vid olycksfallen, och synes i betraktande därav ersättningsskyldigheten för dem icke lämpligen kunna ordnas i samband med den för olycksfallen utan kräva särskild reglering — en åtgärd som med hänsyn till ämnets i flera avseenden ömtåliga och svårbehandlade beskaffenhet måste förutsätta omsorgsfull utredning. Även med begränsning av den nya ersättningsskyldigheten till de i konventionsförslaget upptagna sjukdomarna torde nu berörda krav icke kunna eftersättas. Från Sveriges sida påyrkades också under förberedelserna för konventionsförslagets utarbetande, att frågans behandling skulle, till möjliggörande av mer ingående prövning, uppskjutas till ett senare konferenssammanträde. — — —

Med hänsyn till vad ovan anförts torde det vara tydligt, att förevarande konventionslag f. n. icke kan föranleda annan åtgärd, än att frågan om lagstadgad ersättning för yrkessjukdomar upptages till utredning.»

I *proposition (nr 118) till 1926 års riksdag* begärdes riksdagens yttrande angående bl. a. ovannämnda av den internationella arbetsorganisationens konferens antagna förslag till konvention och rekommendation. Departementschefen åberopade härvid sitt yttrande rörande ersättning för yrkessjukdomar vid behandlingen av förslaget till samma riksdag om ny lag om försäkring för olycksfall i arbete (proposition nr 109, sid. 24). Angående konventionsförslaget hade departementschefen anført, att enligt hans uppfattning starka skäl talade för att yrkessjukdomarna inbegreps under olycksfallsförsäkringen men att frågan härom med hänsyn till svenska förhållanden icke kunde lösas genom en lagstiftning, som omfattade de sjukdomar, vilka upptagits i den vid konventionsförslaget fogade förteckningen. Tillika hade departementschefen yttrat, att med hänsyn till frågans invecklade beskaffenhet och till stor del outhärliga skick det icke varit möjligt att medhinnna den ytterligare undersökning, som måste föregå utarbetandet av förslag i frågan, men hade departementschefen för avsikt att föranstalta om sådan utredning.

Då departementschefen på anförda skäl icke vore beredd att föreslå sådan ändrad lagstiftning, som utgjorde förutsättning för ratifikation av ifrågavarande konventionsförslag, ansågo sig departementschefen icke för det dåvarande kunna tillstyrka ratificering av förslaget.

Beträffande ovannämnda rekommendation hänvisade departementschefen till vad ämbetsverken uttalat vid behandlingen av konventionsförslaget. En-

ligt departementschefen borde rekommendationen icke för det dåvarande för-
anleda någon åtgärd. I rekommendationen upptagna spörsmål borde be-
aktas vid den tillämnade utredningen rörande frågan om yrkessjukdomar i
dess helhet.

Andra särskilda utskottet (utl. nr 5) erinrade om den meningsskiljaktighet,
som rådde rörande frågan om till vilket område av socialförsäkringen —
sjuk- eller olycksfallsförsäkringen — yrkessjukdomarna rätteligen borde hän-
föras. Att vid sådant förhållande och utan avvaktande av resultatet av den
utredning i frågan, som kunde komma att äga rum, taga bestämd ståndpunkt
till de i konventionsförslaget och rekommendationen berörda spörsmål läte
sig enligt utskottet tydligen icke göra. Något uttalande i frågan från riks-
dagens sida syntes utskottet sålunda icke vara erforderligt.

Med avseende å förslaget till konvention angående ersättning för yrkes-
sjukdomar fann riksdagen (skr. nr 350) för sin del, att Sverige icke för det
dåvarande borde biträda förslaget. Beträffande rekommendationen i samma
ämne hade riksdagen icke något att erinra mot vad departementschefen där-
utinnan anfört.

Ovanberörda förslag till ny lag om försäkring för olycksfall i arbete, som
förelades 1926 års riksdag, innehöll icke några föreskrifter rörande yrkes-
sjukdomar.

Genom beslut den 13 juli 1926 uppdrog Kungl. Maj:t i anledning av
Genèvekonferensens ovannämnda konventionsförslag och rekommendation åt
socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och medicinalstyrelsen gemensamt
att, med beaktande av vad nämnda konventionsförslag och rekommendation
innehölle, verkställa utredning och avgiva förslag i frågan om ersättning för
yrkessjukdomar.

Allmänna synpunkter på frågan om beredande av ersättning för yrkessjukdomar.

Under nuvarande förhållanden erhåller i vårt land en arbetare, som på
grund av yrkessjukdom blivit invalid, ersättning i form av pension enligt
lagen om allmän pensionsförsäkring. Beloppen av dessa pensioner äro emel-
lertid, särskilt om rätten till pension inträder vid tidigare ålder, ofta vida
anspråkslösare än de belopp, som i händelse invaliditeten beror av olycks-
fall i arbete, utgå enligt olycksfallsförsäkringslagen. Härtill kommer, att
invalidpensionerna enligt pensionsförsäkringslagen endast utgå vid höggradig
invaliditet och icke, såsom enligt olycksfallslagstiftningen, även vid mindre
betydande nedsättning av arbetsförmågan. Vidare är att märka, att ersätt-
ning vid dödsfall icke utgår vare sig i form av begravningshjälp eller liv-
ränta. Under det stadium av sjukdomen, som föregår inträdande av invali-
ditet, ävensom vid övergående sjukdom erhålles för närvarande i många fall
ersättning endast där arbetaren är medlem i någon av de på frivillighetens
väg upprättade sjukkassorna. På grund av begränsning av tiden för sjuk-
hjälp utgående blir emellertid även vid dylik försäkring arbetaren vid längre
tids sjukdom utan ersättning, sedan sjukhjälpstiden gått till ända.

Samma skäl, som föranlett samhället att vidtaga särskilda åtgärder i syfte
att bereda en genom olycksfall i arbetet skadad arbetare ersättning för
honom därigenom tillskyndad ekonomisk förlust, synes emellertid ämbets-
verken kunna anföras till stöd för ett liknande ingripande från samhällets
sida till förmån för arbetare, som till följd av en av yrkesarbetet föranledd

sjukdom förlorat sin arbetsförmåga eller fått densamma nedsatt. Det kan ju icke anses vara annat än rimligt, att exempelvis — i motsats till vad nu är fallet — en arbetare, vars arm blivit lam och oanvändbar till arbete genom i yrkesarbetet ådragen blyförgiftning, erhåller ersättning lika väl som — enligt olycksfallsförsäkringslagen — en arbetare, som får sin arm krossad genom olycksfall i arbetet, tillerkännes ersättning i anledning härav.

Det synes ock vara klart, att den grundsats, på vilken den sociala olycksfallslagstiftningen vilar, nämligen att det tillkommer en yrkesverksamhet att bära alla de kostnader, som dess utövande medför, även måste gälla beträffande de av yrkesarbetet uteslutande eller till övervägande del framkallade sjukdomarna. I den mån ersättning finnes böra utgå i anledning av sådan sjukdom, bör alltså kostnaden för densamma i sin helhet bäras av arbetsgivaren.

Principiellt sett torde sålunda starka skäl föreligga att i enlighet med ovannämnda konventionsförslag i ersättningshänseende likställa yrkessjukdomarna med olycksfallsskadorna. Härför talar ock en annan omständighet, vilken ämbetsverken här tillåta sig något närmare beröra.

I åtskilliga fall betraktas redan nu kroppsskador, som stå på gränsen mellan olycksfallsskador och påföljder av sjukdom, såsom olycksfallsskador. Med avseende därå må i första hand nämnas de vanliga s. k. blodförgiftningarna, som uppkomma i nära anslutning till ett verkligt olycksfall och som förutsetta något yttre våld, såsom att ett föremål genomträngt huden eller en befintlig sårskorpa och därigenom möjliggjort inträngandet i blodet av de bakterier, som förorsakat förgiftningen. Den härigenom uppkomna skadan torde i allmänhet i den sociala olycksfallsförsäkringen betraktas såsom olycksfallsskada. Riksförsäkringsanstalten har också ansett dylika förgiftningar vara att hänföra till olycksfall, åtminstone under förutsättning att det yttre våld, som för infektionen måste förutsättas, kunnat antagas hava uppkommit under arbetet och hava härflutit från detsamma, även om den skadade icke iakttagit, när detta våld ägt rum; detta presumeras då hava skett under arbetet. Likaledes har riksförsäkringsanstalten plägat ersätta följderna av en infektion, som först efter någon tid inträtt i en genom olycksfall i arbete uppkommen yttre skada, såsom t. ex. då ros uppstått i ett sår.

I praxis har emellertid den nämnda förutsättningen för att olycksfallsskada skall anses föreligga — att, om ett sår infekteras under arbetet, det skall kunna göras sannolikt, att även såret eller läsionen uppkommit under arbetet — ej alltid kunnat upprätthållas. Riksförsäkringsanstalten har sålunda i anslutning till dansk och även i vissa andra länder tillämpad praxis, ansett olycksfall i arbete föreligga och tillerkänt ersättning, då under arbete smitta införts hos den arbetande av sådant slag, att enligt den medicinska sakkunskapens utslag smittoämnet enligt sin natur ej kan införas i och bli skadligt för människokroppen annorledes än genom befintligt sår eller läsion, och det utan att närmare utredning kunnat förebringas om sårets uppkomst i eller utom arbetet. I enlighet härmed har olycksfall ansetts vara för handen i vissa inträffade fall, där under arbete överförts smitta av mjältbrand och kokoppor. Denna lagtillämpning har även vunnit godkännande av försäkringsrådet.

Svårigheten att i praxis särskilja begreppet yrkessjukdom från olycksfall gör sig även gällande överhuvud i alla sådana fall, där fråga är om sjukdomar eller åkommor, som enligt sin natur kunna uppstå än mer plötsligt och oförutsett, än under loppet av viss längre tidsperiod. I hithörande fall, t. ex. i fråga om vissa gasförgiftningar eller inverkan av komprimerad luft och dylikt, vissa neuroser, vissa skador i muskler och senor, där överansträngning kan vara för handen, vissa kyl- och värmeskador m. m., måste

efter omständigheterna i det särskilda fallet avgöras, om olycksfall eller (yrkes-)sjukdom skall anses vara för handen. Ju kortare den tid visar sig vara, varunder den skadliga inverkan gjort sig gällande eller verkat, och ju mer de oförutsedda och onormala momenten framträda, desto mer närmar man sig här olycksfallsbegreppet och de ifrågavarande fallens inordnande under detsamma. Typiskt framträda dessa förhållanden i fråga om sådana tryckskador, av vilka följa arbetsträlar, sprickor, blåsor eller dylikt.

Om sålunda ur anförda synpunkter starka skäl föreligga att i ersättningshänseende med olyckssfallskador likställa av yrkesarbete föranledda sjukdomar, möter det å andra sidan stora svårigheter att bestämma vilka sjukdomar, som härvid böra komma i betraktande. Med avseende härå må följande anföras.

Vid olycksfall är det i regel icke förenat med svårighet att konstatera, huruvida samband mellan arbetet och olycksfallet föreligger. Helt annat är förhållandet beträffande yrkessjukdomar. Att diagnosticera dessa och ställa dem i samband med arbetet inom visst yrke ställer sig ofta mycket vanskligt. Beträffande de vanligaste av dem måste man erinra sig, att antalet av de sjukdomstecken, som över huvud taget kunna möta vid en förgiftning, givetvis är begränsat, medan antalet av de ämnen, som kunna framkalla en förgiftning av den mänskliga organismen, är så gott som oändligt. För den kliniska iakttagelsen är det ock sedan länge välbekant, att det för det stora flertalet slag av förgiftningar ej gives några fullt artkaraktäristiska sjukdomstecken, som endast förekomma vid denna förgiftning och ej vid någon annan. Om man kan tala om en viss karakteristisk sjukdomsbild för ett visst slag av förgiftning, vilket man till en viss grad kan göra — men väl att märka endast till en viss grad och endast för vissa slag av förgiftningar — så är detta så att förstå, att det vid denna förgiftning förekommer en viss kombination av de olika sjukdomstecknen, vilka tillsammans kunna giva en till en viss grad karakteristisk sjukdomsbild, men dock ej en klart patognomonisk (d. v. s. en sådan, rörande vilken det bestämt kan uttalas, att den endast tillkommer denna förgiftning och ej någon annan sjukdomsform).

Vad nu sagts gäller det stora flertalet av förgiftningsbilder. Undantag bilda dock framförallt förgiftningarna med de oorganiska ämnena, särskilt med metaller. Kontrasten mellan dem och de organiska ämnena gör sig gällande redan genom det förhållandet, att antalet av metaller torde få anses en gång för alla begränsat, men antalet organiska ämnen praktiskt taget obegränsat.

På grund av bl. a. här antydda svårigheter med diagnosticeringen av yrkessjukdomarna är det givetvis av största betydelse, att den ifrågasatta likställigheten med olycksfallsskadorna inskränkes till sådana sjukdomar, där diagnosticeringen och klarläggandet av samband mellan arbete och sjukdom icke erbjuder alltför stora svårigheter.

Liksom man överallt i utlandet begränsat ersättningsrätten till vissa i särskilda förteckningar angivna yrkessjukdomar, torde därför en liknande begränsning böra iakttagas även för vårt lands vidkommande.

Beträffande frågan om vilka yrkessjukdomar, som härvid böra komma i betraktande, saknas hos oss statistiskt material för bedömande av denna fråga. Vid sådant förhållande kunde ifrågasättas, om icke lämpligen åtgärder för dylikt materials insamlande under några år borde vidtagas, innan lagstiftningen griper sig an med yrkessjukdomarna. Ämbetsverken hava emellertid sökt bilda sig en uppfattning om till vilka yrkessjukdomar lagstiftningen redan nu skulle kunna utsträckas, utan att därav alltför vittgående konsekvenser skulle uppstå.

För sådant ändamål har socialstyrelsen berett yrkesinspektörerna tillfälle att uttala sig i frågan. Samtliga yrkesinspektörer hava vid sammanträde inom styrelsen enat sig om att föreslå följande riktlinjer för ordnandet av frågan om ersättning för yrkessjukdomar.

Vissa yrkessjukdomar borde i ersättningshänseende likställas med olycksfall. En stark begränsning i fråga om de sjukdomar, som skulle medföra rätt till ersättning, borde att börja med tillämpas och en utökning vidtagas först i mån av vunnen erfarenhet. Vägledande vid avgörandet, huruvida viss yrkessjukdom skulle omfattas av försäkringen eller ej, borde vara 1) om sjukdomens härledande från yrkesarbetet otvetydigt låter sig fastställas, 2) om den i regel utövar en väsentlig inverkan på den sjukes förvärvsförmåga samt 3) om sjukdomen mera allmänt eller konstant uppträder inom visst eller vissa yrken.

Vid bestämmandet av vad som för vårt land borde räknas till yrkessjukdom ansågo sig yrkesinspektörerna icke kunna lägga enbart det i Genève antagna förslaget till konvention till grund, bl. a. därför att detta förslag syntes alltför snävt begränsat. Det syntes riktigare att lägga en något vidare synpunkt på saken och räkna såsom yrkessjukdom

1) sådan sjukdom, som uppstått till följd av hanterande av eller tillverkning av vissa farliga ämnen,

2) sådan sjukdom, som uppstått vid handhavande av vissa smittoförande föremål eller som hade sin grund i arbetets natur eller de särskilda förhållanden, under vilka detsamma bedreves.

Beträffande förteckningen å ämnen, arbetsprocedurer eller arbetsförhållanden borde denna fördelas i grupper, allt efter den ordning i vilken yrkessjukdomar borde ifrågakomma till att i ersättningsavseende likställas med olycksfall.

Yrkesinspektörerna hava, under hänsynstagande särskilt till Genèvekonventionen och den finska förteckningen, upprättat följande förslag till förteckning:

Avd. A. Yrkessjukdomar, orsakade av arbete med giftigt eller frätande ämne.

- Grupp I
- a. Arsenikföreningar.
  - b. Bly.
  - c. Cyan och cyanföreningar.
  - d. Fluorvätesyra.
  - e. Fosfor, fosforväte och fosforföreningar.
  - f. Hexanitrodifenylamin.
  - g. Koloxid.
  - h. Kolsvavla och svavelväte.
  - i. Kvicksilver.

- Grupp II
- a. Klor, hyperklorit och klorkalk.
  - b. Metylalkohol.
  - c. Natrium- och kaliumhydrat.
  - d. Nitrosa gaser.
  - e. Salpetersyra.
  - f. Saltsyra.
  - g. Svavelsyra och svavelsyrighet.

- Grupp III
- a. Ammoniak.
  - b. Bensol.
  - c. Osläckt kalk.
  - d. Terpentin.

Avd. B. Yrkessjukdomar, orsakade av arbetsförhållanden eller arbete med smittoförande föremål.

- Grupp I a. Sjukdom, uppkommen genom vistelse i komprimerad luft.
 b. Mjältbrand, som uppkommit genom smittas överföring från i arbetet hanterat föremål.
 c. Ogonsjukdom, uppkommen genom strålände värme eller ljus.
- Grupp II a. Sjukdom, uppkommen genom inverkan ev röntgenstrålar eller liknande strålände energi.
 b. Nervsjukdomar med krampartade yttringar orsakade av skakande maskiner o. d.

Följande motivering till förslaget har lämnats av yrkesinspektörerna.

Grupp I.

- a. *Arsenikföreningar* (f. l. 5) *)
 Allmänt förekommande i mindre mängder samt i större mängder i en del fabrikationer, t. ex. vid tillverkning av vitt glas.
- b. *Bly* (f. l. 9).
 Torde otvivelaktigt böra medtagas.
- c. *Cyan och cyanföreningar* (f. l. 36).
 Verkningarna härav äro visserligen i de flesta fall att anse såsom olycksfall, men då även följsjukdomar anses kunna uppstå, hava dessa ämnen medtagits.
- d. *Fluorvätesyra* (f. l. 14).
 Tveksamt huruvida detta ämne bör upptagas då dess verkningar i regel torde anses som olycksfall. På grund av upplysningar från riksförsäkringsanstalten »att gränsfall ofta förekomma», har det emellertid syntts säkrast att medtaga detsamma.
- e. *Fosfor, fosforväte och fosforföreningar* (f. l. 16).
 Samma motivering som för kvicksilver m. m.
- f. *Hexanitrodifenylamin*.
 Har medtagits i stället för det i finska listan uppförda nitroglycerinet. Hexanitrodifenylaminen ger påvisbara bestående eksemskador och användes inom vissa fabrikationer inom vårt land.
- g. *Koloxid* (f. l. 18).
 Förekommer i ökad utsträckning i samband med användning av motorfordon. I övrigt samma motivering som beträffande ammoniak.
- h. *Kolsvavla och svavelväte* (f. l. 29, 30).
 Giva liksom kolsyra anledning till hastigt inträffande dödsfall, vilka räknas som olycksfall, men dessutom till akuta och kroniska yrkessjukdomar.
- i. *Kvicksilver, kvicksilverföreningar och amalgamer* (f. l. 13).
 Förkomma visserligen i ringa utsträckning, men förgiftning genom kvicksilver är så svårartad, att dessa ämnen ansetts böra upptagas.

Grupp II.

- a. *Klor, hyperklorit och klorkalk* (f. l. 10).
 Hava medtagits på grund av deras omfattande användning inom industri och hantverk, se i övrigt ammoniak.

*) f. l. = finska listan.

- b. *Metylalkohol* (f. l. 20).
De upprepade fallen av träsprittförgiftning motivera detta ämnes medtagande.
- c. *Natrium och kaliumhydrat* (f. l. 21, 22).
Förekomma allmänt inom industrien. Utom till frätskador giva de upphov till eksem vid vissa yrkesarbeten.
- d. *Nitrösa gaser* (f. l. 33).
- e. *Salpetersyra* (f. l. 34).
- f. *Saltsyra* (f. l. 31).
- g. *Svavelsyra och svavelsyrlighet* (f. l. 27, 28).
Kunna under vissa förhållanden förorsaka olycksfall, men anses även kunna giva anledning till yrkessjukdom.

Grupp III.

- a. *Ammoniak* (f. l. 1).
Förekommer tämligen ofta vid olika fabrikationer, mest i kylanläggningar. I stora doser verkar detta ämne omedelbart dödande (olycksfall), men då även kroniska följsjukdomar förekomma, t. o. m. med dödlig utgång, har man ansett, att ämnet bör medtagas.
- b. *Bensol* (f. l. 7).
Användes ej i så stor utsträckning som bensin, men de av bensol förorsakade yrkessjukdomarna äro värda mer uppmärksamhet. Vad derivaten beträffar, har det ansetts, att det skulle föra för långt att nu medtaga dem.
- c. *Osläckt kalk* (f. l. 11).
Har trots dess utsträckta användning ej medtagits i det första förslaget*) då dess verkningar ansetts i regel vara olycksfallen synnerligen närstående.
- d. *Terpentin* (f. l. 35).
Samma motivering som i fråga om bensol.

Följande ämnen i finska listan hava av nedanstående skäl ej medtagits.

Amylalkohol (f. l. 2).

I vårt land användes detta ämne i relativt liten omfattning. Något särskilt fall av yrkessjukdom ligger ej inom yrkesinspektörernas erfarenhet.

Anilinfärger (f. l. 3).

De förr inom färgerier använda giftiga anilinfärgerna hava alltmer ersatts med mindre farliga eller ofarliga anilinfärger, varför denna grupp ej ansetts böra medtagas.

Antimonföreningar (f. l. 4).

Förekomma i ringa omfattning inom industrien. I legering förekommer antimon mest tillsammans med bly och kommer på grund härav med i förteckningen.

Bensin (f. l. 6).

Förekommer visserligen i stor utsträckning, men i allmänhet torde sådana anordningar vara vidtagna, att någon fara för yrkessjukdom ej föreligger.

*) Före här återgivna förslag hade av yrkesinspektörerna ett delvis annat förslag afgivits.

Fenol (f. l. 18).

Torde huvudsakligast framkalla sådana frätskador som i regel behandlas som olycksfall.

Formaldehyd (f. l. 15).

Undersökningar hava gjorts, vilka visat att ämnet ej förorsakar direkt påvisbara yrkessjukdomar, varför man ansett, att det ej bör medtagas.

Kolsyra (f. l. 19).

Har ej medtagits såsom särskilt orsaksämne, då förgiftningsfall med dödlig utgång alltid räknas såsom olycksfall.

Nitroglycerin (f. l. 23).

Arbetare bliva visserligen de första dagarna illamående vid hanterande av detta ämne, men bliva snart immuna för dess skadliga verkningar, varför man ej anser yrkessjukdom uppkomma genom hantering av nitroglycerin. I dess ställe har under grupp I upptagits hexanitrodifenylamin.

Petroleum (f. l. 24).

Samma motivering som under amyalkohol.

Pikrinsyra (f. l. 25). *Pyridin* (f. l. 26).

Användas i så ringa utsträckning, att ge ej ansetts behöva medtagas.

Stenkols- och trämjära (f. l. 32).

Samma motivering som beträffande bensin.

Då såsom ovan nämnts statistiskt material saknas i vårt land för bedömande av frågan om vilka yrkessjukdomar som i första hand böra medföra rätt till ersättning, torde här böra meddelas några uppgifter rörande förekomsten av vissa yrkessjukdomar i en del andra länder.

Från *Tyskland* föreliggande siffror från året $\frac{1}{7}$ 1925— $\frac{30}{6}$ 1926, det första år, under vilket ersättning på grund av yrkessjukdom utgivits.

Under nämnda tid anmäldes 3,847 fall såsom yrkessjukdomar, av vilka 3,310 befunnos vara verkliga yrkessjukdomar. De godkända anmälningarna och de fall, som föranlett ersättning, fördela sig på följande sätt på de särskilda, i förordningen upptagna yrkessjukdomarna.

Yrkessjukdomar	Antal godkända anmälningar	I procent av samtliga inkomna anmälningar	Fall, vilka föranlett ersättning		
			Antal	i procent av samtliga ersatta fall	i procent av samtliga anmälda godkända fall av sjukdomen
Bly eller blyföreningar	2,781	72,29	149	90,30	5,86
Fosfor	4	0,10	1	0,61	25,00
Kviksilver eller kvicksilverföreningar	55	1,43	2	1,21	3,64
Arsenik eller arsenikföreningar	27	0,70	—	—	—
Bensol eller homologa föreningar av bensol, jämte nitro- och amidoföreningar	145	3,77	1	0,61	0,69
Kolsvavla	111	2,88	5	3,03	4,50
Hudkräfta m. m.	59	1,53	—	—	—
Grå starr	101	2,63	2	1,21	1,98
Röntgenstrålar m. m.	21	0,55	5	3,03	23,81
Masksjukdom hos gruvarbetare	—	—	—	—	—
Schneeberger-lungsjukdomen	6	0,16	—	—	—

Blysjukdomarna intaga sålunda den ojämförligt viktigaste platsen bland de yrkessjukdomar, som upptagits i förordningen. De utgöra 72.29 % av samtliga anmälda fall och 90.30 % av de fall, vilka medfört ersättning. 552 anmälningar rörande blysjukdomar (däribland 356 från läkare) innehöll överbudtaget intet närmare angivande av sjukdomens art.

På samma sätt som blysjukdomarna utgöra den ojämförligt största delen av samtliga anmälda och ersättningsberättigade fall, dominera bland blysjukdomar sådana, som drabba matsmältningsorganen, samt blyanemien. 54 % av anmälningarna och 61 % av de fall, som medfört ersättning, avsågo sjukdomar i matsmältningsorganen och 13 resp. 17 % blyanemi.

Av de 165 fall av samtliga yrkessjukdomar, som medfört ersättning, ledde 6 fall till döden, 38 fall till fullständig, varaktig eller övergående arbetsförmåga och 121 fall till partiell oförmåga till arbete.

Av de 6 dödsfallen berodde 5 på blysjukdomar och 1 på sjukdom till följd av fosfor.

Fullständig arbetsförmåga berodde

i 31 fall = 81.58 %	på sjukdomar på grund av bly etc.
» 1 » = 2.63 %	» » » » kvicksilver etc.
» 1 » = 2.63 %	» » » » kolsvavla.
» 1 » = 2.63 %	» grå starr.
» 4 » = 10.53 %	» sjukdomar till följd av röntgenstrålar etc.

Partiell arbetsförmåga berodde

i 113 fall = 93.38 %	på sjukdomar på grund av bly etc.
» 1 » = 0.83 %	» » » » kvicksilver etc.
» 1 » = 0.83 %	» » » » bensol etc.
» 4 » = 3.30 %	» » » » kolsvavla.
» 1 » = 0.83 %	» grå starr.
» 1 » = 0.83 %	» sjukdomar på grund av röntgenstrålar etc.

Antalet anmälda fall av yrkessjukdomar i *Frankrike* uppgick under år 1926 till 1,513, av vilka 1,505 härledde sig från blyförgiftning och 8 från kvicksilverförgiftning.

Av blyförgiftningsfallen inträffade 632 i emaljverk, 385 i ackumulatorfabriker, 104 i fabriker för tillverkning av blyvitt och blymönja, 187 i bly och andra metallgjutier samt blyvalsverk och 38 vid målning å fartyg, waggoner och annan rullande materiel, å metaller m. m.

Kolik, antingen ensam eller tillsammans med andra symptom, indicerande blyförgiftning, uppträdde i 1,186 fall och förlamning i 10 fall.

Enligt anmälningshandlingarna antogs att följderna av yrkessjukdomarna skulle gestalta sig på följande sätt:

	Antal fall
Intet avbrott i arbetet	4
Arbetsförmåga under mindre än åtta dagar	15
» » » 8 à 15 dagar	990
» » » 16 à 30 dagar	124
» » » mer än en månad	11

En anmälan angav bestående arbetsförmåga. Två anmälningar angåvo bestående nedsättning i arbetsförmågan. Ett fall ansågs möjligen komma att medföra bestående förlust av arbetsförmågan. Tre fall medförde döden. 354 anmälningar saknade uppgifter rörande den tid, som arbetsförmåga sannolikt skulle föreligga.

Av de 1,505 fallen drabbade 1,382 män och 123 kvinnor.

De 8 fallen av kvicksilverförgiftning inträffade vid borttagande av hår å hudar (3 fall), i termometerfabriker (3 fall), i hattfabrik (1 fall) samt i fotokemisk verksamhet (1 fall). Förgiftningarna drabbade 7 män och 1 kvinna. Enligt anmälningarna uppgick tiden för arbetsförmågan i ett fall till mindre än 15 dagar och i fyra fall till 15 à 30 dagar. Av övriga fall angav ett bestående nedsättning av arbetsförmågan, ett annat sannolikt bestående arbetsförmåga och ett tredje saknade uppgift om arbetsförmågans varaktighet.

Alltsedan lagstiftningen angående rätt till ersättning på grund av yrkessjukdomar trätt i kraft har ett ständigt stegradt antal fall av yrkessjukdomar anmälts, vilket tillskrives den omständigheten, att lagens föreskrifter bliva mer och mer kända.

Från *schweiziska* olycksfallsförsäkringsanstalten har riksförsäkringsanstalten mottagit nedanstående statistik över yrkesförgiftningar (såväl akuta som kroniska fall) under år 1920.

Ämne	Antal fall	Ämne	Antal fall
Ammoniak	2	Paratoluidin	1
Anilin	12	Paratoluolsulfoklorid	1
Arsenik	1	Fenol	—
Bensin	4	Fenylhydrasin	2
Bensol	3	Fosgen	1
Blåsyra	—	Fosforklorid	5
Bly	34	Kvicksilver	10
Carborundum	1	Salpetersyra	7
Kinin	1	Salpeter-svavelsyra	1
Klor	11	Saltsyra	6
Kloretyl	—	Salt-svavelsyra	1
Klorkalk	7	Svavelsyra	17
Klormetyl	—	Svavelväte	3
Dimetylsulfat	3	Tjärångor	—
Durolin (kromfören.)	2	Terpentin	1
Koloxid	43	Triklöretylen	—
Morfin	—	Tennklorid	1
Naftalin	1	Tennångor	4
Nitrösa gaser	24	Acide cinnamique	—
Nitrobensol	14	Diverse ¹⁾	9
Nitroklorbensol	6		
Nitrotoluol	2		
			Summa 241

En jämförelse mellan ovan meddelade siffror från utlandet och yrkesinspektörernas förslag giver vid handen, att i detta upptagits bl. a. de orsaker, som bidragit till uppkomsten av sådana sjukdomar, som enligt de från utlandet här meddelade siffrorna visa den största frekvensen. En del av de för vårt land föreslagna sjukdomsorsakerna återfinnas emellertid icke i den återgivna statistiken.

Då det nu gäller att avgöra vilka ämnen, som till en början böra medtagas för vårt lands vidkommande, skulle det kunna ifrågasättas att — i likhet med vad som skett i Belgien — begränsa sig till dem, som upptagits i ovannämnda konventionsförslag. Härigenom skulle i allt fall de yrkessjukdomar, som statistiskt sett visa den största frekvensen, nämligen sjukdomar genom blyförgiftning, komma att medföra rätt till ersättning. Ehuru

¹⁾ Fall, i vilka giftämnet icke kunde fastställas.

av skäl, som i det föregående angivits, en viss varsamhet måste iakttagas i förevarande hänseende, hava ämbetsverken emellertid på grundval av den i ärendet verkställda utredningen funnit sig böra tillstyrka, att även yrkes-sjukdomar, orsakade av vissa andra än i nämnda konventionsförslag upptagna ämnen, i ersättningshänseende likställas med olycksfallsskador. Sålunda föreslå ämbetsverken, att den ifrågasatta lagstiftningen till en början erhåller tillämpning beträffande sjukdomar, orsakade av

arsenik och dess föreningar,
bly samt dess legeringar och föreningar,
kviksilver samt dess amalgamer och föreningar,
fosfor och dess föreningar,
bensin, bensol och stenkolstjära,
strålade värme och ljus,
röntgenstrålar och radium,
mjältbrandssmitta.

En jämförelse med de av yrkesinspektörerna under avd. A och B, Grupp I, angivna sjukdomarna visar, att enligt ämbetsverkens förslag vissa av yrkesinspektörerna upptagna sjukdomsorsaker skulle uteslutas, men däremot ett par andra tilläggas.

De sjukdomsorsaker, som skulle *uteslutas*, och skälen till deras utelämnande äro följande.

1. *Cyan och cyanföreningar.*

Cyanförgiftningar till följd av yrkesarbete äro sällsynta. När de inträffa, torde de i regel betraktas såsom olycksfall i arbete. Kronisk cyanförgiftning har ej med säkerhet hittills blivit konstaterad.

2. *Hexanitrodifenylamin.*

Dess användning i vårt land är begränsad till en enda fabrik för explosiva varor.

3. *Koloxid.*

De förgiftningar, som förekomma, äro i regel akuta och torde ersättas såsom olycksfall. Yttringarna av kronisk förgiftning visa så allmänna sjukdomssymptomer, att desamma beroende av koloxidförgiftning knappast kan med någon större grad av säkerhet konstateras.

4. *Kolsvavla och svavelväte.*

Kolsvavlas användning inom gummiindustrien har mer och mer inskränkts. För närvarande använder vederligen endast en fabrik i vårt land detsamma såsom lösningsmedel. Vätesvavla framkallar som regel akuta sjukdomsfall, vilka torde ersättas såsom olycksfall.

5. *Fluorvätesyra.*

Verkningarna härav hava i regel olycksfalls natur.

6. *Vistelse i komprimerad luft.*

De akuta fallen torde ersättas såsom olycksfall. De kroniska yttringarna förete så allmänna symptom, att deras härledande ur arbetet stöter på synnerligen stora svårigheter.

De sjukdomsorsaker, som skulle *tillkomma* utöver yrkesinspektörernas förslag, och skälen till deras upptagande äro följande.

1. *Bensin, bensol och stenkolstjära.*

Dessa ämnen användas i stor utsträckning, särskilt bensin. De förorsaka blodsjukdom, dermatit, hudkräfta och konjunktivit.

2. *Röntgenstrålar, radium.*

Dessa ämnens medtagande är av stor betydelse för läkare, sjukhuspersonal m. fl.

Erforderliga lagstiftningsåtgärder.

Om man går in för att i ersättningshänseende likställa vissa yrkessjukdomar med olycksfallsskador, uppstår frågan, huruvida de för ändamålet erforderliga bestämmelserna böra meddelas i olycksfallsförsäkringslagen eller i en särskild lag. Med avseende å denna fråga må framhållas, att olycksfallsförsäkringslagen icke utan vidare kan utsträckas till yrkessjukdomarna. Dessas särskilda karaktär nödvändiggör vissa specialbestämmelser. På grund härav och för avvägbringande av största möjliga överskådlig het i fråga om de bestämmelser, som i ena och andra fallet skola tillämpas, vill det synas ämbetsverken lämpligast att meddela de erforderliga bestämmelserna rörande yrkessjukdomarna i en särskild lag, angivande, å ena sidan, i vad mån olycksfallsförsäkringslagens stadganden skola gälla beträffande yrkessjukdomarna och, å andra sidan, vad med avseende å dessa ytterligare är att iakttaga.

I överensstämmelse med denna uppfattning hava ämbetsverken sammanfört de enligt ämbetsverkens mening erforderliga bestämmelserna i ämnet uti bilagda förslag till lag angående tillämpning av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete å vissa yrkessjukdomar.

Därest den ifrågasatta lagstiftningen anordnas på sätt ämbetsverken sålunda förordat, torde härav betingas vissa ändringar i följdförfattningarna till olycksfallsförsäkringslagen. Med avgivande av förslag härutinnan torde emellertid lämpligen tillsvidare böra anstå.

Ämbetsverkens lagförslag.

Med förutskickande, att ämbetsverken vid utarbetandet av ifrågavarande lagförslag utgått från den ändrade lydelse, olycksfallsförsäkringslagen i vissa delar skulle erhålla vid bifall till Kungl. Maj:ts proposition den 4 januari 1928, nr 5, få ämbetsverken till motivering av de särskilda bestämmelserna i lagförslaget anföra följande.

De skäl, som i det föregående anförts till stöd för yrkessjukdomars likställande med olycksfallsskador i ersättningshänseende, synas ämbetsverken böra föranleda därtill, att försäkring för olycksfall i arbete även skall omfatta sådana yrkessjukdomar, som anses böra berättiga till ersättning. I enlighet härmed är 1 § i lagförslaget avfattad.

Såsom av redogörelsen för den utländska lagstiftningen i ämnet framgår, är regeln i de länder, nämnda redogörelse omfattar, den, att i en på administrativ väg utfärdad förteckning anges, vilka yrkessjukdomar som skola berättiga till ersättning. Endast i ett av sagda länder, nämligen Frankrike, fastställes motsvarande förteckning i lag. Den förstnämnda anordningen torde så tillvida vara att föredraga, som den ju medgiver en smidigare anpassning efter förändrade förhållanden. Betydelsen härav är uppenbarligen

särskilt stor där — såsom flestades i utlandet — förteckningen upptager icke blott de sjukdomsorsaker eller sjukdomsyttningar, som skola vara förhanden för att ersättning skall utgå, utan även de yrken eller hanteringar, i vilka sjukdomarna skola hava ådragits. Ämbetsverken hava haft under öfvervägande, huruvida det för vårt lands vidkommande borde läggas i Kungl. Maj:ts hand att fastställa den erforderliga förteckningen. Då emellertid angivandet av de yrkessjukdomar, som skola berättiga till ersättning, utgör själva huvudpunkten i den ifrågasatta lagstiftningen, hava ämbetsverken stannat för att i 1 § av lagförslaget uppräknat de sjukdomsorsaker, som — enligt vad i det föregående anförts — i förevarande sammanhang böra komma i betraktande. Till ledning för bedömandet, huruvida i det särskilda fallet en till ersättning berättigande yrkessjukdom föreligger, torde härutöver böra i administrativ väg utfärdas en förteckning, upptagande de sjukdomsformer, som bruka framkallas genom inverkan av de i 1 § omförmälda ämnen, samt de yrken eller hanteringar, där ifrågavarande sjukdomsformer bruka framträda. Föreskrift härom har av ämbetsverken upptagits i 9 § av förslaget. Ett av ämbetsverken uppgjort utkast till dylik förteckning fogas såsom bilaga vid detta utlåtande.

Med hänsyn till den i det föregående berörda svårigheten att diagnostisera yrkessjukdomarna hava ämbetsverken ansett det nödvändigt att, i avslutning till bestämmelserna i den schweiziska sjuk- och olycksfallsförsäkringslagen, begränsa ersättningsrätten till de fall, där sjukdomen *uteslutande eller till öfvervägande del* framkallats genom inverkan av här ifrågavarande ämnen.

Uti förevarande paragraf har vidare synts böra meddelas en allmän hänvisning till olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser, som härvid förklaras skola, med iakttagande av vad i de följande paragraferna stadgas, äga motsvarande tillämpning.

2 §. Med hänsyn till de föreskrifter i olycksfallsförsäkringslagen, där det kommer an på tidpunkten för olycksfallet, erfordras en bestämmelse om när en yrkessjukdom skall anses hava ådragits och följaktligen grundläggas ett ersättningsanspråk. Denna bestämmelse har upptagits i 2 §. Beträffande densamma må följande anföras.

Enligt den *engelska* lagstiftningen skall dag, från vilken arbetsoförmågan räknas, i regel vara den, som av intygsgivande läkaren angives, eller, om denne ej är i stånd att lämna intyg därom, den dag, då intyget utfärdats eller den dag, då arbetet avbrutits. Yrkessjukdom anses enligt den *tyska* lagstiftningen hava börjat, antingen då läkarbehandling eller läkemedel först objektivt visa sig erforderliga eller då arbetsoförmåga inträder. Enligt den *finska* lagen anses den tidpunkt, från vilken sjukdomen konstateras hava yppat sig, vara dagen för olycksfallet.

Vad vårt eget land angår, har på ett närbesläktat område tidpunkten för en sjukdoms yppande givits motsvarande betydelse som olycksfallsdagen enligt olycksfallsförsäkringslagen. Detta är nämligen fallet enligt förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Särskilt i betraktande av sistnämnda förhållande hava ämbetsverken funnit sig böra förorda, att — i likhet med vad som tillämpas i Finland — vad i olycksfallsförsäkringslagen sägs angående dagen för olycksfallet skall beträffande yrkessjukdom avse tidpunkten för sjukdomens yppande. I regel torde denna tidpunkt komma att sammanfalla med dagen för läkarens konstaterande av sjukdomen, men fall kunna tänkas, då sjukdomens yppande bevisligen ligger längre tillbaka i tiden.

3 §. På grund av svårigheten att fastställa, huruvida orsakssammanhang före-

ligger mellan en persons yrkesarbete och en hos honom framträdande sjukdom, hava ämbetsverken ansett nödvändigt att, på sätt ock i vissa utländska lagar skett, såsom villkor för rätt till ersättning i anledning av yrkessjukdom stadga, att vederbörande inom viss ej alltför lang tid före sjukdomens yppande skall hava sysselsatts med arbete i farlig verksamhet.

Beträffande de utländska lagarnas innehåll i sistnämnda hänseende må framhållas, att i *Storbritannien* för rätt till ersättning fordras, att sjukdomen skall vara att tillskriva de arbeten, med vilka arbetaren under de närmaste tolv månaderna före sjukdomens framträdande sysselsatts. I *Frankrike* måste arbetaren bevisa, att han under åtminstone ett år haft regelbunden sysselsättning, som kan komma i fråga såsom orsak till sjukdomen. Arbetsgivarens ersättningsplikt upphör, sedan ett år förflutit efter arbetsanställningens upphörande. I *Ryssland* fordras som regel — förutom att vederbörande under viss minimitid haft sysselsättning, som medgiver antagandet av uppkomst av yrkessjukdom — att en viss maximitidrymd mellan arbetets avslutande och arbetsförmågans inträde icke överskrides.

Vid övervägande av de olika möjligheter, som härutinnan erbjuda sig, hava ämbetsverken funnit sig böra förorda, att såsom regel för ersättnings erhållande kräves, att arbetaren skall inom, d. v. s. under åtminstone någon tid av, de närmaste tolv månaderna före sjukdomens yppande hava sysselsatts med sådant yrkesarbete, som kan antagas hava orsakat sjukdomen. Från denna regel måste emellertid undantag göras beträffande yrkessjukdomar, framkallade genom inverkan av röntgenstrålar och radium. Dylika sjukdomar framträda nämligen i allmänhet först sedan flera år förflutit efter det farliga arbetets upphörande. Med hänsyn härtill synes tidsgränsen för denna sjukdomsgrupp böra utsträckas till tio år före sjukdomens yppande.

I överensstämmelse med vad nu anförts har bestämmelsen i 3 § avfattats.

Om en arbetare befinnes angripen av en yrkesförgiftning, t. ex. blyförgiftning, torde han i regel böra omedelbart avstängas tills vidare från arbete, där det skadliga ämnet användes. Under tid, då hans arbetsförmåga är oförminskad, kan givetvis icke utgivas sjukpenning enligt bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen. Då det emellertid knappast kan ifrågasättas, att arbetaren skall lämnas alldeles utan stöd under den tid, som kan förflyta, innan han får återgå till sitt tidigare arbete eller vinner annan för hans hälsotillstånd passande anställning, synes det vara lämpligt att medgiva vederbörande försäkringsinrättning rätt att bereda arbetaren viss ersättning under övergångstiden. I Tyskland kan försäkringsinrättningen i dylika fall tillerkänna intill hälften av full ersättning, så länge arbetaren underlåter att arbeta i det farliga yrket. Ersättningen synes väl avvägd, särskilt med hänsyn till nödvändigheten av att arbetarens intresse att snarast möjligt övergå till annan sysselsättning stimuleras, så att han icke slår sig till ro med den honom tillerkända ersättningen. Ehuru det med hänsyn till faran för missbruk icke synes kunna ifrågakomma att medgiva arbetaren ovillkorlig rätt till dylik övergångsersättning, torde det böra förutsättas, att försäkringsinrättningarna tillerkänna sådan ersättning, då ett verkligt behov därav föreligger. Liksom i Tyskland bör även i vårt land dylik övergångsersättning kunna tillförsäkras arbetare, då risk föreligger, att yrkessjukdom skall drabba arbetare eller att dylik sjukdom ånyo skall utbryta eller försämrans, om han fortsätter att arbeta i det farliga yrket.

Nu anförda synpunkter ligga till grund för bestämmelsen i 4 § av lagförslaget.

I detta sammanhang må erinras om att enligt olycksfallsförsäkringslagen under sjukdomstillstånd utgår antingen hel sjukpenning eller — om ej full-

ständig arbetsoförmåga föreligger — sjukpenning med lägre belopp. Ämbetsverken hava haft under övervägande, huruvida partiell sjukpenning överhuvud bör komma till användning vid yrkessjukdom. Någon anledning att i detta avseende göra någon skillnad mellan olycksfallsskador och yrkessjukdomar har emellertid ej syntts föreligga. Vid eksemmer och andra yttre sjukdomar tala alla skäl för att tillgång även till partiell sjukpenning bör finnas. Detsamma gäller i fall, där yrkesarbetet måste avbrytas, t. ex. på grund av förgiftning, men vederbörande kan fortsätta med annat arbete. Oberoende av om en förgiftning ådragits hastigt (olycksfall) eller om den uppkommit under en längre tidrymd (yrkessjukdom), bör sålunda partiell sjukpenning kunna utgå vid partiell arbetsoförmåga.

Ämbetsverken anse sig vidare här böra något vidröra frågan om dubbelersättning vid yrkessjukdomar. Industriarbetarna torde nämligen ofta vara medlemmar i registrerade sjukkassor, på grund varav det med nu rådande förhållanden skulle kunna inträffa, att arbetarna vid yrkessjukdom erhålla ersättning dels enligt olycksfallsförsäkringslagen och dels från statsunderstödd sjukkassa.

Med avseende å denna fråga tillåta sig ämbetsverken till en början erinra om vissa bestämmelser i ämnet i de tyska och schweiziska olycksfallsförsäkringslagarna. Enligt § 189 i *tyska* riks-försäkringsordningen har sjukkassa, om en försäkrad samtidigt erhåller sjukpenning på grund av annan försäkring, att avkorta från kassan utgående sjukpenning med sådant belopp, att den sammanlagda sjukpenningen icke överstiger den försäkrades genomsnittliga arbetsförtjänst. Stadgarna för sjukkassorna kunna emellertid helt eller delvis utesluta föreskriften om avkortning av sjukpenning. Om ersättning för ett och samma olycksfall utgår även från andra försäkringsgivare, får enligt den *schweiziska* förbunds-lagen angående sjuk- och olycksfallsförsäkring sjukpenning enligt lagen icke överstiga den del av den förlorade arbetsförtjänsten, som icke täckes av andra försäkringsgivare. Lagen tillåter sålunda kompletteringsförsäkring intill beloppet av den förlorade arbetsförtjänsten, men ej överförsäkring. Föreligger sådan, nedsätter olycksfallsförsäkringsanstalten sina egna prestationer så att de från olika håll utgående ersättningarna tillsammans blott täcka den förlorade arbetsförtjänsten.

Redan tidigare har i vårt land frågan om dubbelersättning på grund av olycksfallsförsäkringslagen och försäkring i registrerad sjukkassa uppmärksamats. Särskilt har framhållits det oriktiga i att den skadade erhåller del av till sjukkassorna utgående statsbidrag, då staten genom olycksfallsförsäkringslagstiftningen finge anses hava tillgodosett arbetarens rimliga anspråk på ersättning i anledning av olycksfall. Detta förhållande erhåller givetvis ökad betydelse vid olycksfallsförsäkringslagstiftningens tillämpning även å yrkessjukdomar.

5 §. Med hänsyn därtill, att olycksfallsförsäkringen i vårt land handhaves av, förutom riks-försäkringsanstalten, åtskilliga ömsesidiga försäkringsbolag, är det givetvis erforderligt att meddela bestämmelser angående ersättningens utgivande och kostnadernas fördelning i fall, där arbetaren under den i förevarande avseende relevanta tiden varit försäkrad i olika försäkringsinrättningar.

Härutinnan har det syntts ämbetsverken mest ändamålsenligt att såsom regel stadga skyldighet för den försäkringsinrättning, där arbetaren vid tidpunkten för sjukdomens yppande är försäkrad, att *utgiva* ersättningen. Från denna regel har emellertid undantag ansetts böra göras i det fall, att arbetaren före nämnda tidpunkt upphört att vara anställd hos arbetsgivare med verksamhet, som medför fara för uppkomst av yrkessjukdom. I sistnämnda fall synes lämpligast ålägga den försäkringsinrättning, där arbetaren på grund

av anställning i dylik verksamhet senast varit försäkrad, att utgiva ersättningen.

Vad angår *kostnaderna för ersättningen* torde dessa böra vidkännas av den eller de försäkringsinrättningar, där arbetaren på grund av anställning i farlig verksamhet under den relevanta tiden före sjukdomens yppande varit försäkrad. Ehuru det synes böra förutsättas, att, där flera försäkringsinrättningar sålunda skulle hava att deltaga i kostnaderna för ersättningen, den närmare fördelningen av kostnaderna på försäkringsinrättningarna bör bero av överenskommelse dem emellan, hava ämbetsverken dock funnit erforderligt att i lagförslaget upptaga en bestämmelse rörande kostnadsfördelningen i fall, då dylik överenskommelse ej kan träffas. I sådant avseende föreskrives i 5 § av förslaget, att kostnaderna i dylikt fall skola fördelas mellan försäkringsinrättningarna i förhållande till den del av den relevanta tiden före sjukdomens yppande, arbetaren varit försäkrad i en var av dem.

Enligt 20 § i olycksfallsförsäkringslagen skall, då arbetare skadas till följd av olycksfall i arbetet, arbetsgivaren eller den, som å hans vägnar förestår arbetet, ofördröjligen härom underrättas. Om den skadade försummar att lämna underrättelse om olycksfallet, må enligt 25 § i lagen ersättning enligt 6 § skäligen nedsättas. Nedsättning må dock ej ske, såvida ej skadan väsentligen förvärrats därigenom, att den skadade i följd av förseelsen kommit att sakna lämplig vård.

Där olycksfallet medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som enligt 6 eller 7 § föranleder ersättning, åligger det enligt 21 § arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren att, sedan han från den skadade eller eljest erhållit underrättelse om olycksfallet, ofördröjligen därom hos vederbörande försäkringsinrättning göra skriftlig anmälan. Underlåtenhet att avgiva anmälan är belagd med bötesstraff.

Då varje dröjsmål med anmälan av en uppkommen yrkessjukdom uppenbarligen är ägnat att för vederbörande försäkringsinrättning försvåra avgörandet, huruvida sjukdomen är framkallad genom arbetarens yrkesarbete, hava ämbetsverken haft under övervägande, om icke de beträffande olycksfall gällande anmälningsföreskrifterna borde med avseende å yrkessjukdomar undergå vissa skärpningar.

I fråga om de i utlandet härntinnan gällande föreskrifterna må följande här omnämnas.

I *Frankrike* är arbetare, som vill framställa anspråk på ersättning för yrkessjukdom, skyldig att anmäla sjukdomsfallet inom 15 dagar efter arbetets avbrytande. I *England* är läkare, som behandlar vissa yrkessjukdomar, pliktig att vid bötesansvar anmäla sjukdomen. För anmälan utgår viss ersättning. Arbetsgivare är skyldig att ofördröjligen anmäla yrkessjukdom och om anmälan i föreskriven ordning icke avgives, ådömes arbetsgivaren böter. I *Tyskland* är arbetsgivare (eller arbetsledare) skyldig att inom tre dagar efter det han erhållit kännedom om yrkessjukdom anmäla denna till vederbörande försäkringsinrättning. Vid dröjsmål med anmälan avgivande kan riksförsäkringsarbetet ådöma böter. Läkare, som behandlar ersättningsberättigad yrkessjukdom (icke *akuta* förgiftningar), skall ofördröjligen underrätta försäkringsinrättningen om fallet. Även läkarna kunna ådömas bötesstraff.

Enligt den *schweiziska* lagen är arbetare, som drabbas av olycksfall, som förorsakar eller sannolikt kommer att förorsaka sjukdom eller invaliditet, skyldig att utan dröjsmål underrätta arbetsgivaren eller dennes ställföreträdare härom. Om döden inträder, så åvilar denna skyldighet de ersättningsberättigade stärbhusdelägarna solidariskt. Arbetsgivaren eller dennes representant är skyldig utfärda skriftligt bevis att meddelandet mottagits med

angivande av datum härför. Arbetsgivaren eller arbetsledaren är skyldig att utan dröjsmål till försäkringsanstalten anmäla olycksfall, som kommer eller sannolikt kommer att hava sjukdom, invaliditet eller död till följd.

Underlåter den skadade eller hans efterlevande utan giltig anledning att fullgöra anmälningsskyldigheten, medför detta skadeersättningens bortfallande under den tid, som förflutit från det anmälan skulle hava gjorts intill dess densamma avlämnas. Fullgör arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren icke sin anmälningsskyldighet, är arbetsgivaren skyldig att till försäkringsanstalten utgiva, vad denna under nyssnämnda mellantid fått utgiva.

Enligt den *finska* lagen skall, om arbetare drabbats av olycksfall, som kan antagas föranleda utgivande av skadestånd, arbetsgivaren eller dennes ställföreträdare genast underrättas, och åligger det denne att på anfordran utfärda bevis om den verkställda anmälningen.

Arbetsgivarens möjlighet att fullgöra anmälningsskyldigheten beror i de flesta fall på om arbetaren vidtager åtgärd för att arbetsgivaren skall erhålla underrättelse om att yrkessjukdom föreligger. Ehuru det med hänsyn härtill starkt kan ifrågasättas, om icke arbetaren, som ju för övrigt närmast har intresse av att fallet bliver föremål för vederbörlig prövning, borde åläggas att inom viss fixerad tid efter sjukdomens yppande underrätta arbetsgivaren (arbetsföreståndaren) härom, hava dock ämbetsverken stannat för att icke för närvarande föreslå någon föreskrift i sådan riktning. Därest erfarenheten emellertid skulle ådagalägga behovet av en skärpning av arbetarens anmälningsskyldighet med avseende å yrkessjukdomarna, torde denna fråga framdeles böra tagas under förnyad omprövning.

I konsekvens härmed ifrågasätta ämbetsverken nu icke heller någon skärpning med avseende å arbetsgivarens anmälningsskyldighet.

Med hänsyn till vad ämbetsverken i 5 § föreslagit i fråga om skyldigheten att utgiva ersättning i anledning av yrkessjukdom torde såsom regel den i 20 § av olycksfallsförsäkringslagen föreskrivna underrättelsen böra lämnas till och den i 21 § av samma lag stadgade anmälningsskyldigheten böra fullgöras av den arbetsgivare, hos vilken arbetaren vid tiden för sjukdomens yppande är anställd, eller den, som å hans vägnar förestår arbetet. Om arbetaren emellertid före nämnda tidpunkt upphört att vara anställd hos arbetsgivare med verksamhet, som medför fara för uppkomst av yrkessjukdom, bör underrättelsen lämnas till och anmälningsskyldigheten fullgöras av den arbetsgivare, hos vilken arbetaren senast varit anställd i dylik verksamhet.

Med hänsyn till den i 7 § föreslagna preskriptionsbestämmelsen erfordras vidare föreskrift därom, att arbetsgivaren (arbetsföreståndaren) skall vara skyldig lämna vederbörande skriftligt erkännande angående mottagen underrättelse om yrkessjukdom.

Ämbetsverken hava haft under överbägande, huruvida skyldighet borde stadgas för läkare, som konstaterar under olycksfallsförsäkringslagen hörande yrkessjukdom, att till vederbörande försäkringsinrättning avgiva anmälan om sjukdomen. Ämbetsverken hava härvid kommit till den uppfattningen, att en sådan skyldighet icke för närvarande bör åläggas läkarna. Skulle en dylik åtgärd emellertid framdeles visa sig erforderlig för en rationell tillämpning av denna lagstiftning, torde frågan härom böra prövas på nytt.

7 §.

Uti 7 § hava ämbetsverken, såsom vid behandlingen av 6 § antytts, upptagit en bestämmelse om preskription av ersättningsanspråk i anledning av yrkessjukdom. En dylik bestämmelse, vartill olycksfallsförsäkringslagen saknar motsvarighet, har av ämbetsverken funnits nödvändig med hänsyn därtill, att svarigheten att fastställa sambandet mellan en yrkessjukdom och visst yrkesarbete måste, i högre grad än beträffande olycksfall, befaras komma att ökas, i mån som ersättningsanspråkets prövning fördröjes.

Flera av de utländska lagarna innehålla ock föreskrift i berörda hänseende.

Enligt den *finska* lagen bör, vid äventyr att i annat fall rätten till skadestånd går förlorad, anspråk på skadestånd på grund av olycksfallsförsäkringslagen framställas eller anmälan därom göras inom ett år efter den dag, på följderna av skadan konstaterats, eller, om den skadade avlidit, inom samma tid från dödsdagen, sagda dagar icke medräknade.

Enligt den *schweiziska* lagen kan försäkringsanstalten vägra utgiva ersättning, om anmälan rörande olycksfall eller dödsfall på grund av försummelse utan giltigt förfall av den skadade eller hans efterlevande icke inom tre månader inkommit till anstalten.

Enligt den *franska* lagen skall talan om ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen framställas inom ett år från olycksfallsdagen. Vid yrkessjukdom börjar preskriptionstiden att löpa från och med den dag, då anmälan om yrkessjukdom göres av den sjuke. Denne är skyldig anmäla sjukdomen inom 15 dagar efter det arbetet avbrutits.

Enligt den *tyska* riks-försäkringsordningen skall, om olycksfallsersättningen icke ex officio fastställes anspråk på ersättning för undvikande av preskription anmälas senast två år efter olycksfallet hos bäraren av försäkringen.

Sedan nämnda tidsfrist gått till ända, kan anspråk på ersättning emellertid göras gällande om

1) en ny följd av olycksfallet, som grundlägger ett ersättningsanspråk, bliver märkbar först senare, eller en inom tidsfristen inträdd följd av olycksfallet först efter fristens utgång blir märkbar i väsentligt högre grad, om också i en så småningom skedd jämn utveckling av det onda,

2) den ersättningsberättigade hindrats att göra anmälan på grund av förhållanden, över vilka han icke kunnat råda.

I dessa fall skall anspråket anmälas inom tre månader sedan den nya följden av olycksfallet eller den väsentliga försämringen däri märktes eller hindret att göra anmälan bortfallit.

Då det gäller att för vårt lands vidkommande bestämma preskriptionstidens längd, kunde det ju ligga ganska nära hands att i likhet med vad som enligt 1927 års militärsättningsförordning gäller med avseende å ersättning i anledning av sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall, föreskriva en preskriptionstid av tre år. Vad yrkessjukdomarna angår, torde denna tid emellertid få anses vara för lång för att man i regel skall kunna med säkerhet räkna på att det skall vara möjligt att framskaffa erforderlig utredning rörande sjukdomens uppkomst och i all synnerhet rörande dess samband med yrkesarbetet. För skador, ådragna under militärtjänstgöring, har man ju vid utredningen av ersättningsärendet — även om denna sker ett par år efter militärtjänstgöringens slut — ett väsentligt stöd i de uppgifter, som kunna lämnas från vederbörande regemente i form av utdrag ur sjukrullor, sjukjournaler och förhørsprotokoll. Något liknande material lär i regel icke stå till förfogande vid bedömning av ett ersättningsanspråk på grund av sjukdom, som uppgivits vara ådragen i arbetet. Ambetsverken anse, att — i varje fall till en början — en relativt kort preskriptionstid bör stadgas. Skulle det i praktiken visa sig, att den fastställda tiden medför allvarliga olägenheter, är det en lätt sak att förlänga densamma. Att gå den motsatta vägen, att först bestämma en preskriptionstid av flera år och sedan förkorta densamma, torde möta större svårigheter. Det torde även böra erinras, att preskriptionstiden enligt 1909 års militärsättningsförordning utgjorde två år ända tills den efter beslut av 1920 års riksdag förlängdes till tre år.

På grund av det ovan anförda och då preskriptionsbestämmelsen i övrigt synes kunna avfattas i nära överensstämmelse med motsvarande föreskrift i 1927 års militärsättningsförordning, föreslå ämbetsverken att ersättningsrätten skall vara förverkad, därest icke inom ett år från tidpunkten för sjukdomens yppande eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde underrättelse enligt 20 § i olycksfallsförsäkringslagen lämnats vederbörande arbetsgivare eller arbetsföreståndare eller framställning om ersättning i anledning av sjukdomen gjorts hos riksförsäkringsanstalten eller, där ersättningen jämlikt 5 § skall utgivas av ömsesidigt försäkringsbolag, antingen hos detta bolag eller hos riksförsäkringsanstalten.

8 §. Någon anledning att i fråga om rätten till och sättet för klagan över beslut av försäkringsinrättning i ärende avseende tillämpningen av förevarande lag avvika från bestämmelserna i 33 § av olycksfallsförsäkringslagen har icke syntts ämbetsverken föreligga, dock har förbud ansetts böra stadgas mot klagan över beslut i fråga, som i 4 § av lagförslaget avses.

Med hänsyn därtill, att ämbetsverken gått in för att meddela de beträffande yrkessjukdomarna erforderliga bestämmelserna i en särskild lag, har det vidare ansetts nödvändigt att här göra en hänvisning till lagen om försäkringsrådet.

9 §. I fråga om 9 § torde ämbetsverken få hänvisa till vad under 1 § anförts.

Ikraftträdandet.

Den ifrågasatta lagstiftningen torde böra träda i kraft från och med den 1 januari året efter det, då statsmakterna fattat beslut i ämnet. Någon annan tidpunkt torde icke lämpligen böra komma i fråga, enär försäkringarna enligt olycksfallsförsäkringslagen (29 §) gälla för kalenderår.

Enligt de principer, som hittills följts med avseende å hithörande lagstiftning, torde lagen böra tillämpas endast å sådan sjukdom, som yppats efter lagens ikraftträdande.

Kostnadsfrågan.

Såsom i det föregående meddelats, föreligger intet statistiskt material rörande yrkessjukdomarna i vårt land. På grund härav sakna ämbetsverken varje möjlighet att verkställa beräkning rörande kostnaderna för ersättning för yrkessjukdomar i enlighet med vad ovan föreslagits. Ämbetsverken anse sig dock kunna uttala, att dessa kostnader, jämfört med kostnaderna för olycksfall i arbete, torde komma att röra sig om ett föga betydande belopp.

Av ovan anført skäl låter det sig icke heller göra att beräkna den ökning i statsverkets kostnader, som vid bifall till förslaget kan komma att uppstå, men torde även denna bliva obetydlig.

Särskilda frågor.

Enligt den vid konferensen i Genève år 1925 antagna rekommendationen angående ersättning för yrkessjukdomar skulle staterna fastställa ett enkelt förfarande, där sådant icke redan förefunnes, medelst vilket förteckningen över de sjukdomar, som i den nationella lagstiftningen ansåges såsom yrkessjukdomar, kunde revideras.

Såsom av det föregående framgår, hava ämbetsverken i görligaste mån sökt tillgodose angivna syfte.

Vissa åtgärder synas emellertid böra vidtagas för att främja en rationell anpassning av ersättningsrätten för yrkessjukdomar efter sig företeende behov. Detta torde icke lämpligen kunna ske på annat sätt, än att statistiskt material för frågans bedömande införskaffas. Det torde här vara av intresse

att taga del av de åtgärder i samma syfte, som i form av anmälningsskyldighet införts i Frankrike.

Enligt den franska lagstiftningen är varje läkare eller i hälsovård anställd person, som är i tillfälle att konstatera en yrkessjukdom, förpliktad att — i profylaktiskt syfte samt i och för vidare utsträckning av lagens tillämplighetsområde — anmäla alla sjukdomar, som förete symptom å yrkessjukdom och som äro upptagna i en efter hörande av »Commission supérieure des maladies professionnelles» genom särskild förordning meddelad förteckning.

Denna anmälan skall genom förmedling av vederbörande arbetsinspektör eller bergstatstjänsteman tillställas arbetsministern och skall ange sjukdomens art och den sjukes yrke. Anmälan skall avgivas å brevkort, som i form av ett block kostnadsfritt ställas till vederbörandes förfogande och befordras portofritt.

För vårt lands vidkommande torde det bliva nödvändigt att för en systematisk fullföljd av lagstiftningen rörande rätt till ersättning på grund av yrkessjukdom taga läkarnas medverkan i anspråk på sätt skett på vissa håll i utlandet. För läkarna torde en dylik anmälningsskyldighet icke kunna anses bliva betungande, särskilt om en lämpligt avvägd ersättning utgives för varje i vederbörlig ordning gjord anmälan.

Förutom läkarna torde yrkesinspektörerna böra medverka vid insamlandet av uppgifter. Det kan även ifrågasättas, huruvida icke sjukkassorna borde åläggas skyldighet att till socialstyrelsen anmäla till kassornas kännedom komna yrkessjukdomar.

Ett annat spørsmål torde i detta sammanhang jämväl böra beaktas.

Vid olycksfallsskador utgår ersättning principiellt oberoende av arbetarens allmänna hälsotillstånd före olycksfallet. Någon anledning att tillämpa annan princip, då det gäller yrkessjukdom, finnes icke.

En annan sak är, att arbetare i ur yrkessjukdomssynpunkt särskilt farliga yrken före anställningen underkastas läkarundersökning och efter antagande periodvis undersökas av läkare. Denna anordning bör vara till fördel för såväl arbetsgivaren som arbetaren. Arbetsgivaren har intresse av att hans arbetare äro fria från anlag, som göra dem olämpliga för just det arbete, som förekommer vid hans företag, och för arbetarna måste det ju vara ett önskemål, att deras arbete icke är av sådan art, som för deras kropps-konstitution kan vara särskilt farlig. Obligatorisk undersökning, verkställd av vederbörande fabriksläkare, har på sina håll ansetts lämpligare än en av arbetaren före anställningens början avgiven skriftlig deklaration angående hans dittillsvarande hälsotillstånd.

I ett föredrag vid fjärde internationella kongressen för olycksfallsterapi och yrkessjukdomar i Amsterdam 1925 framhöll professor J. Glaister, Glasgow, hurusom på sina håll för en del yrken undersökning före arbetsanställningen och sedermera periodisk undersökning av arbetarna föreskrivits i lag i profylaktiskt syfte, t. ex. vid blyarbete. Undersökningen av lokomotivförarens synförmåga och undersökningen, huruvida män, som sökte arbetsanställning, där arbetet försigginge i komprimerad luft, vore lämpade för dylikt arbete, nämndes såsom ytterligare exempel. I blyindustrien vore den periodiska undersökningen ett betydelsefullt profylaktiskt medel, enär den möjliggjorde upptäckande av blysjukdom på ett tidigt stadium. Det syntes Glaister, som om den tid kommit, då arbetsgivarna borde allvarligt överväga frågan om läkarundersökning av arbetssökande för att få utrönt om dessa passade för just hans företag. Tiden hade, enligt Glaister, kommit, då vissa standard-

fordringar för lämplighet till arbete borde uppställas såsom redan i viss utsträckning skett och alltmer bleve fallet i Förenta staterna.

I den svenska lagen av den 19 februari 1926 angående förbud i vissa fall mot arbetares användande till målningsarbete, vid vilket nyttjas blyfärg, finnas vissa bestämmelser rörande läkarundersökning. Då i lagen föreskriven anmälan skett rörande måleriarbetares insjuknande i blyförgiftning eller i sjukdom, som kan misstänkas vara sådan förgiftning, eller då eljest så finnes nödigt, äger yrkesinspektionens chefsmyndighet hos vederbörande länsstyrelse göra framställning om läkarundersökning av alla eller en del av måleriarbetarna å visst arbetsställe eller hos viss arbetsgivare. Har sådan framställning skett, skall i enlighet därmed länsstyrelsen skyndsamt förordna om läkarundersökning. Läkare, som verkställer dylik undersökning, äger därvid ej mindre föreskriva särskilda villkor för att arbetare, vilken drabbats av blyförgiftning, må användas i sådant arbete än även meddela särskilda regler för dylikt arbetes fortsatta bedrivande å arbetsstället. Angående sålunda lämnade föreskrifter skall skriftligt meddelande tillställas arbetsgivaren. Över verkställd undersökning skall läkaren avgiva rapport till yrkesinspektionens chefsmyndighet.

Enligt ämbetsverkens mening vore det en given fördel, om obligatorisk läkarundersökning ägde rum före anställning i ur yrkessjukdomssynpunkt särskilt farliga yrken och sedermera periodvis. Då denna fråga emellertid torde böra lösas i samband med en revision av lagen om arbetarskydd, hava ämbetsverken funnit sig icke böra i detta sammanhang framlägga förslag till bestämmelser i ämnet.

Förslag

till

L a g

angående tillämpning av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete å vissa yrkessjukdomar.

1 §.

Försäkring jämlikt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete skall jämväl avse yrkessjukdomar, som uteslutande eller till övervägande del framkallas genom inverkan av

arsenik och dess föreningar,
bly samt dess legeringar och föreningar,
kvikksilver samt dess amalgamer och föreningar,
fosfor och dess föreningar,
bensin, bensol och stenkolstjära,
strålände värme och ljus,
röntgenstrålar och radium,
mjältbrandssmitta.

I fråga om dylika yrkessjukdomar skola bestämmelserna i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, med iakttagande av vad här nedan stadgas, äga motsvarande tillämpning.

2 §.

Vad i lagen om försäkring för olycksfall i arbete sägs angående dagen för olycksfallet skall beträffande yrkessjukdom avse tidpunkten för sjukdomens yppande.

3 §.

Ersättning i anledning av yrkessjukdom skall icke utgå, med mindre arbetaren varit sysselsatt med arbete i verksamhet, där arbetarna äro utsatta för sådan inverkan som i 1 § omförmäles, inom, såvitt avser yrkessjukdom framkallad genom inverkan av röntgenstrålar eller radium, de närmaste tio åren samt beträffande annan yrkessjukdom de närmaste tolv månaderna före sjukdomens yppande.

4 §.

Finnes försäkringsinrättning erforderligt, att där försäkrad arbetare, till förebyggande av att yrkessjukdom uppstår, återuppstår eller försämras, under någon tid avhåller sig från arbete i verksamhet, som i 3 § sägs, äger försäkringsinrättningen för sådan tid tillerkänna arbetaren en övergångsersättning uppgående till högst hälften av hel sjukpenning.

5 §.

Ersättning i anledning av yrkessjukdom utgives av den försäkringsinrättning, där arbetaren vid tidpunkten för sjukdomens yppande är försäkrad jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete; dock att, om arbetaren före nämnda tidpunkt upphört att vara anställd hos arbetsgivare med verksamhet, som i 3 § sägs, ersättningen skall utgivas av den försäkringsinrättning, där arbetaren på grund av dylik anställning senast var försäkrad jämlikt berörda lag. Har arbetaren inom i 3 § angiven tid före sjukdomens yppande varit på grund av arbetsanställning i verksamhet, som i nämnda paragraf sägs, jämlikt omförmälda lag försäkrad i mer än en försäkringsinrättning, skall — där ej annan överenskommelse träffats — kostnaden för ersättningen fördelas mellan ifrågavarande försäkringsinrättningar i förhållande till den tid, försäkringen i envar av dem sålunda omfattat.

6 §.

Underrättelse enligt 20 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete skall i fråga om yrkessjukdom lämnas till den arbetsgivare, hos vilken arbetaren vid tidpunkten för sjukdomens yppande är anställd, eller till den, som å hans vägnar förestår arbetet; dock att, om arbetaren före nämnda tidpunkt upphört att vara anställd hos arbetsgivare med verksamhet, som i 3 § sägs, underrättelsen skall lämnas till den arbetsgivare, hos vilken arbetaren senast var anställd i dylik verksamhet. Rörande mottagen underrättelse skall arbetsgivaren (arbetsföreståndaren) meddela vederbörande skriftligt erkännande.

Den i 21 § i nämnda lag föreskrivna anmälningsskyldigheten skall i fråga om yrkessjukdom fullgöras av arbetsgivare (arbetsföreståndare), som nu sagts.

7 §.

Rätt till ersättning i anledning av yrkessjukdom är förverkad, därest icke inom ett år från tidpunkten för sjukdomens yppande eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde underrättelse enligt 20 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete lämnats vederbörande arbetsgivare (arbetsföreståndare) eller framställning om ersättning i anledning av sjukdomen gjorts hos riks-försäkringsanstalten om denna jämlikt 5 § första punkten härovan är skyldig utgiva ersättningen samt i annat fall antingen hos den försäkringsinrättning, nämnda skyldighet åligger, eller ock hos riks-försäkringsanstalten.

8 §.

Vad i 33 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete stadgas angående klagan över beslut av riks-försäkringsanstalten eller försäkringsbolag m. m. skall äga tillämpning jämväl beträffande ärende rörande tillämpningen av de i förevarande lag givna bestämmelser; dock att klagan icke må föras över beslut av försäkringsinrättning i fråga, som i 4 § avses.

Med avseende å försäkringsrådets behandling av ärende, varmed försäkringsrådet sålunda har att taga befattning, skall gälla vad i 6 § i lagen om försäkringsrådet stadgas.

9 §.

Till ledning vid bedömandet, huruvida yrkessjukdom, som i 1 § avses, är för handen, utfärdar Konungen en förteckning, upptagande *dels* de sjukdomsformer, vilka bruka framkallas genom sådan inverkan, som i nämnda paragraf sägs, *dels ock* de slag av verksamhet, vari dessa sjukdomsformer bruka framträda.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1930, men skall icke äga tillämpning i fråga om yrkessjukdom, som yppats före nämnda dag.

Utkast

till förteckning, upptagande *dels* de sjukdomsformer, som bruka framkallas genom sådan inverkan, som i 1 § i lagen angående tillämpning av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete å vissa yrkessjukdomar sägs, *dels ock* de slag av verksamhet, vari nämnda sjukdomsformer bruka framträda.

<i>Ämnen.</i>	<i>Sjukdomsformer.</i>	<i>Verksamhet.</i>
1. Arsenik och dess föreningar.	Dermatit, gangrän, nefrit, förlamningar, muskelatrofi.	Rostning av arsenikhaltiga malmer (järn, koppar, zink). Arbete i mäsingsgjuterier, garverier och glashyttor. Gråbetsning av mässing. Betsning vid galvaniseringsverk.
2. Bly samt dess legeringar och föreningar.	Blykolik, muskel- och ledsmärtor, blyförlamning, »blygikt», nedsättning av synförmågan, hjärt- eller kärldaffektion, blodförändringar, hämatoporfyriuri, nefrit.	Arbete i blyhyttor och blyverk för gjutning, dragning, pressning och valsning. Tillverkning av blyföremål, blylegeringar, blyackumulatorer samt galoscher. Arbete vid typsättningsmaskiner. Handsättning i tryckerier. Arbete i emaljverk, porslins- och kakelfabriker samt filhuggerier. Målning- och lackeringsarbeten vid installationer för gas och vatten. Arbete med installationer och underhåll av blyledning- ningar och blyfoder i den kemiska industrien. Blylödningar, speciellt i svavelsyrefabriker.

<i>Ämnen.</i>	<i>Sjukdomsformer.</i>	<i>Verksamhet.</i>
3. Kvicksilver samt dess amalgamer och föreningar.	Stomatit, enterokolit, dermatit, tremor, förlamning, allmän ned-sättning av krafttillståndet, njursjukdom.	Tillverkning av glödlampor och termostflaskor (arbete vid kvicksilvervakuumpump), av kvicksilvertermometrar, barometrar och liknande ävensom av kvicksilverbelagda speglar samt filthattar. Förgyllning, försilvring och förtening. Betning av utsäde samt av hudar; beredning av skinn och pälsverk. Arbete i fotografiateljéer och i farmaceutiska fabriker. Etsning av metaller. Justering av elektricitetsmätare.
4. Fosfor och dess föreningar.	Skleroser, nekroser, konjunktivit, huvudvärk, svindel, ledsmärtor, muskelsvaghet, tremor, kontrakturer, kramp, kräkning, kolik, synrubbingar.	Tillverkning av fosfor, fosforsesquisulfid och andra giftiga fosforföreningar. Framställning av fosforbrons och liknande fabrikat.
5. A. Bensin.	Blodsjukdom, dermatit, hudkräfta, konjunktivit.	Bensindestillation. Tillverkning av färger, fernissor och plymer. Arbete i bilreparationsverkstäder. Kemisk tvätt. Handskvtvätt. Gummi- och målningsarbeten. Fettutdragning ur ben och andra ämnen.
5. B. Bensol.	Blodsjukdom, dermatit, hudkräfta, konjunktivit.	Framställning av bensol, dess homologer och deras derivater. Arbete i gummivarufabriker, färgerier, tvättanstalter samt lack- och fernissfabriker.
5 C. Stenkolstjära.	Blodsjukdom, dermatit, hudkräfta, konjunktivit.	Arbete i lysgasverk. Tillverkning av tjärprodukter, takpapp och briketter. Beredning och användning av asfalt. Användning av stenkolstjära såsom bränsle.
6. Strålände värme och ljus.	Ögonskador.	Arbete i glashyttor samt järn-, metall- och emaljerverk (ugnsarbete). Svetsningsarbete (elektrisk ljusbågssvetsning och acetylen-syrgassvetsning).

<i>Ämnen.</i>	<i>Sjukdomsformer.</i>	<i>Verksamhet.</i>
7. Röntgenstrålar, radium.	Dermatit, röntgen- kräfta, blodsjukdom.	Arbete med röntgen- apparater och med ra- dium.
8. Mjältbrandssmitta.	Mjältbrand.	Arbete i garverier och slakterier.

Redogörelse

för lagstiftningen i vissa länder angående rätt till ersättning för yrkessjukdomar.¹

Belgien.

Den 24 juli 1927 utfärdades en lag rörande ersättning för skador, förorsakade av yrkessjukdomar. Denna är en helt självständig lag och ansluter sig icke till bestämmelserna om ersättning för olycksfall i arbete.

Lagen omfattar arbetare i enskilda och offentliga företag. Med arbetare jämställas lärlingar, även oavlönade, ävensom tjänstemän och hantverkare, som, på grund av sitt direkta eller indirekta deltagande i arbetet, äro underkastade samma risker som arbetarna och vilkas årliga, genom avtal fixerade lön icke överstiger 18,000 francs.

Genom kunglig förordning upprättas en lista över yrkessjukdomar med angivande för envar av dem av de industrier eller yrken, i vilka arbetet skall hava ägt rum för att ersättning skall utgå.

Den 30 januari 1928 har utfärdats en förordning, upptagande de yrkessjukdomar, som medföra rätt till ersättning. Den i förordningen meddelade förteckningen omfattar allenast de sjukdomar och giftiga ämnen, som finnas upptagna i den i Genèvekonventionen intagna förteckningen, d. v. s. bly- och kvicksilverförgiftningar samt mjältbrand.

Enligt lagen skall tillsättas en teknisk kommitté med representanter för läkarvetenskapen samt arbetsgivare och arbetare. Denna kommitté har bl. a. att till vederbörande minister avgiva förslag rörande nomenklaturen å de sjukdomar, som skola medföra rätt till ersättning.

Framställning om ersättning skall ske inom viss tid, växlande från ett till tio år. Framställningen skall göras skriftligen till styrelsen för vederbörande förvaltningsmyndighet av arbetaren själv, hans rättsägare eller genom ombud. Framställningen översändes därefter till arbetsgivaren för yttrande.

Danmark.

Enligt »Lov om Forsikring mod Følger af Ulykkestilfælde» den 6 juli 1916 likställas med olycksfall skadliga påverkningar av högst några få dagars varaktighet, om dessa förorsakats av arbetet eller de förhållanden, under vilka det bedrives, och om de medföra nedsättning av arbetsförmågan eller döden.

Danska Arbejderforsikrings-Raadet framlade år 1923 förslag till ändring i olycksfallsförsäkringslagen, enligt vilket genom Kungl. förordning skulle kunna bestämmas att med olycksfall skulle likställas sjukdom, som hade

¹ Denna redogörelse är till betydande del baserad på den av Internationella arbetsbyrån år 1925 utgivna »Compensation for occupational diseases».

sin grund i påverkan av giftämnen under arbetet, även om giftets inverkan sträckte sig över en längre tidrymd än vad tidigare gällt. De närmare bestämmelserna rörande försäkringen. bl. a. angående vilka ämnen och sjukdomar lagen skulle omfatta, skulle utfärdas av inrikesministern efter förslag av Arbejderförsäkrings-Raadet.

Detta förslag förelades 1925 års riksdag, men vann icke dennas bifall.

Finland.

Enligt 2 § i lag den 17 juli 1925 om arbetares olycksfallsförsäkring anses såsom kroppsskada i följd av olycksfall även yrkessjukdom, som arbetaren ådragit sig vid tillverkning eller hantering av sådana ämnen, som upptagits i en förteckning, vilken på förslag av försäkringsrådet fastställes av statsrådet.

Statsrådet har på grund härav beslutit, att yrkessjukdom, som arbetare ådragit sig i arbetet vid tillverkning eller hantering av sådana ämnen, som upptagas i nedanstående förteckning, skall anses såsom av olycksfall föranledd kroppsskada, för vilken beviljas i lagen om arbetares olycksfallsförsäkring stadgat skadestånd.

1. Ammoniak = NH_3 .	22. Kaliumhydrat = KOH .
2. Amylalkohol = $\text{C}_5\text{H}_{11}\text{OH}$.	23. Nitroglycerin = $\text{C}_3\text{H}_5\text{O}_3(\text{NO}_2)_3$.
3. Anilinfärger.	24. Petroleum.
4. Antimonföreningar.	25. Pikrinsyra = $\text{C}_6\text{H}_2(\text{OH})(\text{NO}_2)_3$.
5. Arsenikföreningar.	26. Pyridin = $\text{C}_5\text{H}_5\text{N}$.
6. Bensin.	27. Svavelsyra = H_2SO_4 .
7. Bensol = C_6H_6 samt dess derivater.	28. Svavelsyrlighet = H_2SO_3 .
8. Fenol.	29. Kolsvavla = CS_2 .
9. Bly samt blyföreningar.	30. Svavelväte = H_2S .
10. Klor = Cl .	31. Saltsyra = HCl .
11. Osläckt kalk.	32. Stenkols- och trätjära.
12. Klorkalk = CaOCl_2 .	33. Kvävetts lägre syreföreningar samt kvävetts derivater i gasform.
13. Kvikksilver = Hg samt kvicksilverföreningar och -amalgamer.	34. Salpetersyra och salpetersyrlighet.
14. Fluorvätesyra = HF .	35. Terpentin = $\text{C}_{10}\text{H}_{16}$.
15. Formaldehyd = CH_2O .	36. Cyanföreningar.
16. Fosfor = P .	
17. Fosforväte = PH_3 .	ävensom:
18. Kolmonoxid = CO .	Sjukdom, som föranletts av synnerligt kraftig strålning och mjältbrand.
19. Kolsyra = CO_2 .	
20. Metylalkohol = CH_3OH .	
21. Natriumhydrat = NaOH .	

Då yrkessjukdom betraktas såsom olycksfall i arbetet, anses den tidpunkt, från vilken sjukdomen konstateras hava yppat sig, vara dagen för olycksfallet.

Frankrike.

Lagen den 25 oktober 1919 angående utsträckning av olycksfallsförsäkringslagen att omfatta även yrkessjukdom, vilken trädde i kraft den 25 januari 1921, reglerar jämte ett antal förordningar hithörande förhållanden.

Enligt lagen anses de akuta och kroniska hälsorubbningar, som finnas upptagna i den till lagen fogade förteckningen, såsom yrkessjukdomar och medföra rätt till ersättning såsom vid olycksfall, om de drabba arbetare,

som regelbundet sysselsättas med i förteckningen upptaget, mot sjukdomen svarande slag av arbete.

Förteckningen har följande lydelse:

Lista å sjukdomar

(a) Blyförgiftning uppkommen på grund av arbete (sjukdomar förorsakade av bly och dess föreningar):

Sjukdomar, förorsakade av blyförgiftning.

Blykolik.
Muskelsmärtor, ledsmärtor.
Förlamning av sträckmusklerna.
Blyhysteri.
Njurinflammation.
Blygikt.

Arbeten, som äro ägnade att förorsaka blyförgiftning bland arbetarna.

1. Utvinning och raffinering av bly.
2. Smältning och valsning av bly och dess legeringar samt förfärdigande av artiklar, sammansatta av bly och dess legeringar.
3. Gjutning av trycktyper av blylegeringar.
4. Tillverkning av s. k. tennvaror av blylegeringar.
5. Lödning med blylegeringar.
6. Betjänande av sättmaskiner, som arbeta med blylegeringar.
7. Förtening med blylegeringar.
8. Gjutning av leksaker av blylegeringar.
9. Tillverkning av flaskkapsyler av blylegeringar.
10. Yrkesmässigt bedrivet arbete med borttagande av lödning från gamla konservdosor.
11. Hanterande av trycktyper av blylegeringar.
12. Tillverkning av blysalter (blyvitt, mönja, blyglete, blykromat etc.).
13. Rivning av blyhaltiga färger.
14. All slags målning med blyhaltiga färger.
15. Tillverkning av blyackumulatorer.
16. Tillverkning av torkande oljor och fernissor, innehållande bly.
17. Tillverkning av ler- och fajansgods med blyglasyr.
18. Dekorering av porslin med tillhjälp av blyhaltiga ämnen.
19. Emaljering av metaller med blyhaltiga smältfärger.
20. Fernissning och lackering med blyhaltiga ämnen.
21. Färgning med blyhaltiga färger.
22. Polering av glas med kittpulver (innehållande tenn och bly).

(b) Kvicksilverförgiftning på grund av arbete (sjukdomar, orsakade av kvicksilver och dess föreningar).

Sjukdomar orsakade av kvicksilverförgiftning.	Arbeten, ägnade att förorsaka kvicksilverförgiftning hos arbetare.
Stomatitis på grund av kvicksilverförgiftning.	1. Destillation av kvicksilver.
Darrning på grund av kvicksilverförgiftning.	2. Tillverkning av glödlampor och rör för röntgenstrålar med tillhjälp av kvicksilverpumpar.
Näringsrubbningar på grund av kvicksilverförgiftning.	3. Tillverkning av kvicksilvertermometrar, -barometrar och -manometrar.
Kakexi på grund av kvicksilverförgiftning.	4. Förgyllning, försilvring och förtening med kvicksilver.
Förlamning på grund av kvicksilverförgiftning.	5. Tillverkning av kvicksilversalter (kväve, klor- och cyanföreningar).
	6. Betning av hudar med surt kvicksilvernitrat.
	7. Behandling av skinn och pälsverk med kvicksilversalter.
	8. Bronsering och damaskering medelst kvicksilversalter.
	9. Uppstoppning av djur medelst kvicksilversalter.
	10. Tillverkning av tändhattar av knallkviksilver.

Förteckningen kan efter hörande av »Commission supérieure des maladies professionnelles» på lagstiftningsväg utvidgas och revideras. Kommissionen har även till uppgift att avgiva utlåtande över alla medicinska och tekniska frågor, som föreläggas densamma av arbetsministern. Kommissionen består, förutom av fast anställda ämbetsmän, av ett antal läkare och tekniker. Den kan i särskilda fall tillkalla två arbetsgivare och två arbetare från den yrkesgren, som är under diskussion.

Förteckningen, som avser blott bly och kvicksilver anger — till skillnad från andra länders förteckningar — icke helt allmänt sjukdomar genom bly och kvicksilver utan upptager vissa bestämda, av dessa gifter framkallade sjukdomsformer.

Arbetare, som vill göra gällande ersättningsanspråk, skall inom 15 dagar efter arbetets avbrytande anmäla sjukdomen till vederbörande borgmästare. Denne upprättar ett protokoll häröver och lämnar arbetaren ett erkännande av det mottagna meddelandet. Borgmästaren sänder en kopia av protokollet till arbetsgivaren och till fabriksinspektören. Sökanden har att genom läkarintyg styrka skadans art och dess sannolika följder. Vidare måste han bevisa, att han under minst ett år haft regelbunden sysselsättning, som kan komma ifråga såsom orsak till sjukdomen. Den i artikel 18 av den franska olycksfallsförsäkringslagen stipulerade preskriptionstiden av ett år för anhängiggörande av talan om ersättning börjar, då fråga är om yrkessjukdom, att löpa från den dag ovannämnda anmälan av arbetaren sker.

Även arbetsgivaren kan, om han anser det lämpligt, låta undersöka den sjuke, och tillsynsmyndigheten över industrien kan vidtaga erforderliga åtgärder och konstatera, om vållande ligger arbetsgivaren till last.

Den arbetsgivare, hos vilken arbetaren vid insjuknandet var anställd, har att utgiva hela ersättningen. I fall av befogethet kan han emellertid föra regresstalan mot arbetarens föregående arbetsgivare i samma bransch. Om en arbetare lämnar ett företag, å vilket lagen är tillämplig, så är arbetsgi-

varen vid företaget ansvarig för yrkessjukdomar, som framträda inom loppet av ett år. Omfattningen av hans ersättningsskyldighet står emellertid i omvänd proportion till den tid, som förflutit mellan dagen för arbetsanställningens upphörande och tiden för insjuknandet.

Det är därför nödvändigt att fastslå, i vilka ohälsosamma företag arbetaren varit anställd under året närmast före sjukdomsutbrottet. För den händelse brottslig vårdslöshet av en arbetsgivare medfört yrkessjukdomens uppkomst, kan denne arbetsgivares ersättningsskyldighet procentuellt ökas.

Arbetsgivare, som i föreskriven ordning förklarar, att ämnen, som kunna föranleda sjukdomar, medförande rätt till ersättning, icke längre komma till användning i hans företag, befrias från ersättningsskyldighet. Han är emellertid ansvarig under den tidrymd, som gäller speciellt för hans företag, för förgiftning, som möjligen drabbar arbetare, som voro anställda hos honom före förklaringens avgivande. Arbetsgivare, som veterligen avgiver en falsk förklaring, straffas med böter från 100 till 5,000 francs och fängelse från tre dagar till en månad.

Arbetsgivarna kunna stå självrisk eller träffa försäkringsavtal med försäkringsanstalt eller med garantisyndikat, som står under offentlig uppsikt. Risken för svårare påföljder kan även täckas genom försäkring i den nationella olycksfallsförsäkringskassan.

Läkarintyg utställas av vanliga praktiserande läkare. För profylaktiska åtgärder och för förberedande av eventuella lagändringar är anmälningsskyldighet för läkare och tjänstemän hos hälsovårdsmyndighet föreskriven beträffande yrkessjukdomar. Anmälan sker till arbetsministeriet genom vederbörande hälsovårdsmyndighet å kortbrev, som kostnadsfritt ställes till förfogande och som befordras portofritt. Anmälningsskyldigheten avser även ett fåtal sjukdomar, som ej medföra rätt till ersättning. Straffpåföljd är icke stadgad för underlåten anmälan.

Norge.

Den för industriarbetare m. fl. gällande lagstiftningen rörande ersättning för olycksfall innehåller icke någon bestämmelse angående rätt till ersättning för yrkessjukdomar. Däremot finnas vissa hithörande bestämmelser i lagstiftningen rörande sjömän, enligt vilka ersättning utgår med anledning av vissa sjömanssjukdomar.

Enligt vad från norska Riksförsäkringsanstalten inhämtats har emellertid frågan om ersättning för yrkessjukdomar varit under utredning inom anstalten, som föreslagit, att i § 1 i »Lov om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v.» skulle införas ett stadgande, att vissa yrkessjukdomar, i enlighet med av Konungen utfärdade närmare bestämmelser, skulle likställas med olycksfall. Riksforsikringsanstalten anslöt sig för sin del till den lista över sjukdomar m. m., som finnes intagen i Genèvekonventionen.

Proposition i ämnet torde komma att avlåtas innevarande år.

Schweiz.

Schweiz är det land, som först genom lag reglerade ersättningen på grund av yrkessjukdomar. För närvarande gälla: förbundsagen den 13 juni 1911 angående sjuk- och olycksfallsförsäkring, förbundsagen den 18 juni 1915 angående komplettering av nyssnämnda lag, förbundsrådets förordning I den 25 mars 1916 rörande olycksfallsförsäkring samt förordning I bis den 20 augusti 1920 beträffande partiell ändring av nyssnämnda förordning med ett tillägg av den 8 november 1927.

Enligt artikel 68 i ovannämnda lag den 13 juni 1911 upprättar förbundsrådet en förteckning över de ämnen, vilkas tillverkning eller användning

försakar bestämda, farliga sjukdomar. Med ett olycksfall i arbete likställes i lagens mening en sjukdom, om insjuknandet skett inom ett försäkringspliktigt företag uteslutande eller till övervägande del genom inverkan av ett i nämnda förteckning upptaget ämne. Kostnaderna för bestridande av ersättningarna på grund av yrkessjukdom åvila arbetsgivarna, vilka hava att erlägga föreskrivna försäkringsavgifter.

Förbundsagen den 18 juni 1915 kompletterar artikel 60 i 1911 års lag, i det att förbundsrådet befullmäktigats att göra försäkringen obligatorisk för företag, som framställa, använda eller lagra explosiva eller hälsofarliga ämnen i större mängder.

Följande ämnen betecknas i ovannämnda förordning I bis den 20 augusti 1920 såsom sådana, vilkas tillverkning eller användning försakar bestämda farliga sjukdomar:

Acetaldehyd.	Fosgen (koloxidklorid).
Acetylen (teknisk).	Hydrozylamin (fenyllhydroxylamin).
Acetylentetraklorid (tetalin).	Jod.
Acridin.	Jodetyl (etyljodid).
Alkalier: 1. Kalilut.	Jodmetyl (metyljodid).
2. Natronlut.	Kalciumkarbid.
3. Pottaska.	Karbolsyra (fenol).
4. Soda (kaustik).	Kinin, kininpreparater och -derivater.
Alkaloider.	Klor.
Benzoylklorid och -bromid.	Kloretyl (etylchlorid).
Ammoniak.	Klormyrsyreester.
Anilin och dess homologer.	Klorkalk.
Arsenik och dess föreningar.	Klormetyl (metylchlorid).
Bensidin.	Kloroform.
Bensin (petroleum bensin).	Klorsyrat kali (kaliumklorat).
Bensol.	Klorsyrat natron (natriumklorat).
Bensols nitro- och klorerade nitro-	Klorsvavel.
föreningar jämte homologer.	Koloxid.
Bly, dess föreningar och legeringar.	Kolsvavla.
Brom.	Koltetraklorid.
Brometyl (etyl bromid).	Kromföreningar.
Brommetyl (metyl bromid).	Kräkvinsten.
Brunsten.	Kviksilver och dess föreningar.
Cyan och dess föreningar.	Myrsyra (koncentrerad).
Cyanamid och kalciumcyanamid.	Nitranilin.
Diaminer.	Nitriter.
Dianisidin.	Nitroglycerin.
Dimetylsulfat.	Nitrosodietylanilin.
Dinitrofenol.	Nitrosodimetylanilin.
Etskalk (kalkoxidhydrat).	Nitrosokresol.
Fenylhydrasin.	Nitrosifenol.
Fluorsföreningar: 1. Fluorsilicium.	Nitrösa gaser.
2. Fluorväte.	Paratuluolsulfosyremetyleter.
3. Kiselfluorväte-	Persulfater.
syra.	Pikrinsyra (trinitrofenol).
4. Koltetrafluorid.	Salpetersyra.
Formaldehyd.	Saltsyra.
Fosfor (gul).	Svavelnatrium.
Fosforklorid.	Svavelsyra.
Fosforväte.	Svavelsyreanhydrid.

Svavelsyrighet.	Toluidin.
Svavelväte.	Toluolsulfoklorid.
Tennklorid.	Trikloretylen.
Terpentinolja och terpentinsurrogat.	Ättiksyra (koncentrerad).
Tjära, dess ångor och destillationsprodukter.	Ättiksyreanhydrid.

För att bringa den schweiziska lagstiftningen i överensstämmelse med 1925 års Genèvekonvention har genom en förordning I quater den 8 november 1927 förteckningen utökats med kvicksilveramalgamer samt mjältbrandssmitta. I samband härmed har i förteckningen även införts radium och radiumföreningar.

Två principer kunna utläsas ur lagen: i förteckningen få blott upptagas 1) ämnen, som framställas eller användas i försäkringspliktiga företag 2) ämnen, som framkalla svåra sjukdomar.

Därav följer, att vissa yrkessjukdomar icke äro försäkrade, emedan de icke framkallas av något särskilt ämne; detsamma gäller med avseende å vissa infektionssjukdomar. Om dessa senare emellertid äro resultat av en akut infektion med olycksfallskaraktär och om det bevisas, att sjukdomarna framkallats av råämnena, som användes i arbetet, behandlas de såsom olycksfall. Förteckningen skiljer icke — såsom t. ex. den tyska lagstiftningen — mellan akuta och kroniska yrkesförgiftningar.

Genom beslut den 16 oktober 1918 har olycksfallsförsäkringsanstaltens förvaltningsråd emellertid befullmäktigat direktionen att försöksvis överskrida de i lagen angivna gränserna för vad som skall anses såsom yrkesjukdom. Villkor härför är, att insjuknandet föranletts av vissa ämnen, för vilkas påverkan den försäkrade varit utsatt i arbetet. Därjämte måste med visshet kunna konstateras, att skadan icke tilläventyrs allenast är en yttring av vanlig sjukdom. Med yrkessjukdomar i denna vidare bemärkelse avses i synnerhet eksem, hudrispor och hudsprickor samt bindhinneinflammationer, framkallade genom kalk, cement, kalciumkarbid samt dålig olja. Direktionen har vidare befullmäktigats att försöksvis utgiva ersättning åt arbetare, som bliva arbetsoförmögna på grund av skada, som uppkommit genom arbetet utan inverkan av skadliga ämnen, när skadorna med bestämdhet kunna härledas ur arbetet. Då skadorna kunna vara en följd eller yttring av en sjukdom eller då de icke skulle hava uppstått utan medverkan av en dylik sjukdom, får ersättning ej utgivas. Till skador av nyssnämnda slag höra särskilt krepiterande senskideinflammationer, till följd av upprepade och ansträngande rörelser, hudvalkar, hudsprickor på grund av köld, som arbetaren varit utsatt för under sitt arbete, samt hudrispor till följd av upprepade gnidning.

I och med upptagandet i ovannämnda förteckning av ett ämne är dess egenskap att framkalla bestämda farliga sjukdomar erkänd och varje av detta ämne föranledd sjukdom, oavsett om densamma är farlig eller ej, jämställd med ett olycksfall. Olycksfallsförsäkringsanstalten har fullkomlig frihet att själv bestämma rörande de frågor, som sammanhånga med utfärdandet av läkarutlåtande för konstaterande av olycksfall eller yrkessjukdom. Anstalten har upprättat ett formulär för anmälan om olycksfall, vilket användes även vid yrkessjukdomar. Om läkaren konstaterar eller misstänker, att yrkesjukdom föreligger, införskaffar han från arbetsgivaren ett formulär och besvarar de olika frågor, som finnas i den för läkaren avsedda delen av detsamma för att informera olycksfallsförsäkringsanstalten om sjukdomens verkliga beskaffenhet. I de flesta fall äro dessa upplysningar tillräckliga, men

om ytterligare utredning erfordras, översänder anstalten ett särskilt frågeformulär till läkaren.

Bevisbördan, d. v. s. styrkandet att yrkessjukdom föreligger, åvilar principiellt den försäkrade. Lagen stadgar emellertid (art. 71), att anstalten, så snart den erhåller kännedom om ett olycksfall (yrkessjukdom), har att klarlägga olycksfallets orsaker, förlopp och följder; detta fritager dock icke den försäkrade från bevisbördan. Om anstaltens undersökning gör det tvivelaktigt, huruvida yrkessjukdom föreligger, kan den skadade vägras ersättning, intill dess visats, att hans anspråk äro lagligt grundade. Vid yrkessjukdomar har den försäkrade, sedan han förebragt ett medicinskt utlåtande såsom bevis, att han lider av sådan sjukdom, principiellt att visa, att han i sitt arbete kommit i beröring med ämnen, som framkalla ifrågavarande sjukdom, och att han ådragit sig densamma i detta arbete. I praktiken anställer emellertid olycksfallsförsäkringsanstalten själv de nödvändiga undersökningarna, ty den försäkrade äger sällan kännedom om den kemiska sammansättningen av de ämnen, som användas, och vet ej heller, hur sjukdomen ådragits. Leder undersökningen till det resultat, att sjukdomen icke förvärvats i ett försäkringspliktigt företag, eller om starka tvivel råda härom, är det den försäkrades sak att bevisa, att de villkor äro uppfyllda, som enligt lagen fordras för ersättnings utgående.

Med avseende å yrkessjukdomarna tillämpar anstalten en mycket liberal praxis. Den fordrar ingen klar bevisning, att en sjukdom, som konstaterats vara framkallad av visst i förteckningen upptaget ämne, »uteslutande» eller »till övervägande del» ådragits genom arbete i vederbörande företag. Vidare giver den ersättning för sjukdomar, som förorsakas av ämnen, som ej stå i förteckningen.

Denna anstaltens liberalitet har möjliggjorts genom att nyssberörda ersättningar i viss omfattning reducerats, vilket skett i anslutning till artikel 91 i lagen. Olycksfallsförsäkringsanstaltens liberala praxis har givetvis i hög grad förenklat formaliteterna med avseende å bevisningen rörande yrkessjukdomar, så att likställigheten med olycksfallen icke vållar några särskilda svårigheter. Undantag förekomma, men dessa äro relativt varken oftare förekommande eller svårare att lösa än när det gäller olycksfallen. De genom tuberkulos, ledgångsreumatism, lues, osteomyelitis o. s. v. komplicerade fallen sysselsätta anstalten mycket mer än yrkessjukdomarna.¹⁾

Socialistiska Rådsrepublikernas Union.

Ersättning utgives vid yrkessjukdomar enligt en förordning av arbetskommissariatet den 19 februari 1925, med giltighet från och med den 1 januari 1925. De sjukdomar, som medföra rätt till ersättning, sammanfattas i följande förteckning:

¹⁾ Enligt uppgift av olycksfallsförsäkringsanstalten till Internationella arbetsbyrån.

Sjukdomens beteckning	Beteckning å de industrier, yrken och förfaranden, som förorsaka yrkessjukdomar	Minimitid för arbete inom en industri, som erfordras för att sjukdom skall anses ss. yrkessjukdom	Maximitid, som är tillåten mellan upphörande av arbete och inträddandet av sjukdom eller död för att sjukdomen skall anses vara yrkessjukdom
<p>Blymyalgi. Blyförlamning (förlamning av sträckmusklerna). Blyencephalopati. Blykakexi. Blynephritis.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utvinning av bly och zink ur malmer. 2. Smältning, gjutning och valsning av bly. 3. Tillverkning av blyvitt, mönja, blyglete, blykromat, blysocker och andra blyföreningar. 4. Rivning av blyfärger. 5. All målning, vid vilken blyfärger användas. 6. Användning av blyföreningar i keramik. 7. Tryckeriföretag (tryckare, sätare, stereotypörer, arbetare, sys-selsatta med gjutning av typer och tryckning av noter). 8. Överdragning av metaller med bly, doppning i ett blybad. 9. Lödning och galvanisering med blylegeringar. 10. Tillverkning av blyackumulato-rer. 11. Tillverkning av nitriter. 12. Tillverkning av filar på blyunder-lag. 13. Tillverkning av hagel. 14. Tillverkning av blyrör. 15. Tillverkning av musikinstrument. 16. Tillverkning av tennutensilier och behållare av blylegeringar. 17. Tillverkning av leksaker av bly-legeringar. 	<p>En månad.</p>	<p>Ett år.</p>
<p>Kvicksilver-darrning. Kvicksilverkakexi. Kvicksilverförlam-ningar. Kvicksilverpsyko-ser.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utvinning av kvicksilver ur malm (hyttor). 2. Hattfabriker. 3. Tillverkning av termometrar, ba-rometrar och andra fysikaliska apparater. 4. Tillverkning av kvicksilverhaltiga kemiska preparat. 5. Tillverkning av elektriska lampor och röntgenrör (användning av kvicksilverpumpar). 6. Tillverkning av knallkvicksilver och patronhylsor. 7. Brännförgyllning. 8. Tillredning av amalgam (för tandplombering). 9. Läkarpersonal ständigt sysselsatt med ingnidning av kvicksilver-preparat. 	<p>En månad.</p>	<p>Ett år.</p>
<p>Fosfornekros.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utvinning av fosfor. 2. Tillverkning av tändstickor. 	<p>Ett år.</p>	<p>—</p>
<p>Kasunsjukdom.</p>	<p>Kasun- och dykararbeten.</p>	<p>—</p>	<p>—</p>

Sjukdomens beteckning	Beteckning å de industrier, yrken och förfaranden, som försaka yrkessjukdomar	Minimitid för arbete inom en industri, som erfordras för att sjukdom skall anses ss. yrkessjukdom	Maximitid, som är tillåten mellan upphörande av arbete och inträddet av sjukdom eller död för att sjukdomen skall anses vara yrkessjukdom
Ögonlockskramp.	Gruvarbete.	6 månader.	I omedelbart samband med arbetet.
Allvarlig blodbrist, framkallad av ankylostomiasis.	Gruvarbete.	—	—
Kronisk inflammation av synovialkapseln och den subkutana cellvävnaden i knä, armbåge och handled, inflammation av sen-skidorna.	Ej yrkesbildade arbetare, murare, taktäckare, gipsarbetare och andra yrken, i vilka arbetaren utsättes för stegrad tryck å ledkapslarna och senskidorna.	Ett år.	I omedelbart samband med arbetet.
Dövhet.	Vävarer, nitare, nithjälpare och nothållare vid nitning av pannor och cisterner, arbetare i valsverk och arbetare, som tillverka spik och liar, radiotelegrafister.	Tre år.	I omedelbart sammanhang med arbetet.
Grå starr.	Glasblåsare, gjuteriarbetare, arbetare, sysselsatta med smältning av metall, svetsare, arbetare sysselsatta med smält metall och sysselsatta vid masugnar, arbetare, som prova elektriska kvartskviksilver- och acetylenlampor.	Fem år.	—
Näthinneinflammation.	Samma lista som näst föregående.	Sju år.	I omedelbart sammanhang med arbetet.
Yrkesspasmer och -kramp i extremiteterna.	Kontorister, telegrafister, konst- och notgravörer, retuschörer, tuscharbetare, kopister, stenografer, sömmerskor, brodöser, spetsknyppleskor, cigarrettrullerskor, fleurister, stenotypister, musiker (pianister och violinister), metallsvavare, trä- och metallskärare, omläggare och sorterare av papper (i pappersfabriker), urmakare, balettdansörer och -dansöser.	Fjorton dagar.	I omedelbart sammanhang med arbetet.
Svåra hudsjukdomar (obotlig dermatitis, tumörer, elakartade bölder och atrofi).	Personal i röntgenlaboratorier och radio-terapeutiska institut.	—	—

Storbritannien.

Enligt »Workmen's Compensation Act» av den 22 december 1925 äro vissa yrkessjukdomar, som äro uppförda i en vid lagen fogad förteckning, jämställda med olycksfall och medföra samma rätt till ersättning som dessa. Ifrågavarande förteckning kan ändras å administrativ väg genom förordning av Secretary of State.

Den brittiska förteckningen har följande utseende:

Sjukdomens eller skadans beteckning.	Arbetenas beteckning.
1. Mjältbrand.	Hanterande av ull, tagel, borst, hudar och skinn.
2. Kvicksilverförgiftning och dess följsjukdomar.	Hanterande av kvicksilver, kvicksilverpreparat och -föreningar.
3. Fosforförgiftning och dess följsjukdomar.	Hanterande av fosfor, fosforpreparat och -föreningar.
4. Arsenikförgiftning och dess följsjukdomar.	Hanterande av arsenik-, arsenikpreparat och -föreningar.
5. Blyförgiftning eller dess följsjukdomar.	Hanterande av bly-, blypreparat och -föreningar.
6. (a) Förgiftning genom bensol och dess homologer eller dess följsjukdomar.	Hanterande av bensol eller någon av dess homologer eller något arbete, för tillverkning av dessa ämnen eller varunder de användas.
(b) Förgiftning genom bensols nitro- och amidoderivat och dess homologer (trinitrotoluol, anilin och andra) eller dess följsjukdomar.	Hanterande av något av bensols nitro- eller amidoderivat eller av någon av dess homologer; arbeten för tillverkning av något av dessa ämnen eller under vilka något av dem användes.
7. Förgiftning genom dinitrofenol eller dess följsjukdomar.	Hanterande av dinitrofenol eller arbete för tillverkning därav eller under användning av detsamma.
8. Förgiftning genom nitrosa gaser eller dess följsjukdomar.	Varje arbete, vid vilket nitrosa gaser utvecklas.
9. Förgiftning genom fernissa (»dope poisoning») — d. v. s. förgiftning genom något ämne, använt såsom eller i förening med ett lösningsmedel för cellulosaaacetat, eller följsjukdomar av denna förgiftning.	Varje arbete för byggande av luftfartyg.
10. Förgiftning genom tetrakloretan eller dess följsjukdomar.	Yrkesarbete, som medför användning av tetrakloretan eller där sådan tillverkas.
11. Förgiftning genom kolsvavla eller dess följsjukdomar.	Varje arbete, som medför användning av kolsvavla eller preparat innehållande kolsvavla eller föreningar därav.
12. Förgiftning genom nickelkarbonyl eller dess följsjukdomar.	Varje arbete, under vilket nickelkarbonylgas utvecklas.
13. Förgiftning genom Gonioma Kamassi (afrikansk buxbom) eller dess följsjukdomar.	Varje arbete för tillverkning av artiklar av Gonioma Kamassi.

Sjukdomens eller skadans beteckning.	Arbetenas beteckning.
14. Manganförgiftning.	Hanterande av mangan eller manganhaltiga ämnen.
15. (a) Dermatitis, försakad av damm eller vätskor. (b) Sårnad å hud, försakad av damm eller vätskor. (c) Sårnad på näsans eller mun- nens slemhinnor, försakad av damm.	Hanterande av tjära, beck, bitumen, mineralolja eller paraffin, eller någon förening, produkt eller någon botten- fällning av något av dessa ämnen.
16. Hudkräfta eller sårnad å huden, försakad av tjära, beck, bitumen, mineralolja eller paraffin, eller någon förening, produkt eller bottenfällning av något av dessa ämnen. (b) Sår å ögats hornhinna, för- sakat av tjära, beck, bitumen, mi- neralolja eller paraffin, eller någon förening, produkt, eller botten- fällning av något av dessa ämnen.	Hanterande av tjära, beck, bitumen, mineralolja eller paraffin, eller någon förening, produkt eller någon botten- fällning av något av dessa ämnen.
17. Sår, försakad av krom eller dess följsjukdomar.	Varje arbete, som medför hanterande av kromsyra eller ammoniumbikro- mat, pottaska, soda eller preparat av dessa ämnen.
18. Pungkräfta (skorstensfejarkräfta).	Skorstensfejning.
19. Sjukdom av komprimerad luft och dess följsjukdomar.	Varje arbete, utfört i komprimerad luft.
20. Grå starr hos glasarbetare.	Sådant arbete med tillverkning av glas, i vilket arbetaren utsättes för glöd- hetta från smält glas.
21. Grå starr, orsakad av utsättning för strålar från smält eller glöd- dande metall.	Arbete, som normalt medför sådan utsättning i järn- och ståltillverk- ning.
22. Mask sjukdom (ankylostomiasis).	Gruvarbete.
23. Den sjukdom, som är känd under namnet gruvarbetarnystagmus, vare sig den visar sig hos gruv- arbetare eller hos andra och vare sig symptomen med oscillering hos ögongloberna föreligger eller ej.	Gruvarbete.
24. Subkutan cellvävnadsinflammation i handen (»beat hand»).	Gruvarbete.
25. Subkutan cellvävnadsinflammation eller akut bursitis över patella (gruvarbetarens »beat knee»).	Gruvarbete.
26. Subkutan cellvävnadsinflammation eller akut bursitis å armbågen (gruvarbetarens »beat elbow»).	Gruvarbete.
27. Inflammation av synovialhinnan och senskidan i handledstrakten.	Gruvarbete.
28. Rots.	Vård av varje slags hästdjur, som lider av rots; handhavande av dy- likt djurs döda kropp.

Sjukdomens eller skadans beteckning.	Arbetenas beteckning.
29. Telegrafistkramp.	Användning av telegrafiska apparater.
30. Skrivkramp.	
31. Spinnkramp, orsakad av spinnande av bomulls- eller ylle- (inklusive kamulls-)garn.	
32. Inflammation, sårnad och elakartade skador å huden och å de subcutana vävnaderna, orsakade genom utsättning för röntgenstrålar eller radioaktiva ämnen.	

Varje i förteckningen upptagen sjukdom, som har döden eller förlust eller nedsättning av arbetsförmågan under mer än tre dagar till följd, medför rätt till ersättning, om sjukdomen är att tillskriva arten av något arbete, varmed arbetaren varit sysselsatt, under de närmaste tolv månaderna före sjukdomens framträdande eller dödens inträde. Lagen är icke tillämplig, om arbetaren vid arbetsanställningens början skriftligen mot bättre vetande uppgivit, att han tidigare icke lidit av ifrågavarande sjukdom.

Praktiserande läkare äro skyldiga att vid bötesansvar till fabriksöverinspektören, inrikesministeriet, anmäla vissa yrkessjukdomar, bl. a. förgiftning på grund av bly, fosfor, arsenik samt kvicksilver ävensom mjältbrand. Viss ersättning utgår för varje anmälan.

Dagen, från vilken arbetsförmågan skall räknas, skall i regel vara den, som av den intygsgivande läkaren angives, eller om han ej är i stånd att lämna intyg därom, den dag, då intyget utfärdats eller den dag, då arbetet avbrutits; vid dödsfall gäller dagen för dödens inträde såsom början till arbetsförmåga, ifall denna icke annorledes bestämts.

De industrigrupper och arbetsprocedurer, som angivas i förteckningens andra spalt, äro sådana, som alldeles särskilt äro kända för att giva upphov till de i motsvarande avsnitt av den första spalten uppräknade sjukdomarna. Förteckningen omfattar såväl akuta som kroniska sjukdomsfall.

Med avseende å bevisfrågan presumeras, att yrkessjukdom föreligger, om arbetaren enligt läkarens intyg ådragit sig en i förteckningen upptagen sjukdom, vilken medför arbetsförmåga, och om han vid dennas början eller omedelbart före densamma använts i sådant arbete, som i förteckningen angives såsom förorsakande sjukdomen. Denna presumption kan undanrödjas allenast genom av arbetsgivaren förebragt motbevisning. Om däremot en arbetare ådrager sig en i förteckningen upptagen sjukdom, men icke varit anställd i sådant yrke, som omförmåles i förteckningen, måste han liksom vid olycksfall bevisa, att sjukdomen utbrutit under loppet av och i anledning av arbetet.

Ersättningsanspråk kan framställas av arbetaren eller hans efterlevande:

a) vid partiell eller total arbetsförmåga i följande fall:

1. Då ett utlåtande av kretsläkaren (»District certifying surgeon») företes, i vilket fastslås, att arbetaren är insjuknad och oförmögen att förtjäna full lön inom sitt yrke; eller

2. Då arbetaren i anledning av insjuknande i en yrkessjukdom utestänges från sitt arbete på grund av bestämmelserna i »Factory inspection laws» och på grund av intyg av »Certifying surgeon» eller legitimerad fabriksläkare;

3. Då överenskommelse träffas med arbetsgivare, som godkänner ersättningsanspråket utan läkarintyg.

b) vid dödsfall, när detta kan härledas från en av de i förteckningen upptagna sjukdomarna och är föranlett av arten hos det arbete, som arbetaren utfört under någon tid av de tolv månader, som närmast förega arbetsförmågas inträde eller avbrytande av arbetet.

Om arbetsgivaren eller arbetaren vill överklaga utlåtande från vederbörande läkare, kan han anföra besvär hos en medicinsk skiljedomare, vars utslag ej får överklagas.

Med avseende å vissa sjukdomar, t. ex. på grund av damm eller vätskor uppkommen dermatitis, uppvisar spalt 2 ingen motsvarande industri eller arbetsprocedur. Kommittén, som hade att behandla utvidgningen av den ursprungliga förteckningen, var av den mening, att dessa sjukdomar icke vore så karakteristiska, att man borde befria arbetaren från plikten att bevisa åkommans härrörande ur arbetet. I vissa fall gälla särskilda, inskränkande bestämmelser rörande nu angivna sjukdomar.

För grå starr, skrivkramp och spinnkramp gälla vissa inskränkningar i ersättningsrätten. Grå starr hos glasarbetare medför rätt till ersättning blott för en tid av högst 6 månader och blott under 4 månader, om arbetaren icke underkastar sig operation. Samma bestämmelser gälla för starr, som framkallas av glödande eller smält metall.

Kostnaderna för bestridande av ersättningarna åvila arbetsgivarna direkt. Arbetaren har att rikta sitt ersättningsanspråk mot den arbetsgivare hos vilken han under de tolv sista månaderna före arbetsförmågan eller avbrottet i arbetet senast användes i det arbete, som föranlett insjuknandet. Vid sjukdom, som utvecklar sig långsamt och som förvärvats så småningom hos flera arbetsgivare, måste alla, som använt arbetaren under de tolv månaderna, bidra till ersättningen; de olika arbetsgivarnas bidrag fastställas antingen genom skiljedom eller genom överenskommelse mellan arbetsgivarna.

Härav följer, att arbetaren (eller hans rättsinnehavare) måste lämna den ersättningsskyldige arbetsgivaren så fullständiga uppgifter som möjligt rörande namn och adresser å de arbetsgivare, hos vilka han under de sista tolv månaderna haft anställning.

Lungtuberkulosen är i Storbritannien upptagen bland de för bestämda industrier specifika yrkessjukdomarna. En särskild lagstiftning reglerar ersättningen för denna sjukdom, som befanns icke kunna införas i den allmänna olycksfallsförsäkringslagen enär det rörde sig om en långsam process och andra speciella företeelser.

Ersättningsrätten vid lungtuberkulos gäller endast arbetare vid företag, där ämnen användas, som innehålla viss minimimängd silicium. Stränga bestämmelser hava fixerats rörande läkarundersökning före anställningen och sedermera periodvis.

I de *brittiska dominions* likställas en rad yrkessjukdomar med olycksfall och den metod, som kommit till användning, är ungefär densamma som i Storbritannien.

Tyskland.

Jämlikt § 547 i riks-försäkringsordningen, som befullmäktigar riksregeringen att utsträcka rätten till ersättning för olycksfall i arbete att omfatta bestämda yrkessjukdomar, har den 12 maj 1925 utfärdats en förordning, som utvidgar olycksfallsförsäkringslagens tillämplighetsområde att omfatta även vissa yrkessjukdomar. De under förordningen fallande sjukdomarna uppräknas i en förteckning, som är intagen i bilaga till förordningen. Endast

de i förteckningen upptagna företagen falla under försäkringen, och detta endast för såvitt industriolycksfallsförsäkringen gäller för dessa företag. Ersättning tillerkännes, när sjukdomen förorsakats genom yrkesmässig sysselsättning i ett företag, som omfattas av försäkringen. Ersättningen är densamma som vid olycksfall, dock att i vissa fall s. k. övergångsersättning utgår (se nedan).

Förteckningen har följande lydelse:

I	II	III
Löpande nr	Yrkessjukdom	Företag, vilka äro underkastade försäkring mot de i kolumn II angivna sjukdomarna.
1	Sjukdomar genom bly eller dess föreningar.	Till löpande nr 1—7. Företag, i vilka försäkrade regelmässigt äro utsatta för inverkan av de i kolumn II angivna ämnena.
2	Sjukdomar genom fosfor.	
3	Sjukdomar genom kvicksilver eller dess föreningar.	
4	Sjukdomar genom arsenik eller dess föreningar.	
5	Sjukdomar genom bensol eller dess homologer.	
6	Sjukdomar genom nitro- och amidoföreningar i den aromatiska serien.	
7	Sjukdomar genom kolsvavla.	
8	Insjuknande i hudkräfta genom inverkan av sot, paraffin, tjära, antracén, beck och med dem besläktade ämnen.	
9	Grå starr hos glasarbetare.	Företag i gruvbranschen. Malmgruvföretag i området Schneeberg (fritaten Sachsen).
10	Sjukdomar genom röntgenstrålar och annan strålände energi.	
11	Masksjukdom hos gruvarbetare.	
12	Schneeberger-lungsjukdomen. (Pneumonocomiosis).	

Med avseende å tidpunkten för sjukdomens början gälla samma bestämmelser som för sjukförsäkringen. Enligt denna börjar sjukdomen antingen då läkarbehandling eller läkemedel först objektivt visa sig erforderliga eller då arbetsförmåga inträder. Om risk föreligger, att yrkessjukdom skall uppkomma, recidivera eller försämras, därest arbetaren fortsätter att arbeta i ett yrke, beträffande vilket försäkring för sjukdomen gäller, kan försäkringsbäraren tilldelas en övergångsersättning, utgörande intill hälften av full ersättning, så länge arbetaren avhåller sig från dylikt arbete.

Försäkringsämbetet låter på vederbörande försäkringsinrättnings bekostnad undersöka varje sjuk av en därför lämplig läkare. Läkare, som behandlar en arbetare för här avsedd yrkessjukdom, har att ofördröjligen underrätta försäkringsämbetet om sjukdomsfallet. Riksförsäkringsämbetet fastställer formulär härför. Läkarens anmälningsplikt omfattar icke akuta förgiftningar, emedan dessa såsom varande olycksfall icke falla under förordningen den 12 maj 1925.

Försäkringsämbetet kan ådöma en läkare böter, om anmälan icke göres i rätt tid. Ersättning till läkaren för anmälan bestrides av försäkringsbäraren.

Riksarbetsministern fastställer riktlinjer rörande de sjukdomar, som skola falla under begreppet industriell yrkessjukdom. Härigenom har man sökt tillgodose de synpunkter, som föranlett, att i den franska förteckningen angivits vissa kliniskt bestämda sjukdomsbilder.

Österrike.

Enligt lag den 1 april 1927 angående arbetares sjuk-, olycksfalls- och invalidförsäkring likställas bestämda genom yrkesarbete förorsakade sjukdomar med olycksfall i arbete. Vilka yrkessjukdomar, som skola likställas med olycksfallen i arbete, bestämmes genom särskild förordning. Den första förordningen i ämnet skall träda i kraft samtidigt med själva lagen. Tidpunkten härför är emellertid ej bestämd och beror på utvecklingen av de ekonomiska förhållandena i Österrike.

Beträffande läkare och sjukvårdspersonal, respektive dessas anhöriga finnas emellertid bestämmelser angående ersättning för vissa yrkessjukdomar intagna i lagen den 14 april 1913 angående förebyggandet och bekämpandet av smittosamma sjukdomar.

Stockholm den 21 april 1928.

T. Östergren.

---

*Utdrag ur protokoll, hållet hos Kungl.
Socialstyrelsen den 21 april 1928.*

Närvarande: generaldirektören Huss
byråchefen Andersson
byråchefen Molin
tjf. byråchefen Stenholm
socialfullmäktige v. Sydow
socialfullmäktige Lindqvist.

Sedan av den internationella arbetsorganisationens konferens i Genève år 1925 beslutats dels ett förslag till konvention angående ersättning för yrkessjukdomar, dels en rekommendation i samma ämne samt riksdagens yttrande över dessa beslut inhämtats, hade Kungl. Maj:t genom beslut den 13 juli 1926 uppdragit åt socialstyrelsen, riks försäkringsanstalten och medicinalstyrelsen gemensamt att, med beaktande av vad konventionsförslaget och rekommendationen innehöller, verkställa utredning och avgiva förslag i frågan om ersättning för yrkessjukdomar.

Generaldirektören meddelade, att vid nämnda verks utredning av frågan hade från Socialstyrelsens sida deltagit generaldirektören själv, byråchefen Molin och, på ett tidigare stadium, framlidne byråchefen Fürst samt därefter tjänsteförrättande byråchefen Stenholm. Generaldirektören föredrog härefter närlagda på grundval av den verkställda utredningen inom riks försäkringsanstalten utarbetade förslag till gemensamt utlåtande, och förklarade sig samtliga de närvarande godkänna förslaget med undantag av socialfullmäktige v. Sydow, som hänvisade till följande särskilda yttrande:

Försäkring för olycksfall i arbete och försäkring för sjukdomsrisk tillhöra på grund av sin natur olika grenar av socialförsäkringen och bära därför handhavas av olika organ och bedömas efter skilda rättsregler. I nu framlagda förslag hemställas, att sådana sjukdomar, vilka föranletts därav, att lönearbetare under sin verksamhet måst hanskas med vissa giftiga eller skadliga ämnen, s. k. yrkessjukdomar, skola hänföras till den sociala olycksfallsförsäkringen i stället för till sjukförsäkringen. Detta anser jag för min del vara principiellt oriktigt. Socialförsäkringskommittén har också i sitt år 1919 avgivna förslag till obligatorisk sjukförsäkring hänfört ifrågavarande försäkringsgren till sjukförsäkringen. Oavsett den principiella sidan av saken skulle ett överflyttande av dessa försäkringar till olycksfallsförsäkringen helt visst medföra stora praktiska svårigheter. Jag kan för min del icke förstå, huru det skulle bli möjligt för de försäkringsinrättningar, som handhava den sociala olycksfallsförsäkringen, att med de statistiska uppgifter, som till äventyrs förefinnas i ärendet, på ett något så när rättvist sätt beräkna premier för den nya risk de sålunda skulle bli nödgade att ikläda sig. Även i övrigt befinner sig ärendet i ett mycket outrett skick. På grund härav nödgas jag för min del avstyrka bifall till det nu framlagda förslaget.

Ur protokollet:

Einar Hallström.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 1 mars 1929.

N ä r v a r a n d e :

justitieråden STENBERG,
APPELBERG,
TISELIUS,
regeringsrådet GÄRDE.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 1 februari 1929, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av tillförordnade byråchefen för lagärenden i socialdepartementet, hovrätts-assessorn Per Santesson.

Lagrådet fann förslaget föranleda följande erinringar.

1 §.

Vad med bestämmelserna i förevarande paragraf avses torde komma till tydligare uttryck, om åt densamma gives det innehåll, att den, som jämlikt 1916 års lag är försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbete, skall anses vara försäkrad jämväl för yrkessjukdom, som uteslutande eller till övervägande del framkallats på sätt i paragrafen angives, samt att beträffande försäkringen i vad den avser dylika yrkessjukdomar bestämmelserna i nämnda lag skola äga motsvarande tillämpning, dock med iakttagande av vad senare i den föreslagna lagen stadgas.

I fråga om ett nytt sista stycke i 1 § hänvisas till lagrådets yttrande vid 3 §.

3 §.

Grunden till den bestämmelse, som här föreslås, är, såsom i motiven anföres, svårigheten att fastställa, huruvida orsakssammanhang föreligger mellan en persons yrkesarbete och en hos honom framträdande sjukdom. Har sjukdomen icke yppats förr än så lång tid förflutit efter det vederbörandes anställning i det ifrågavarande arbetet upphörde, att detta icke skäligen kan antagas hava framkallat sjukdomen, skall ersättning i anledning av sjukdomen icke utgå. Härav torde följa, att den tidrymd, som i nämnda hänseende fastställles, bör från dagen

för sjukdomens yppande räknas tillbaka icke till den tid, då arbetaren upphörde att vara sysselsatt i farligt arbete över huvud, utan till den tid, då han upphörde med arbete, som innebär fara för den särskilda yrkessjukdom, varav han drabbats. Att så förfares, lär vara desto mera påkallat, om, såsom i förslaget skett, tidrymdens längd ej bestämmes lika för alla slag av farligt arbete. Det vore också föga rimligt, om t. ex. den, som efter att hava arbetat i ett yrke, där fara för blyförgiftning förefinnes, drabbas av sådan förgiftning först flera år efter det arbetet upphörde, skulle kunna framställa anspråk på ersättning enligt förevarande lag, emedan han dock inom ett år före sjukdomens yppande varit sysselsatt i ett yrke, där arbetarna kunna bli utsatta för mjältbrandssmitta. Den mening lagrådet sålunda gjort gällande har icke kommit till uttryck i förevarande stadgande, som därför synes böra något omformuleras.

I enahanda avseende borde måhända jämkningar vidtagas i 5 och 6 §§. Genom sådana ändringar skulle emellertid den fördel av enkelhet i tillämpningen, som de i dessa paragrafer upptagna bestämmelserna medföra, i viss mån gå förlorad. På grund härav och med hänsyn till att de ämnen, som där behandlas, äro av mindre materiell betydelse än den fråga 3 § reglerar, finner lagrådet nu nämnda bestämmelser kunna i berörda hänseende lämnas utan anmärkning.

Iakttages lagrådets vid förevarande paragraf gjorda hemställan, blir ej tillfälle att i densamma få utsagt vad i lagen förstås med »farligt arbete». I stället kan innebörden av denna term lämpligen angivas i ett sista stycke i 1 §.

4 §.

I denna paragraf stadgas allenast *befogenhet* för försäkringsinrättning att för den tid, varunder försäkrad arbetare till förebyggande av att yrkessjukdom uppstår, återuppstår eller förvärras avhåller sig från farligt arbete, tillerkänna honom ersättning, uppgående till högst hälften av hel sjukpenning. Det synes dock rimligt, att, såsom vissa arbetarorganisationer påyrkat, den arbetare, som på försäkringsinrättningens initiativ — vilket kan förutsättas vara tillkommet lika mycket i försäkringsinrättningens eget som i arbetarens intresse — för angivna ändamål avhåller sig från farligt arbete, erhåller viss *rätt* till ersättning från försäkringsinrättningen. Huruvida ersättning bör utgå ävensom frågan om ersättningens belopp inom det angivna maximum bör bedömas efter förhållandena i det särskilda fallet, främst den omständigheten, huruvida arbetaren bör kunna under ifrågavarande tid skaffa sig annan arbetsinkomst. Att en dylik anordning skulle medföra avsevärt missbruk från arbetarnas sida, behöver enligt lagrådets mening knappast befaras, då rätten till ersättning är beroende på en åtgärd av försäkringsinrättningen och ersättningsbeloppet, som bestämmes av försäkringsinrättningen, icke kan uppgå till mera än hälften av hel sjukpenning. Stadgas rätt till dylik ersättning, bör möjlighet finnas att över försäkringsinrättningens beslut angående ersättningen föra klagan hos försäkringsrådet.

På grund av vad sålunda anförts hemställer lagrådet, att paragrafen måtte i

huvudsak erhålla det innehåll, att om försäkringsinrättning anmodat där försäkrad arbetare att till förebyggande av att yrkessjukdom uppstår, återuppstår eller förvärras under någon tid avhålla sig från det farliga arbetet, arbetaren skall, därest icke omständigheterna till annat föranleda, äga att för den tid han avhåller sig från detta arbete uppbära skälig ersättning, icke överstigande hälften av hel sjukpenning. Härjämte bör ur 8 § uteslutas förbudet mot att föra klagan över beslut av försäkringsinrättning i fråga, som avses i 4 §.

7 §.

För att icke prövningen av ett anspråk å ersättning enligt den föreslagna lagen må allt för länge fördröjas har i förevarande paragraf stadgats en preskriptionsfrist, räknad från det sjukdomen yppats, med särskilt undantag för det fall att sjukdomen medfört döden. Denna frist har satts till ett år eller kortare än i allmänhet frister av liknande slag. Även med beaktande av de skäl, som anförts för förslaget i denna del, vill lagrådet ifrågasätta, om icke fristen bör förlängas till åtminstone två år, detta särskilt med hänsyn till den obestämdhet, som vidlåder utgångspunkten för fristen: tiden för sjukdomens yppande. Svårighet att fastställa tiden, då sjukdomen skall anses hava yppats, uppstår i synnerhet därest arbetaren dröjt att söka läkare. Dyligt dröjsmål kan i allt fall lätteligen medföra, att, då läkaren konstaterar sjukdomen och arbetaren därigenom erhåller kännedom om dess verkliga art, redan avsevärd tid förflutit från det sjukdomen i lagens mening var att anse såsom yppad.

Har yrkessjukdomen lett till arbetarens död, skall enligt förslaget fristen löpa från dödsfallet. Då detta kan komma att inträffa lång tid, kanske årtal, efter det sjukdomen yppats, skulle stadgandet medföra den knappast avsedda konsekvensen, att ehuru arbetaren till följd av den normala preskriptionsfristens utlöpande gått förlustig sitt ersättningsanspråk, det dock, om sjukdomen sedermera leder till döden, blir möjligt för dödsboet att framställa anspråk i anledning av sjukdomen. Riktigast synes vara, att endast om dödsfallet inträffar under det nämnda preskriptionsfrist löper, dödsbodelägarna få ytterligare ett år på sig att göra sitt anspråk gällande.

8 §.

Vid 4 § har lagrådet hemställt om uteslutande av det såsom undantag från regeln i 8 § första stycket upptagna förbudet mot klagan över vissa av försäkringsinrättning meddelade beslut. Gillas denna hemställan, torde anledning saknas att i lagen bibehålla själva regeln, som i och för sig icke innehåller annat än som följer av 1 §:s stadgande om olycksfallsförsäkringslagens tillämpning jämväl å vissa yrkessjukdomar.

Övergångsbestämmelserna.

Andra stycket av övergångsbestämmelserna, vilket icke fanns upptaget i det av socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och medicinalstyrelsen upprättade förslaget, har, enligt vad motiven giva vid handen, ansetts erforderligt

för vinnande av överensstämmelse med grunderna för det remitterade förslaget. De i nämnda stycke meddelade bestämmelserna skulle emellertid medföra, att under första året efter lagens ikraftträdande de utgående ersättningarna i stor utsträckning skulle underkastas en reduktion, som måste förefalla den ersättningsberättigade arbetaren både obegriplig och obillig och som i många fall skulle göra försäkringen tämligen värdelös. För exempelvis en arbetare, som år 1929 varit anställd i farligt arbete och fortfarande har sådan anställning till dess hos honom vid slutet av januari 1930 yppas yrkessjukdom, skulle sjukpenning under hela den tid sjukdomen varar utgå med allenast $\frac{1}{12}$ av det eljest stadgade beloppet; om sjukdomen medförde arbetarens död, skulle livräntan för de efterlevande i lika mån reduceras. Det oegentliga häri framträder med särskild styrka i betraktande av att om arbetaren erhållit anställning i farligt arbete först efter 1930 års ingång, någon reduktion av ersättningen ej skulle äga rum. Beträffande yrkessjukdom, som framkallats genom inverkan av röntgenstrålar eller radium, kunde på grund av övergångstidens utsträckning till tio år de ifrågavarande bestämmelserna medföra ännu olämpligare konsekvenser.

Med hänsyn till nu framhållna olägenheter torde avgörande betydelse icke böra tilläggas de skäl, som anförts till stöd för det remitterade förslaget i förevarande del. Enligt ämbetsverkens förslag skulle visserligen försäkringsinrättningarnas risker bli större under övergångstiden än under den följande tiden. Därest med anledning härav arbetsgivarna komme att drabbas av högre premier än de, som kunna väntas bli tillämpade sedan lagen fullt trätt i kraft, torde dock med säkerhet få antagas, att skillnaden bleve synnerligen obetydlig och i allt fall icke komme att överstiga den ökade belastning, som arbetsgivarna finge vidkännas, därest, såsom tänkbart vore, dagen för lagens ikraftträdande skötes tillbaka till den 1 juli 1929.

Om lagrådet alltså anser sig icke böra tillstyrka upptagande i lagen av det föreslagna andra stycket i övergångsbestämmelserna, finner lagrådet dock, att för *ett* fall, i vilket ersättning skulle utgå enligt ämbetsverkens förslag, sådant icke vore påkallat, nämligen då arbetaren väl före men icke efter lagens ikraftträdande varit anställd i farligt arbete, i följd varav någon premie för försäkring mot yrkessjukdom aldrig erlagts, och yrkessjukdom yppats efter lagens ikraftträdande men inom den i 3 § angivna tid efter anställningens upphörande.

På grund av det anförda hemställer lagrådet beträffande övergångsbestämmelserna, att andra stycket måtte utgå och att till första stycket göres ett tillägg av innebörd, att lagen ej skall äga tillämpning beträffande arbetare, som icke efter dess ikraftträdande varit anställd i farligt arbete.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 7 mars 1929.*

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDBIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Lübeck, lagrådets den 1 mars 1929 avgivna utlåtande över det den 1 februari 1929 till lagrådet remitterade förslaget till lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

Härefter anför föredraganden:

Innan jag ingår på de av lagrådet framställda erinringarna, vill jag till fullständigande av de uppgifter rörande gällande bestämmelser om ersättning för yrkessjukdomar i vissa främmande länder, som lämnats i statsrådsprotokollet för den 1 februari 1929 och den därvid fogade bilagan, meddela, att den 11 februari 1929 i Tyskland utfärdats en ny förordning om tillämpning av olycksfallsförsäkringen å yrkessjukdomar. Genom denna förordning har försäkringens omfattning, såvitt angår dylika sjukdomar, avsevärt utvidgats. Sålunda upptagas bland yrkessjukdomar, som medföra rätt till ersättning — förutom de sjukdomar, som avsågos i förordningen den 12 maj 1925 — bland annat sjukdomar förorsakade av manganföreningar, svavelväte och koloxid samt sjukdomar i musklerna, benen och lederna förorsakade av arbete med tryckluftverktyg. Vidare anses som yrkessjukdomar svårartade lungsjukdomar förorsakade genom inandning av damm, därest sjukdomen framkallats genom arbete i företag för brytning eller bearbetning av sandsten, metallsliperier, porslinsfabriker eller gruvföretag. Därest en svårartad lungsjukdom förorsakad genom inandning av damm sammanträffar med lungtuberkulos, betraktas i ersättningshänseende tuberkulosen såsom sjukdom av förstnämnda slag. Såsom yrkessjukdomar upptagas även dövhet och svår lomhörighet förorsakade av buller under arbete i företag för bearbetning av metaller samt tropiksjukdomar, fläckfeber och skörbjugg ådragna under arbete i sjöfartsföretag. Slutligen hänföras till yrkessjukdomar infektions-sjukdomar över huvud, därest de förorsakats av arbete å sjukhus, kur- eller vårdanstalter, förlossningshem eller andra anstalter, vilka mottaga personer för behandling och vård, offentliga eller enskilda välfärds- eller

hälsovårdsinrättningar eller laboratorier för naturvetenskapliga eller medicinska undersökningar och försök.

Vad härefter angår de av lagrådet gjorda anmärkningarna har jag ansett mig böra iakttaga lagrådets erinringar vid 1, 3 och 7 §§ i det remitterade förslaget. Likaså tillstyrker jag lagrådets förslag om ändring i övergångsbestämmelserna. Det av lagrådet härutinnan förordade tillägget synes böra ansluta sig till det ändrade innehållet i 3 §. Däremot kan jag icke biträda lagrådets förslag om ändring i 4 §. Det av lagrådet förordade stadgandet torde i många fall komma att giva anledning till meningsskiljaktigheter mellan arbetaren och försäkringsinrättningen med därav följande överklaganden. I sak torde icke heller den av lagrådet föreslagna bestämmelsen med de inskränkningar i arbetarens rätt, som där uppställas, komma att bereda arbetaren en bättre ställning än den han skulle erhålla enligt det remitterade förslaget. Såsom jag tidigare framhållit har försäkringsinrättningen icke någon befogenhet att hindra arbetaren att börja eller fortsätta med farligt arbete. Arbetaren torde därför ej avstå från arbetet, med mindre han erhåller skäligen gottgörelse. I regel lär komma att tillgå så, att överenskommelse träffas om att arbetaren mot viss ersättning avhåller sig från det farliga arbetet. Med hänsyn till det anförda synes mig det remitterade förslaget i denna del böra föredragas. Dock torde, såsom lagrådet ansett, föreskrifterna om ersättning, som nu avses, böra begränsas till de fall, då arbetaren avhåller sig från det arbete, som innebär fara för den särskilda yrkessjukdom, varom är fråga. Av det anförda följer, att enligt min mening det i 8 § första stycket stadgade förbudet mot att föra klagan över beslut av försäkringsinrättning i fråga, som avses i 4 §, bör bibehållas. Nämda stycke torde därför böra kvarstå.

I enlighet med vad jag nu anført har jag låtit omarbete det remitterade förslaget. Härvid hava även vidtagits vissa smärre jämkningar av redaktionell natur.

Föredraganden uppläser härefter det sålunda omarbetade förslaget samt hemställer, att detsamma måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.